

Bažnyčios žinios

Popiežius

Popiežius Pranciškus „TU NEBIJOK, NES AŠ SU TAVIMI“ (Iz 43, 5). SKLEISTI VILTĮ IR PASITIKĖJIMĄ MŪSŲ LAIKAIS Žinia 51-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga	2
---	---

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus PRANAŠAS JONA: VILTIS IR MALDA	4
JUDITOS DRĄSA GRAŽINA VILTĮ	4
VILTIES ŠALMAS (1 Tes 5, 4–11)	6
VILTIS IR BENDRUOMENĖ (1 Tes 5, 12–22)	7
VISKAS YRA MALONĖ	8
ESAME IŠGELBĖTI VILTIMI (Rom 8, 19–27)	8

Ganytojų žodis

VELYKINIS GANYTOJŲ LAIŠKAS	10
ARKIVYSKUPO G. GRUŠO PAMOKSLAS VELYKNAKTĮ	
VILNIAUS ARKIKATEDROJE	11
ARKIVYSKUPO LIONGINO VIRBALO VELYKNAKČIO PAMOKSLAS KAUNO ARKIKATEDROJE	12

Homilijos

IŠTARTI VIEŠPAČIUI „TAIP“ / IV Velykų sekmadienis (A)	13
„TEGUL NEIŠSIGAŠTA JŪSŲ ŠIRDYS!“ / V Velykų sekmadienis (A)	14
TIESOS DVASIA / VI Velykų sekmadienis (A)	15
ŽENGIMAS Į DANGŲ STIPRINA TIKĖJIMĄ, VILTĮ IR MEILĘ / Šeštinė (A)	16

Dokumentai

Popiežiškoji Biblijos komisija BIBLIJA IR MORALĖ BIBLINĖS KRIKŠČIONIŠKOJO ELGESIO ŠAKNYS	17
--	----

Bažnyčia Lietuvoje

Vyskupas Kęstutis Kėvalas paskirtas Telšių vyskupijos koadjutoriumi	34
Kunigų susirinkimai	35
Arkivyskupas L. Virbalas priėmė Armėnijos Respublikos ambasadorių 2018-iejį paskelbti Trakų Dievo Motinos paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejaus minėjimo metais	39
Švč. Mergelės Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslas po restauravimo sugrįžo į Pivašiūnus	39
Palaimintas restauruotas Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios titulo altorius	40

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius Krizmos Mišiose: džiugaus skelbimo ikonos	44
---	----

Popiežius Pranciškus

„Tu nebijok, nes aš su tavimi“ (Iz 43, 5). Skleisti viltį ir pasitikėjimą mūsų laikais

Žinia 51-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga

Technologinės plėtros suteikta galimybė naudotis komunikavimo priemonėmis leidžia nesuskaičiuojamai gausybei žmonių mirksniu dalytis naujienomis ir plačiai jas paskleisti. Naujienos gali būti geros arba blogos, teisingos arba melagingos. Jau mūsų tikėjimo tėvai žmogaus protą lygino su malūnu, kuris, varomas vandens, negali sustoti. Malūnininkas turi nuspręsti, ką malti – grūdus ar svidres. Žmogaus protas visada veikia ir negali liautis „malęs“ to, ką gauna, tačiau nuspręsti, kokią medžiagą jam tiekti, turime patys (plg. šv. Jonas Kasijonas. Laiškas abatui Leontijui).

Norėčiau, kad ši žinia pasiektų ir padrašintų visus, kurie ir profesinėje aplinkoje, ir asmeninių santykių srityje kasdien „mala“ gausybę informacijos, kad mintantiems jų komunikavimo vaisiais pasiūlytų kvapnios ir geros duonos. Norėčiau paraginti komunuoti konstruktyviai, atsisakant išankstinio nusistatymo kitų atžvilgiu ir skatinant susitikimo kultūrą, padedančią mums visiems mokytis žvelgti į tikrovę sąmoningo pasitikėjimo kupinu žvilgsniu.

Manau, jog būtina pralaužti užburtą nerimastavimo ratą ir sustabdyti baimės spiralę, atsiradusią dėl įpročio dėmesį nuolatos telkti į „blogas naujienas“ (karus, terorą, skandalus ir visokiausias žmogiškojo žlugimo rūšis). Žinoma, tai neturi nieko bendra nei su klaidingos informacijos skleidimu, ignoruojant kančios dramą, nei su naiviu optimizmu, neregintu piktinančių negerovių. Priešingai, norėčiau, kad visi pamėgintume įveikti tą nepasitenkinimo bei rezignacijos jausmą, kuris mus neretai užklumpa ir kelia mums baimę ar sudaro įspūdį, kad blogiui nėra ribų. Negana to, komunikavimo sistemoje, kurioje galioja logika, jog gera naujiena nepaklausi ir todėl nėra naujiena, ir skausmo drama bei blogio slėpinys nesunkiai virsta pramoga, visada esama pagundos atbukinti sąžinę ar nugrimzdinti į nevilgtį.

Todėl norėčiau prisidėti prie atviro bei kūrybingo komunikavimo, kuris nelinkęs palikti blogiui pagrindinį vaidmenį, bet mėgina iškelti aikštėn galimus sprendimus bei įkvėpti naujienos adresatui konstruktyvų ir atsakingą požiūrį. Norėčiau visus pakviesti mūsų laikų

vyrų ir moterims siūlyti pasakojimus, paženklintus „gerosios naujienos“ logikos.

Geroji naujiena

Žmogaus gyvenimas yra ne plika įvykių seka, bet istorija, istorija, kuri laukia, kad būtų papasakota pasirinkus aiškinimo raktą, galintį atrinkti ir surinkti svarbiausius duomenis. Tikrovė, kaip tokia, nėra vienaprasmiška. Viskas priklauso nuo žvilgsnio, kuriuo į ją žvelgiame, nuo „akinių“, kuriuos pasirenkame: pakeiskime lęšius, ir tikrovė atrodys kitaip. Kuo remtis, kad tikrovę skaitytume užsidėję tinkamus „akinius“?

Mums, krikščionims, tinkami akiniai tikrovei dešifruoti gali būti tik gerosios naujienos, pradedant nuo didžiausios Gerosios Naujienos: „Jėzaus Kristaus, Dievo Sūnaus, Geroji Naujiena“ (plg. *Mk 1, 1*). Morkus šiais žodžiais pradeda savo pasakojimą, „gerąją naujieną“ laikydamas ne informaciją apie Jėzų, bet patį Jėzų. Skaitant Evangelijos puslapius išties atrandama, kad kūrinio pavadinimas atitinka jo turinį ir pirmiausia tai, kad tas turinys yra pats Jėzaus asmuo.

Šita Geroji Naujiena, kuri yra pats Jėzus, gera yra ne todėl, kad nesusijusi su kančia, bet todėl, kad ir kančia išgyvenama platesniame horizonte, kaip sudėtinė jo meilės Tėvui ir žmonijai dalis. Kristuje Dievas solidarizavosi su kiekviena žmogaus situacija apreiškdamas, kad nesame vieni, nes turime Tėvą, kuris niekad neužmiršta savo vaikų: „Tu nebijok, nes aš su tavimi“ (*Iz 43, 5*): tai paguodą teikiantys žodžiai apie Dievą, kuris visados išitraukęs į savo tautos istoriją. Savo mylimajame Sūnuje šis Dievo pažadas – „aš su tavimi“ – aprėpia visą mūsų silpnumą ligi pat mūsų mirties. Jame net tamsybės ir mirtis tampa bendrytės su Šviesa ir Gyvenimu vieta. Taip vietoje, kur gyvenimas patiria žlugimo kartėlį, gimsta kiekvienam prieinama viltis. Galvoje turima neapgaunanti viltis, nes Dievo meilė, išlieta mūsų širdyse (plg. *Rom 5, 5*), tartum iš sėklos, nukritusios į dirvą, sudaigino naują gyvenimą. Tokioje šviesoje bet kuri nauja pasaulio istorijoje nutinkanti drama tampa ir galimos geros naujienos scena, nes meilė visada moka prisitarti ir padaryti, kad širdys taptų jautrios, veidai – nenusiminę, rankos – pasirengusios iš naujo kurti.

Pasitikėjimas Karalystės grūdu

Norėdamas supažindinti savo mokinius ir minias su Evangelijos mąstysena ir duoti tinkamus „akinius“, su kuriais galima prisitarti prie mirštančios ir prisikeliančios meilės logikos, Jėzus pasitelkia palyginimus,

kuriuose Dievo Karalystė dažnai lyginama su grūdu, savo gyvybinę jėgą išskleidžiančiu kaip tik tada, kai jis numiršta žemėje (plg. *Mk 4, 1–34*). Naudotis įvaizdžiais bei metaforomis Karalystės romiai galiai perteikti nereiškia menkinti jos svarbą bei neatidėliotinumą. Tai – gailestingas būdas, paliekantis klausytojui laisvos „erdvės“ pačiam tai suvokti ir susieti su savimi. Be to, šitaip tinkamiausiai išreiškiamas milžiniškas Velykų slėpinio kilnumas, paliekant įvaizdžiams, o ne sąvokoms perteikti paradoksali naujo gyvenimo Kristuje grožį – gyvenimo, kur priešškumas ir kryžius Dievo išganymą ne sužlugdo, bet įgyvendina, kur silpnumas yra stipresnis už bet kurią žmogiškąją galią, kur žlugimas gali būti bet kurio dalyko didesniojo atbaigimo meilėje preliudija. Būtent taip bręsta bei gilėja Dievo Karalystės viltis: „Su Dievo Karalyste yra kaip su žmogumi, kuris beria dirvon sėklą. Ar jis miega ar keliasi, ar naktį ar dieną, sėkla dygsta ir auga“ (*Mk 4, 26–27*).

Dievo Karalystė jau yra tarp mūsų kaip nuo paviršutiniško žvilgsnio paslėptas grūdas ir tyliai auga. Kas turi Šventosios Dvasios nuskaidrintas akis, tas regi ją dygstančią ir neleidžia iš savęs atimti Karalystės džiaugsmo dėl visada atsirandančių svidrių.

Dvasios horizontai

Gerąją Naująją, kuri yra Jėzus, grįsta viltis kelia žvilgsnį aukštyn ir skatina kontempliuoti Viešpatį Žengimo į dangų šventės liturginiame kontekste. Net jei atrodo, kad Viešpats nuo mūsų atitolo, vilties horizontai iš tikrųjų išsiplėtė. Juk Kristuje, mūsų žmogystę keliančiame į Dangų, kiekvienas gali atrasti Kristaus

krauju laiduotą visišką laisvę įžengti į šventovę. „Jis atvėrė mums naują ir gyvą kelią pro uždangą, tai yra per savąjį kūną“ (plg. *Žyd 10, 19–20*). Šventosios Dvasios galia galime tapti „liudytojais“ ir naujos, atpirktosios, žmonijos skleidėjais „ligi pat žemės pakraščiu“ (plg. *Apd 1, 7–8*).

Pasitikėjimas Dievo Karalystės grūdu ir Velykų logika negali neformuoti mūsų komunikavimo būdo. Būtent toks pasitikėjimas įgalina mus visuose gausiuose šiandienio komunikavimo baruose darbuotis įsitikinusi, jog galima atrasti bei nušviesti gerąją naująją, glūdinčią kiekvienos istorijos tikrovėje ir kiekvieno žmogaus veide.

Kas, kupinas tikėjimo, leidžiasi vedamas Šventosios Dvasios, tas tampa gebančiu kiekviename įvykyje įžiūrėti, kas vyksta tarp Dievo ir žmonijos, ir pažinti, kaip Jis pats dramatiškoje šio pasaulio arenoje kuria išganymo istorijos siužetą. Gija, iš kurios audžiama ši šventoji istorija, yra viltis, o jos audėja – ne kas kitas, kaip Dvasia Guodėja. Viltis yra kukliausia iš dorybių, nes lieka slypėti gyvenimo klostėse, tačiau primena raugą, užraugiantį visą tešlą. Mes maitiname ją vis iš naujo skaitydami Gerąją Naująją, Evangeliją, vis iš naujo „išspausdinamą“ daugybės šventųjų, vyrų ir moterų, tapusių Dievo meilės paveikslu, gyvenimais. Ir šiandien Karalystės troškimą Dvasia mumyse sėja per tuos gyvuosius „kanalus“, per žmones, kurie istorijos dramų sukuriuose vadovaujami Gerąją Naująją ir tarsi švyturiai šio pasaulio tamsoje nušviečia kelią bei atveria naujus pasitikėjimo ir vilties takus.

Vatikanas, 2017 m. sausio 24 d.

Pranciškus

Nauji leidiniai

Benediktas XVI. Paskutiniai pokalbiai su Peteriu Seewaldu. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2017. – 240 p.

Popiežius emeritas Benediktas XVI nutraukia tylą!

Po ilgų apmąstymų popiežius Benediktas XVI nusprendė paskutinį kartą prabilti viešai. Tai padaryti jam padėjo Peteris Seewaldas – ankstesnių pokalbių su popiežiumi knygų autorius. Daugelio susitikimų, prisiminimų, ramių pašnekėsių rezultatas – atvira, nuoširdi ir kartais netgi sensacinga knyga „Paskutiniai pokalbiai su Peteriu Seewaldu“. Popiežius Benediktas XVI kalba apie savo atsistatydinimo priežastis, svarbiausias pontifikato akimirkas, konklavą ir savo įpėdinį – Pranciškų. Taip pat atvirai pasakoja apie sudėtingus ir prieštaringus įvykius – Vatikano slaptos informacijos nutekėjimo skandalą „Vatileaks“, Romos kurijos reformą ir kt. Benediktas XVI anksčiau niekada taip asmeniškai nekalbėjo apie savo tikėjimą, šiuolaikinius krikščionybės iššūkius ir Bažnyčios ateitį. Vienas didžiausių mūsų laikų teologų ir mąstytojų prisimena savo šeimą ir kitus jam brangius žmones, svarbiausius biografijos faktus. Pirmą kartą Bažnyčios istorijoje popiežius aptaria savo pontifikatą ir atvirai atsako į klausimus, kurie daugelį metų rūpi visiems katalikams.

Popiežius Pranciškus

Pranašas Jona: viltis ir malda

2017 m. sausio 18 d.

Šventajame Rašte tarp Izraelio pranašų išsiskiria kiek neįprasta figūra – pranašas, norintis pabėgti nuo jį šaukiančio Viešpaties, atsisakantis tarnauti Dievo išganymo planui. Tai pranašas Jona, kurio istorija papasakota mažoje knygoje, sudarytoje tik iš keturių skyrių. Ši istorija – savotiška parabolė, didis pamokymas apie atleidžiančio Dievo gailestingumą.

Jona yra pranašas, kuris „išeina“, jis yra taip pat pabėgantis pranašas! Tai pranašas, kuris „išeina“. Dievas siunčia jį į periferijas, į Ninevę, kad atverstų to didelio miesto gyventojus. Tačiau Ninevė izraelitui, tokiam kaip Jona, reiškė grėsmingą tikrovę, priešą, pavojingą pačiai Jeruzalei, taigi reiškė miestą, su kuriuo reikia kovoti, jam tikrai nereikia linkėti išgelbėjimo. Todėl, kai Dievas siunčia Joną pamokslauti į tą miestą, pranašas, žinantis apie Viešpaties gerumą ir troškimą atleisti, bando išsisukti iš šios užduoties ir pabėga.

Bėgdamas pranašas susiduria su pagonimis jūreiviais laive, į kurį jis įsėda norėdamas nusišalinti nuo Dievo ir jam patikėtos misijos. Jis pabėga toli, nes Ninevė buvo dabartinio Irako teritorijoje, o jis bėgo link Ispanijos, tai buvo iš tikrųjų pabėgimas. Tų pagonių, taip pat vėlesnis Ninevės gyventojų elgesys leidžia mums šiandien šiek tiek pamąstyti apie *viltį*, kuri pavojaus ir mirties akivaizdoje *reiškiasi malda*.

Keliaujant jūra kyla baisi audra, o Jona nusileidžia į laivo triumą ir ten užmiega. Gresiant pražūčiai jūreiviai „kiekvienas šaukėsi savo dievo“ (Jon 1, 5). Laivo kapitonas pažadino Joną sakydamas: „Kas gi tau, miegaliau? Kelkis, šaukis savo Dievo! Gal tas Dievas pagalvos apie mus ir mes nežūsime“ (Jon 1, 6).

Tų „pagonių“ reakcija buvo teisinga mirties pavojaus akivaizdoje; būtent tuomet žmogus iki galo išgyvena savo trapumą ir išgelbėjimo poreikį.

Instinktyvi baimė susidūrus su mirtimi atskleidžia būtinybę sudėti *viltį į gyvybės Dievą*. „Gal tas Dievas pagalvos apie mus ir mes nežūsime“: tai vilties žodžiai, tampantys malda, tai nerimastingas maldavimas, kylantis iš žmogaus lūpų tiesiogiai gresiant mirčiai.

Mes pernelyg lengvai paniekiname galimybę kreiptis į Dievą esant reikalui, tarsi tai būtų savanaudiška

ir todėl netobula malda. Tačiau Dievas pažįsta mūsų silpnumą ir žino, kad jį prisimename prašydami pagalbos, tad Dievas palankiai atsiliepia su švelnia tėviška šypsena.

Kai Jona, suvokęs savo atsakomybę, leidžiasi įmetamas į jūrą, idant išgelbėtų savo bendrakeleivius, audra apimsta. Tiesioginė mirties grėsmė nulėmė tai, kad pagonys ėmė melstis, o pranašas, nepaisydamas visko, pakluso pašaukimui tarnauti kitiems, sutikdamas dėl jų pasiaukoti. Dabar jis veda išgelbėtuosius, kad jie pripažintų tikrąjį Viešpatį ir atiduotų jam garbę. Jūreiviai, kurie iš išgąščio meldėsi savo dievybėms, dabar su tikra Viešpaties baime pripažįsta tikrąjį Dievą, aukoja aukas ir duoda įžadus. Viltis, skatinusi juos melstis, kad nenumirtų, pasirodo dar galingesnė ir veda į tikrovę, kuri smarkiai pranoksta tai, kuo jie vylėsi: jie ne tik nepražūva audros metu, bet ir atsiveria bei pripažįsta tikrąjį ir vienintelį dangaus ir žemės Viešpatį.

Po to ir Ninevės gyventojai, iškilus sunaikinimo grėsmei, melsis vildamiesi Dievo atleidimu. Jie atliks atgailą, šauksis Viešpaties ir atsivers į jį, pradėdami nuo karaliaus, kuris – kaip laivo kapitonas – išreikš viltį sakydamas: „Kas žino? Rasi Dievas pasigailės ir atleis, rasi sulaikys savo degantį įniršį, ir mes nežūsime“ (Jon 3, 9). Juos, panašiai kaip ir laivo ekipažą per audrą, mirties akivaizda ir po to sekęs išgelbėjimas nuvedė į tiesą. Taigi Dievo gailestingume, o dar labiau Velykų slėpinio šviesoje mirtis gali tapti, panašiai kaip šv. Pranciškui Asyžiečiui, „mūsų sese mirtimi“; ji gali kiekvienam žmogui, kiekvienam iš mūsų sudaryti nuostabią progą pažinti viltį ir sutikti Viešpatį. Tegu Viešpats mums leidžia suprasti tą maldos ir vilties ryšį. Malda veda mus pirmyn viltimi, o kai užaina tamsa, reikia daugiau maldos! Tuomet bus daugiau vilties. Dėkoju.

Juditos draša gražina viltį

2017 m. sausio 25 d.

Tarp Senojo Testamento mums pristatomų moterų išsiskiria liaudies herojė Judita. Jos vardu pavadinta Biblijos knyga pasakoja apie karaliaus Nebukadnezaro karinę kampaniją: jis viešpatauja Ninevėje, plečia savo karalystės ribas, sumušdamas ir pajungdamas kaimynines šalis. Skaitytojas supranta, kad aprašomas didis ir nenugalimas priešas, sėjantis mirtį ir suniokojimą; jis pasiekia ir Pažado žemę, grasindamas Izraelio vaikų gyvenimui.

Nebukadnezaro armija, vadovaujama generolo Holoferno, apgula Judėjos miestą Betuliją, atkerta prieigą prie vandens, šitaip silpnindama gyventojų pasipriešinimą.

Situacija tapo dramatiška. Miesto gyventojai kreipiasi į seniūnus ragindami pasiduoti priešams. Jų žodžiai išreiškia beviltiškumą: „Dabar nėra kas mums padėtų! Iš tikrųjų Dievas atidavė mus jiems į rankas, kad, būdami ištroškę ir bebėgiai, pultume prieš juos kniūbsti.“ Jie pasakė: „Dievas mus pardavė“: toks didžiulis buvo tų žmonių nusiminimas. „Dabar tad tučtuojau pašaukite juos ir atiduokite visą miestą kaip grobį Holoferno tautai ir visai jo kariuomenei“ (*Jdt 7, 25–26*). Pabaiga atrodo neišvengiama, gebėjimo pasitikėti Dievu neliko nė lašo. Išgalėjimas pasitikėti Dievu išsisėmė. Kaip dažnai mes atsiduriame ribinėse situacijose, kai nejučiai net gebėjimo pasitikėti Viešpačiu. Tai baisus gundymas! Paradoksaliu būdu atrodo, jog siekiant išvengti mirties nelieka nieko kito, kaip atsiduoti į rankas tiems, kurie žudo. Jie žino, kad kareiviai įsiverš į miestą ir jį apiplėš, paims į nelaisvę moteris, o visus kitus nužudys. Tai yra būtent „galutinė riba“.

Tokio didžiulio nusivylimo akivaizdoje tautos vadovas stengiasi duoti bent truputėlį vilties: išsilaikykite dar penkias dienas laukdami gelbstinčio Dievo įsikišimo. Tačiau tai silpna viltis, todėl jis užbaigia taip: „Betgi jei toms dienoms praslinkus pagalba neateis, tad darysiu, kaip jūs sakote“ (*7, 31*). Vargšas žmogus. Jis neturėjo kitos išeities. Dievui duodamos penkios dienos – ir čia glūdi nuodėmė, – kad jis pradėtų veikti; penkios dienos laukimo, tačiau perspektyvoje jau galas. Jie duoda Dievui penkias dienas, kad juos išgelbėtų, tačiau juo nepasitiki ir tikisi blogiausio. Iš tikrųjų jau niekas tauoje nebegeba viltis. Jie buvo nusivylę.

Toje situacijoje pasirodo Judita. Našlė, moteris, apdovanota didžiuliu grožiu bei išmintimi, kreipiasi į tautą tikėjimo kalba. Ji drąsiai ir atvirai priekaištauja tautai: „Viešpatį Visagalį jūs bandote <...> Ne, mano broliai, nepykinkite Viešpaties, mūsų Dievo. Juk jeigu jis nepanorės ateiti mums į pagalbą per tas penkias dienas, jis gali kada jam patinka mus apsaugoti ar net sunaikinti mus priešų akivaizdoje. <...> Tad kantriai laukdami jo išgelbėjimo, šaukimės jo pagalbos. Jis išgirs mūsų balsą, jei šitai jam patiks“ (*8, 13. 14–15. 17*). Tai vilties kalba. Belskimės į Dievo širdies duris, jis yra Tėvas, jis gali mus išgelbėti. Tai moteriškai, našlei gresia pavojus susikompromituoti kitų akyse! Tačiau ji yra drąsi! Eina pirmyn! Mano nuomonė yra tokia: moterys drąsesnės už vyrus (auloje plojimai).

Su pranašo jėga Judita priekaištauja tautos vyrams prašydama, kad jie iš naujo pasitikėtų Dievu. Pranašo

žvilgsniu ji žvelgia anapus siauro jų vadovų nurodyto horizonto, kuris dėl baimės dar labiau susiaurėjo. Dievas iš tikrųjų veiks, – sako ji, – tačiau pasiūlymas laukti penkias dienas reiškia jo bandymą ir jo valios vengimą. Viešpats yra išganymo Dievas – ir ji tuo tiki, – nepriklausomai nuo to, kokia forma tai vyksta. Išganymas yra išlaisvinimas iš priešų ir leidimas gyventi, tačiau jo neįžvelgiamuose planuose jis gali reikšti ir atidavimą mirti. Būdamas tikėjimo moteris, jinau tai žino. Žinome šią istoriją ir kuo ji baigiasi: Dievas išgelbėja.

Brangūs broliai ir seserys, niekuomet nekelkime Dievui sąlygų, leiskime vilčiai įveikti mūsų baimes. Pasitikėti Dievu reiškia įsitraukti į jo planus nieko netroškiant, sutinkant, kad jo išgelbėjimas ir pagalba gali ateiti tokiu būdu, kuris skiriasi nuo mūsų lūkesčių. Prašome Viešpaties gyvenimo, sveikatos, meilės, laimės; tai teisinga, tačiau drauge reikia įsisąmoninti, jog Dievas gali gyvenimą išgauti ir iš mirties, galima patirti ramybę taip pat ligoje ir galima rasti paguodą vienatvėje, o palaiminimą – raudoje. Ne mums mokyti Dievą, ką jam daryti, ko mums reikia. Jis geriau už mus tai žino, ir turime juo pasitikėti, nes jo keliai ir mintys skiriasi nuo mūsų žvilgsnio.

Juditos nurodytas kelias yra pasitikėjimas, laukimas ramybėje, malda ir klusnumas. Tai vilties kelias. Jis reiškia lengvai nepasiduoti nusivylimui, bet daryti visa, kas įmanoma, visuomet pagal Viešpaties valią. Kaip žinome, ji daug meldėsi, ilgai kalbėjo tautai, po to drąsiai nuėjo, rado būdą, kaip prisiartinti prie kariuomenės vado, ir sugebėjo nukirsti jam galvą, perpjauti gerklę. Ji drąsi savo tikėjimu ir veiksmais. Ir visada ieško Viešpaties! Judita turi savo planą, jį sėkmingai įgyvendina ir veda tautą į pergalę, tačiau visuomet išlieka tikėjimo nuostata, kai viskas priimama iš Dievo rankos, tikrai tikint jo gerumu.

Taigi tikėjimo ir drąsos kupina moteris gražina stiprybę savo tautai, kuriai gresia mirtinas pavojus, ji veda tautą vilties keliais, kuriuos nurodo taip pat mums. Jei truputį pagalvosime, prisiminsime, kiek daug kartų girdėjome išmintingus, drąsius žodžius iš paprastų žmonių, paprastų moterų, apie kuriuos manoma – be paniekimo, – kad jie nedaug ką išmano... Tačiau tai yra Dievo išminties žodžiai! Močiučių žodžiai... Kaip dažnai močiučių moka pasakyti tinkamą žodį, vilties žodį, nes turi gyvenimo patirties, daug kentėjo, pasitikėjo Dievu, ir Viešpats apdovanoja mus viltingu patarimu. O kai eisime tais keliais, galėsime su džiaugsmu ir Velykų šviesa atsiduoti Viešpačiui šiais Jėzaus žodžiais: „Tėve, jei nori, atimk šitą taurę nuo manęs, tačiau tebūna ne mano, bet tavo valia!“ (*Lk 22, 42*). Tai yra išminties, pasitikėjimo ir vilties malda.

Vilties šalmas (1 Tes 5, 4–11)

2017 m. vasario 1 d.

Ankstesnėse katechezėse pradėjome nagrinėti vilties temą, šiuo požiūriu perskaitydami kai kuriuos Senojo Testamento fragmentus. Šiandien norime nušviesti tą ypatingą reikšmę, kurią ši dorybė įgyja Naujajame Testamente susitikus su Jėzaus Kristaus ir Velykų įvykio naujove: tai krikščioniškoji viltis. Mes, krikščionys, esame vilties vyrai bei moterys.

Tai aiškiai iškyla jau iš pirmo parašyto teksto, šventojo Pauliaus Pirmojo laiško tesalonikiečiams. Mūsų girdėtame fragmente galima pastebėti ankstyvojo krikščioniškojo skelbimo šviežumą ir grožį. Tesalonikų bendruomenė yra jauna, neseniai įkurta; nepaisant sunkumų ir daugelio išbandymų, ji yra įsišaknijusi tikėjime ir su entuziazmu bei džiaugsmu švenčia Viešpaties Jėzaus prisikėlimą. Apaštalas dėl to nuoširdžiai džiaugiasi, nes naujai atgimusieji per Velykas iš tikrųjų tampa „šviesos vaikai, dienos vaikai“ (5, 5) dėl pilnutinės bendrystės su Kristumi.

Pauliui rašant šį laišką, Tesalonikų bendruomenė buvo tik ką įkurta ir vos keletas metų ją skiria nuo Kristaus Velykų. Todėl apaštalas siekia paaiškinti visus šio vienintelio ir lemiamo įvykio, Viešpaties prisikėlimo, padarinius ir poveikį istorijai ir kiekvieno žmogaus gyvenimui. Bendruomenei buvo ypač sunku ne tiek pripažinti Jėzaus prisikėlimą – tuo visi tikėjo, – kiek tikėti mirusiųjų prikėlimu. Taip, Jėzus prisikėlė, tačiau sunku buvo patikėti, kad mirusieji prisikels. Šia prasme tas laiškas įgyja ypatingą aktualumą. Kiekvieną kartą, kai stojame savo ar artimo mirties akivaizdon, jaučiame, kad mūsų tikėjimas yra išbandomas. Tuomet iškyla visos mūsų abejonės, visas trapumas, ir klausiame savęs: „Ar iš tikrųjų gyvensiu po mirties?.. Ar pamatysiu ir apkabinsiu žmones, kuriuos mylėjau?“ Šito prieš keletą dienų audiencijoje manęs paklausė viena moteris, drauge išreikšdama abejonę: „Ar aš sutiksiu savo artimuosius?“ Taip pat mums šiandienos kontekste reikia grįžti prie mūsų tikėjimo pamatų ir šaknų, idant įsisąmonintume, kiek daug Dievas dėl mūsų nuveikė Jėzuje Kristuje ir ką reiškia mūsų mirtis. Visi šiek tiek baiminamės dėl netikrumo, susijusio su mirtimi. Atsimenu vieną senelį, šaunų garbingo amžiaus žmogų, sakiusį: „Nebijau mirties. Šiek tiek bijau momento, kai pamatysiu ją ateinant.“ To jis bijojo.

Paulius, suvokdamas bendruomenės baimes ir abejones, ragina tvirtai užsidėti ant galvos „išgany-

mo vilties šalimą“, ypač užklupus gyvenimo sunkumams bei išbandymams. Šalmas – štai kas yra krikščioniškoji viltis. Kalbant apie viltį, gali atsirasti polinkis suvokti ją bendrąja šio žodžio prasme, siejant ją su tuo, kas gražu, ko trokštame, tačiau tie troškimai gali išsipildyti arba ne. Turime viltį, kad to sulauksime, toks yra troškimas. Pavyzdžiui, sakome: „Turiu viltį, kad rytoj bus gražus oras!“ Tačiau žinome, jog kitą dieną gali būti ir blogas oras... Krikščioniškoji viltis yra ne tokia. Krikščioniškoji viltis yra laukimas to, kas jau įvyko; tai vartai, ir turiu viltį pasiekti tuos vartus. Ką privalau daryti? Eiti link vartų! Esu tikras, kad prieisiu iki vartų. Tokia yra krikščioniškoji viltis: esu tikras, kad einu link to, kas yra, o ne link kažko, kas norėčiau, kad būtų. Tokia yra krikščioniškoji viltis. Tai yra lūkestis to, kas jau įvyko ir tikrai bus įvykdyta kiekvienam iš mūsų. Taip pat prikėlimas iš numirusiųjų – mūsų pačių ar mūsų artimųjų – nėra dalykas, galintis įvykti ar neįvykti. Tai patikima tikrovė, įsišaknijusi Kristaus prisikėlimo įvykyje. Turėti viltį reiškia mokytis gyventi lūkesčiu. Mokytis gyventi lūkesčiu ir rasti gyvenimą. Kai moteris suvokia, kad yra nėščia, ji kasdien moko si gyventi lūkesčiu išvysti gimiančio vaiko žvilgsnį. Taip pat mes turime mokytis gyventi ir mokytis iš žmogiško lūkesčio, gyventi lūkesčiu išvysti Viešpatį, susitikti su Juo. Tai nelengva, tačiau to mokomasi: gyventi lūkesčiu. Turėti viltį reiškia turėti paprastą, neturtėlio širdį. Tik varguolis įstengia laukti. Žmogus, kuris apstus savęs ir savo nuosavybės, neįstengia pasitikėti niekuo kitu, tik savim pačiu.

Toliau šv. Paulius rašo: Jėzus Kristus „numirė už mus, kad mes ir budėdami, ir miegodami gyventume susivieniję su juo“ (1 Tes 5, 10). Šie žodžiai yra visuomet didelės paguodos ir ramybės šaltinis. Turime melstis už brangius mus palikusius žmones, kad jie gyventų Kristuje ir išliktų su mumis bendrystėje. Mano širdį labai jaudina šv. Pauliaus žodis, skirtas tesalonikiečiams. Jis pripildo mane tikrumo ir vilties. Jis sako: „ir taip visuomet pasiliksime su Viešpačiu“ (1 Tes 4, 17). Tai gražu: viskas praeina, tačiau po mirties visuomet pasiliksime su Viešpačiu. Tai visiškas vilties tikrumas, tas pats, kurio vedamas Jobas kalbėjo: „Aš žinau, kad mano Atpirkėjas gyvas <...>. Aš pats jį regėsiu akimis savo“ (Job 19, 25. 27). Taip visuomet pasiliksime su Viešpačiu. Ar tikite tu? Klausiu jus: ar tikite tu? Kad įgytume daugiau stiprybės, kviečiu pakartoti su manimi tris kartus: „Visuomet pasiliksime su Viešpačiu.“ Ir ten, pas Viešpatį, susitikime su kitais.

Viltis ir bendruomenė (1 Tes 5, 12–22)

2017 m. vasario 8 d.

Praėjusį trečiadienį skaitėme, kaip šv. Paulius Pirmajame laiške tesalonikiečiams ragina juos išlikti išisknijusius prisikėlimo viltyje (plg. 1 Tes 5, 4–11), tai išreikšdamas gražiais žodžiais: „ir taip visuomet pasiliksimės su Viešpačiu“ (1 Tes 4, 17). Tame pačiame kontekste apaštalas parodo, kad *krikščioniškoji viltis* turi ne tik asmeninę, individualią, bet ir *bendruomeninę bei bažnytinę* apimtį. Mes visi viliamės; visi turime viltį, taip pat bendruomeniškai.

Todėl Paulius tuoj pat praplečia savo požiūrį, apimdamas visas krikščionių bendruomenę sudarančias grupes ir prašydamas, kad jos melstųsi viena už kitą ir paremtų viena kitą. Kad padėtų vieni kitiems – padėtų ne tik varguose, įvairiuose kasdienio gyvenimo poreikiuose, bet kad padėtų *viltyje*, paremtų vienas kitą viltyje. Neatsitiktinai jis pradeda nuo *tų, kuriems tenka sielovadinė atsakomybė ir vadovavimas*. Jie pirmieji turi stiprinti viltį ir ne todėl, kad yra geresni už kitus, bet privalo tai daryti Dievo tarnystės galia, kuri tikrai viršija jų pačių jėgas. Todėl jiems labai reikia pagarbos, supratimo ir geranoriško palaikymo iš visų.

Po to dėmesys turi būti skiriamas *broliams, kuriems labiausiai gresia pavojus prarasti viltį ir pasiduoti nusivylimui*. Mes nuolat išgirstame apie žmones, puolančius į neviltį ir besielgiančius blogai... Neviltis nuveda juos į daugybę blogų dalykų. Turiu omenyje nusivylusius, silpnuosius, kuriuos slegia gyvenimo ir savo kalčių našta, ir jie jau negali patys pakilti. Tokiais atvejais visos Bažnyčios artumas ir šiluma turi būti dar gilesni ir meilingesni. Tai turi reikštis ypatinga susijautimo forma, kuri nereiškia gailėjimo: susijauti reiškia jausti skausmą drauge su kitu, kentėti drauge su kitu, artintis prie kenčiančiojo; tai žodis, paglostymas, tačiau kylantis iš širdies; tai yra užuojauta. Užuojauta tiems, kuriems reikia pastiprinimo ir paguodos.

Tai labai svarbu: krikščioniškoji viltis negali apsieiti be nuoširdžios ir konkrečios artimo meilės. Tautų apaštalas Laiške romiečiams kalba iš tyros širdies: „Mes, stiprieji“ – turintieji tikėjimą bei viltį arba neturintieji didelių sunkumų, – „turime pakęsti silpnųjų silpnynes, ne sau pataikauti“ (Rom 15, 1). Pakelti kitų silpnynes. Šis liudijimas neužsislendžia krikščionių bendruomenės ribose. Jis visa galia skamba taip pat už jos, visuomeninėje ir pilietinėje aplinkoje, kaip ra-

ginimas netverti sienų, bet statyti tiltus, neatsiliepti blogiu į blogį, bet nugalėti blogį gėriu, o nuoskaudą – atleidimu; krikščionis niekuomet negali sakyti: „Tu man už tai sumokėsi!“ Niekuomet; tai nėra krikščioniškas gestas; nuoskauda įveikiama atleidimu, idant būtų galima gyventi ramybėje su visais. Tokia yra Bažnyčia! Tai padaro krikščioniškoji viltis, kai ji įgyja stiprios ir drauge jautrios meilės bruožų. Meilė yra stipri ir švelni. Ji yra graži.

Todėl tampa suprantama, kad vienam pačiam neįmanoma išmokti vilties. Niekas nesimoko vilties pats vienas. Tai neįmanoma. Kad viltis galėtų stiprėti, jai *būtinai reikia „kūno“*, kuriame įvairūs nariai tarpusavyje remia ir gaivina vienas kitą. Reiškia, jei viliamės, tai todėl, kad daugybė mūsų brolių ir seserų mus išmokė turėti viltį ir palaikė mūsų viltį gyvą. O tarp jų išsiskiria *mažieji, vargingieji, paprastieji, nustumtieji į visuomenės paribius*. Taip, nes vilties nepažįsta tas, kas užsislendžia savo gerovėje: jis viliasi tik savo gerove, o tai nėra viltis: tai yra sąlyginis saugumo pojūtis. Vilties nepažįsta tas, kas užsislendžia pasitenkinime savimi, kas jaučiasi, kad jo gyvenimas sutvarkytas. Priešingai, viltį turi tie, kurie kasdien išgyvena bandymus, netikrumą ir savo silpnybę. Tie mūsų broliai duoda mums gražiausius, stipriausius liudijimus, nes jie išlieka pasitikėdami Viešpačiu, žinodami, kad virš liūdesio, suspaudimo ir mirties neišvengiamybės paskutinis žodis priklauso Jam, ir tai bus gailėtingumo, gyvybės ir ramybės žodis. Turintis viltį viliasi, jog vieną dieną išgirs šiuos žodžius: „Eikš, ateik pas mane, broli, eikš, ateik pas mane, sese, visai amžinybei.“

Brangūs bičiuliai, jeigu, kaip sakėme, natūrali vilties buveinė yra solidarūs „kūnas“, tuomet krikščioniškosios vilties atveju tas kūnas yra *Bažnyčia*, o tos vilties gyvybę teikiantis kvėpimas, siela, yra *Šventoji Dvasia*. Be Šventosios Dvasios neįmanoma turėti vilties. Todėl apaštalas Paulius pabaigoje ragina mus nepaliumajamai kviešti Šventąją Dvasią. Jeigu nėra lengva tikėti, tai tuo sunkiau turėti viltį. Tačiau kai mūsų širdyje apsigyvena Šventoji Dvasia, ji leidžia mums suprasti, kad neturime bėgštauti, kad Viešpats yra arti ir mums rūpinasi. Jis nepaliumajamose Sekminėse formuoja mūsų bendruomenes kaip gyvus vilties ženklus žmonių šeimai. Ačiū.

Viskas yra malonė

2017 m. vasario 15 d.

Nuo vaikystės esame mokomi, kad didžiutis yra ne gražu. Mano šalyje pagyrūnus vadina „povais“. Tai taiklu, nes gyrimasis tuo, kas esi arba ką turi, yra ne tik puikybės ženklas, bet ir rodo pagarbos stoką, ypač tiems, kuriems sekasi blogiau negu mums. Tačiau šiame Laiško romiečiams fragmente apaštalas Paulius mus nustebina: net du kartus ragina didžiutis. Taigi kuo galima girtis? Jei jis ragina didžiutis, vadinasi, teisėta kažkuo didžiutis. Kaip galima tai daryti neįžeidžiant kitų, nieko neišskiriant?

Pirmuoju atveju esame kviečiami *didžiutis malonės apstumu, apimančiu mus Jėzuje Kristuje* per tikėjimą. Paulius nori, kad mes suprastume, jog išmokę į viską žvelgti Šventosios Dvasios šviesoje, pažinsime, kad viskas yra malonė! Viskas yra dovana! Gerai įsimąščius pasirodo, kad – istorijoje, taip pat mūsų gyvenime – veikiame ne tiek mes, bet visų pirma Dievas. Jis yra absoliučiai svarbiausias veikėjas, kuriantis viską kaip malonės dovana, audžiantis savo išganymo planą ir įgyvendinantis jį dėl mūsų per savo Sūnų Jėzų. Iš mūsų reikalaujama, kad mes visa tai pripažintume, su dėkingumu priimtume ir tai laikytume gyriaus ir didžiulio džiaugsmo pagrindu. Jeigu taip darome, gyvename ramybėje su Dievu ir patiriame laisvę. Ta ramybė apima visas gyvenimo sritis bei santykius: esame taikoje su savimi, taikoje su savo šeima, patiriame ramybę bendruomenėje, darbovietėje, su kasdien savo kelyje sutinkamais žmonėmis.

Tačiau Paulius ragina *didžiutis net sielvartais*. Tai ne lengva suprasti. Mums didžiutis sielvartais sunkiau ir gali atrodyti, kad tai neturi nieko bendra su ką tik prieš tai aprašyta ramybės situacija. Vis dėlto tai yra jos tikriausia, pati teisingiausia prielaida, nes Viešpaties mums dovanojamos bei laiduojamos ramybės nedera suprasti kaip rūpesčių, nusivylimo, vargo, kančios nebuvimo. Jeigu taip būtų ir kuriam laikui pavyktų išlaikyti ramybę, tokiems momentams greitai pasibaigus neišvengiamai patektume į nevilties būseną. O iš tikėjimo kylanti ramybė yra dovana: tai malonė, grindžiama patirtimi, kad Dievas mus myli ir visuomet yra arti mūsų, jis nepalieka mūsų vienujė net vienos gyvenimo akimirkos. O tai, pasak apaštalo, kuria kantrybę, nes žinome, jog net sunkiausias ir labiausiai sukrečiančiais momentais Viešpaties gailėstingumas ir gerumas yra didesni už bet kokius dalykus ir kad niekas neišplėš mūsų iš jo rankų, iš bendrystės su juo.

Štai kodėl krikščioniškoji viltis yra tvirta, štai kodėl ji *nenuvilia*. Ji niekuomet nenuvilia. Viltis neapgauna! Ji nėra grindžiama tuo, ką galime nuveikti arba kuo galime būti, netgi ne tuo, kuo galime tikėti. Jos pagrindas, krikščioniškosios vilties pagrindas yra ištikimiausias ir tikriausias dalykas, koks tik gali būti, – tai meilė, kurią kiekvienam iš mūsų puoselėja Dievas. Lengva pasakyti: Dievas mus myli. Visi taip sakome. Tačiau truputį susimąstykite, ar kiekvienas įstengia pasakyti: esu tikras, kad Dievas mane myli? Nėra labai lengva tai pasakyti. Tačiau tai tiesa. Gera pratyba yra kartoti sau: Dievas mane myli. Tame įsišaknijęs mūsų saugumo jausmas, tame įsišaknijusi mūsų viltis. Viešpats gausiai išlieja į mūsų širdis Šventąją Dvasią, kuri yra Dievo meilė: kaip kūrėją, kaip laidą, kad galėtų puoselėti mūsų tikėjimą ir išlaikyti gyvą viltį. Ir tą tikrumą: Dievas mane myli. „O tuo sunkiu momentu?“ – Dievas mane myli. „O mane, padariusį blogų, pikty dalykų?“ – Dievas mane myli. To tikrumo niekas iš mūsų neatims. Turime tai kartoti kaip maldą: Dievas mane myli. Esu tikras, jog Dievas mane myli. Esu tikra, kad Dievas mane myli.

Dabar suprantame, kodėl apaštalas Paulius mus ragina, kad visada visu tuo didžiutumės. Didžiutojusi Dievo meile, nes jis mane myli. Viltis, kuria esame apdovanoti, nenutolina mūsų nuo kitų, tuo labiau nevada mūsų į tai, kad blogai apie juos kalbėtume ar juos nušalintume. Veikiau tai yra ypatinga dovana, o mes su nuolankumu ir paprastumu visiems turime tapti jos „kanalais“. Tuomet mūsų didžiausias pasididžiavimas bus turėti kaip Tėvą tokį Dievą, kuris nedaro privilegijų, nė vieno neišskiria, bet atveria savo namus visiems žmonėms, pradėdamas nuo paskutiniųjų ir tolimiausių, kad kaip jo vaikai jie mokytųsi guosti ir palaikyti vieni kitus. Ir nepamirškite: viltis nenuvilia.

Esame išgelbėti viltimi (Rom 8, 19–27)

2017 m. vasario 22 d.

Dažnai patiriame pagundą galvoti, kad pasaulis sukurtas kaip mūsų nuosavybė, jis yra tai, ką turime, kuo galime naudotis, kaip mums patinka, prieš nieką neatsisikaitydami. Laiško romiečiams ištraukoje (8, 19–27), kurios klausėmės, apaštalas Paulius mums primena, jog sukurtasis pasaulis yra nuostabi dovana, Dievo patikėta į mūsų rankas, kad mes galėtume įžengti į santykį su juo ir atpažinti jo meilės plano pėdsakus, nes visi esame pašaukti bendradarbiauti jį įgyvendindami diena iš dienos.

Tačiau kai žmogus pasiduoda egoizmui, jis suniokoja net gražiausius jam patikėtus dalykus. Taip buvo ir su sukurtuoju pasauliu. Pamąstykite apie vandenį. Vanduo yra gražus ir nepaprastai svarbus dalykas; vanduo teikia mums gyvybę, visokeriopai mums padeda, tačiau išgaunant mineralus vanduo užteršiamas, taip teršiamas ir niokojamas sukurtasis pasaulis. Tai tik vienas pavyzdys. Jų yra daug. Tragišku nuodėmės patyrimu, nutraukta bendryste su Dievu, pažeidėme pirminę bendrystę su viskuo, kas mus supa, ir sukurtąjį pasaulį nuvedėme į sugedimą, jį pavergdami ir pajungdami mūsų praeinančiam laikinumui. Deja, viso to padariniai kasdien itin matomi. Žmogus, nutraukęs bendrystę su Dievu, praranda savo pirminį grožį ir surpina visa tai, kad jį supa, o ten, kur anksčiau viskas primindavo Tėvą Kūrėją ir jo begalinę meilę, dabar tematyti liūdni ir niūrūs žmogaus puikybės ir godumo pėdsakai. Žmogiškoji puikybė išnaudodama sukurtąjį pasaulį jį naikina.

Tačiau Viešpats nepalieka mūsų vienu ir netgi toje niūrioje situacijoje mums dovanoja naują išlaisvinančią perspektyvą, visuotinį išganymą. Būtent tai su džiaugsmu pabrėžia Paulius, kviesdamas mus klausytis visos kūrinių dejonų. Atkreipkite dėmesį – viskas aplink mus dejuoja: dejuoja pati kūrinių, dejuojame ir mes – žmonės, mumyse, mūsų širdyse, dejuoja Šventoji Dvasia. Tačiau tos dejonės nėra tuščias nepagudžiamas skundas, bet, kaip patikslina apaštalas, tai gimdančios moters dejonės; tai dejonės kenčiančio žmogaus, kuris vis dėlto žino, kad netrukus į pasaulį ateis nauja gyvybė. Mūsų atveju taip iš tikrųjų yra.

Mes dorojamės su mūsų nuodėmės padariniais ir viskas aplink mus nešioja mūsų sunkumų, mūsų klaidų, mūsų užsisklendimo pėdsakus. Tačiau tuo pat metu žinome, kad buvome Viešpaties išgelbėti ir jau galime kontempliuoti bei ragauti savyje ir mus supančioje aplinkoje naują kūrinių kildinančius Prisikėlimo, Velykų ženklus ir džiaugtis jais.

Tai mūsų vilties turinys. Krikščionis gyvena ne už pasaulio ribų, jis gali atpažinti savo gyvenime ir aplinkoje blogio ir egoizmo ženklus. Jis solidarus su kenčiančiais, verkiančiais, nustumtais į pakraščius, nugrimzdusiais liūdesyje... Tačiau tuo pat metu krikščionis išmoko visa tai perskaityti Velykų akimis, prisikėlusio Kristaus akimis. Taigi jis žino, kad gyvename laukimo laiku, ilgesio laiku, pranokstančiu dabartį, išsipildymo laiku. Vilties dėka žinome, jog Viešpats nori savo galeistingumu galutinai išgydyti sužeistas ir nužemintas širdis, visa tai, ką žmogus savo bedievyse sugadino, – ir kad taip jis atkuria naują pasaulį ir naują žmoniją, galutinai sutaukindamas juos savo meile.

Kiek kartų mes, krikščionys, esame gundomi nusivilti, pasiduoti pesimizmui. Kartais leidžiame sau nenauodingai skųstis, mums stinga žodžių ir net nežinome, ko prašyti, kuo viltis... Dar kartą į pagalbą mums ateina Šventoji Dvasia, mūsų vilties įkvėpėja, jos dėka mūsų širdies dejonės ir lūkesčiai išlieka gyvi. Šventoji Dvasia anapus dabarties negatyvių regimųjų regimųjų mumyse ir jau šiandien mums apreiškia naują dangų ir naują žemę, kuriuos Viešpats ruošia žmonijai.

Nauji leidiniai

Šventasis Kryžiaus Jonas. Tamsioji naktis. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2017. – 216 p. [Bibliotheca Christiana] / iš ispanų k. vertė Jūratė Micevičiūtė

Beveik kiekvienas tikintysis kartais pasijunta pamirštas Dievo. Net Kristus ant kryžiaus yra sušukęs: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!“ XVI amžiuje karmelitų vienuolio šv. Kryžiaus Jono parašyta *Tamsioji naktis* laikoma vienu geriausių atsakymų į šį amžiną klausimą. Šv. Kryžiaus Jono dvasinio gyvenimo vizijoje būtina priimti ir patirti atsiskyrimo nuo Dievo skausmą, nes tik per jį bus pasiektas svarbiausias žmogaus tikslas – bendrystė su Dievu. To trokštanti siela turi būti atitinkamai parengta, apvalyta nuo nereikalingų ir neesminių dalykų, kad būtų pripildyta dieviškumo. Taip net skausmingiausi išgyvenimai įgauna prasmę ir pavirsta teigiama žmogaus augimo dalimi. Pirmą kartą iš ispanų į lietuvių kalbą išversta knyga papildyta įvadu ir paaiškinimais, kurie padės skaitytojams geriau suprasti šio mistikos kūrinių gelmę.

Velykinis ganytojų laiškas

Vilnius,
2017 m. balandžio 13 d.

Brangūs broliai ir seserys,

sveiki sulaukę šventų Velykų – mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus prisikėlimo, Jo pergalės prieš nuodėmę ir mirtį iškilmės! Jėzus visus kelia iš nuodėmės ir nevilties, nori, kad turėtume gyvenimą, – kad apščiau jo turėtume (plg. *Jn 10, 10*).

„Jeigu esate su Kristumi prikelti, siekite to, kas aukštybėse“ (*Kol 3, 1*), – ragina apaštalas Paulius. Jis kelia mūsų žvilgsnį aukštyn. O psalmės žodžiai skelbia: „Dangūs apsakinėja Dievo garbę, dangaus skliautas skelbia jo rankų darbą“ (*Ps 19, 2*). Kūrinija taip pat kelia žmogaus žvilgsnį aukštyn, į žvaigždes. Žmogų traukia ir vilioja neišmatuojami toliai, tai, kas nauja, dar neatrasta, nepažinta. Jį traukia grožis, harmonija, laisvė, kūryba. Bet ko iš tiesų ieškome? Ar mus pasotina vien tai, ką galima apčiuopti ir suskaičiuoti? Ar užtenka vien teorinių svarstymų apie gyvenimą?

Tikrai ne. Žmogaus žvilgsnis galiausiai ieško kito žvilgsnio, kuriame galėtų atrasti ir save. Ne kaip veidrodyje, tiesiog atspindinčiame tai, kas yra priešais jį. Mylintis kito žvilgsnis kviečia išeiti iš savęs, užmegzti ryšį, priimti ir dovanoti meilę bei gyvenimą. Jis primena nuolat lydintį Dievo žvilgsnį, į kurį atsigręždami tampame labiau panašūs į Viešpatį.

Velykų iškilmė skelbia, kad Jėzus yra gyvas ir Jo žvilgsnis lydi mus gyvenimo kelyje. Vis dėlto per maža žinoti, kad Jėzus prisikėlė. Velykų dieną du mokiniai iš Emauso buvo girdėję liudijimus apie prisikėlimą ir apie tuščią kapą, tačiau liko pilni liūdesio. Jėzus matė mokinius ir prie jų prisiartinio. Nors neatpažintas, Jis ir mus pasiekia ten, kur esame, eina greta, užkalbina, išklauso, palydi, nors ne iš karto į jį atsigręžiame. Jėzus turi kantrybės ir gailestingumo laukti, kol sušils, užsidegs mūsų širdys ir atsivers akys, kad Jį atpažintų. Atpažįstame Jį laužydami duoną – šv. Mišiose, Eucharistijoje, kur Jėzus yra „pranykęs“ iš mūsų kūno akių, tačiau realiai pasilieka sakramentiniu būdu. Prisikėlęs Jėzus kviečia susirinkti prie Jo ir priimti vieniems kitus kaip brolius ir seseris. Čia maitinamės tuo pačiu Dievo žodžiu. Meldžiamės kartu su kitais ir vieni už kitus. Mokomės būti kartu džiaugsmuose ir skausmuose, būti atsakingi vieni už kitus, už mūsų Tėvynės, Bažnyčios, pasaulio dabartį ir ateitį.

Visi esame pašaukti sekti prisikėlusiu Jėzumi, ištikiškai eidami savo pašaukimo keliu. Tą mums primena garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis – mūsų krašto sūnus, kurio paskelbimą palaimintuoju švęsime birželio 25 dieną Vilniaus Katedros aikštėje. Kviečiame visus, kas tik gali, atvykti į šią iškilmę – iš Lietuvos ir išeivijos, – kad padėkotume Viešpačiui už tokią brangią dovaną. Arkivyskupas Teofilus yra vienas iš mūsų, jis pasiekė Dangų kantriai nešdamas savo gyvenimo kryžių. Jis gyveno Velykų žinia ir liudijo, kad Kryžius atveria kelią į Dangaus Karalystę. Savo vyskupišku šūkiu pasirinko: „Per kryžių į žvaigždes“. Tegu tai skatina mus, patrauktus prisikėlusio Jėzaus žvilgsnio ir Jo artumo, veikliai mylėti Dievą ir artimą.

Garbingojo Teofiliaus skelbimas palaimintuoju mums primena, kad kiekvienas iš mūsų esame Dievui brangus ir pašauktas į amžinąją laimę Danguje. Kristus savo mirtimi ir prisikėlimu kiekvienam atvėrė Dangaus vartus. Iki beatifikacijos likusį laiką išnaudokime dvasiniam pasiruošimui. Ruošimės šiam įvykiui parapijose, bendruomenėse, mokyklose ir šeimose. Stenkimės kuo geriau pažinti išskirtinę garbingojo Teofiliaus asmenybę. Jis mokėjo kantriai ir atkakliai dirbti, ilgus metus gyvendamas toli nuo savo Tėvynės išsaugojo gyvą jos meilę. Patirti sunkumai, net ilgi įkalinimo metai sovietiniuose kalėjimuose jo nepalaužė ir neapkartino širdies. Jis išlaikė ramybę, pasitikėjimą, buvo geras visiems žmonėms, net ir savo persekiotojams. Būdamas Kaišiadorių vyskupu nuoširdžiai rūpinosi visų žmonių krikščionišku gyvenimu, kvietė gyventi blaiviai ir dorai, nuolat ragino melstis už taiką. Atsiliepkime į šį kvietimą skirdami laiko malda, ypač Švč. Sakramento adoracijai. Kas tik gali, aplankykime su garbingojo Teofiliaus Matulionio gyvenimu susijusias vietas, ypač jo kapą Kaišiadoryse.

Mylimi broliai ir seserys, Kristus prisikėlė! Tegu šis prisikėlimo rytas apšviečia kiekvieno mūsų gyvenimą, išsklaido mūsų šeimų, mūsų šalies sunkumų bei kančių tamsą ir palaiko krikščionišką viltį. Arkivyskupas Teofilus savo gyvenimu paliudijo, kad „viltis neapgauna“ (*Rom 5, 5*). Naujas gyvenimas Kristuje tikrai įmanomas! Tad kelkimės ir kartu su Kristumi ženkime į gyvenimą! Aleliuja!

Lietuvos vyskupai

Arkivyskupo G. Grušo pamokslas Velyknaktį Vilniaus arkikatedroje

2017 m. balandžio 15 d.

Brangūs broliai ir seserys,

Šią naktį minime savo išganymo ištakas. Šią naktį kiekvienas iš mūsų prisimename, ką reiškia būti krikščioniu ir naujai tą išgyvename. Turime iš naujo savęs paklausti: kas aš esu? Ką man reiškia Velykos? Ar tai tik graži pavasario šventė su margučiais ir daugybe kitų tradicijų? Ar tai – mano gyvenimo prasmės giliausias išgyvenimas? Dauguma iš mūsų buvome pakrikštyti dar kūdikystėje. Augome įvairiai tikėjimą praktikuojančiose šeimose – mažiau ar daugiau patyrėme gyvą tikėjimo liudijimą savo šeimoje. Buvome parengti Pirmajai Komunijai ir Sutvirtinimo sakramentui ir, deja, ne vienas iš mūsų čia ir nustojome gilintis į tikėjimą ir nesiekėme geriau jį pažinti. Atliekame savo religines pareigas – vieni daugiau, kiti mažiau. Tam tikrą Dievo sampratą esame susikūrę ir iš savo gyvenimo patirties. Tačiau gana dažnai žmonės susikuria Dievo įvaizdžius, kurie neatitinka to, ką Dievas mums yra apreiškęs apie save. Kai jų sukurtas įvaizdis nepasitvirtina, jie savo religingumą atmeta arba pasideda į lentynėlę, kur jis apdulka. Paskui vėl pasiima iš tos lentynos per šventes ar ištikus gyvenimo krizėms. Dažnai net tie, kurie kiekvieną sekmadienį dalyvauja šv. Mišiose, nedrįsta įsileisti Dievo visiškai į kitas savo gyvenimo sritis. Turime klausti, ar būti krikščioniu – tai reiškia bent kartą per metus atlikti Išpažintį ir priimti Komuniją? Ar užtenka kalbėti maldas ir kas sekmadienį dalyvauti šv. Mišiose? To tikrai neužtenka. Krikščionybė yra viso mūsų gyvenimo atliepas į begalinę Dievo meilę mums.

Krikštas atveria mums vartus į šį naują gyvenimą, tačiau vien apeigų nepakanka, turime gyventi šį naują gyvenimą, turime kasmet jame augti, bręsti. Krikščionio gyvenimas pirmiausia yra vidinis, tai tikėjimo į Dievą ir meilės gyvenimas. Tad prieš atnaujindami krikšto pažadus, pažvelkime į tikėjimą, kurį išpažįstame, ir į jo reikalavimus kasdieniam gyvenimui. Per šią liturgiją išklausėme skaitinius iš mūsų tikėjimo istorijos, – kaip Dievas, sukūręs žmogų iš meilės, jo nepažudo, kai žmogus dėl savo nuodėmių nuo šios meilės nūsiskuta. Dievas siekia susigražinti žmogų į artimą bendrystę, meilę ir palaimą. Kai Dievo tauta per savo nuodėmes pakliūva į Egipto vergystę, Dievas išgirsta jos šauksmą ir išveda ją į pažadėtąją žemę. O vėliau ir pats tampa žmogumi, kad išlaisvintų mus iš nuodėmės vergovės. Išlaisvina žmogų iš nūsiskutimo nuo Dievo ir jo įžeidimo pasekmių, kurių mes patys niekaip negalėtume įveikti. Jėzaus kančia, mirtis ir prisikėlimas atveria mums kelią į artimą draugystę su Dievu. Jis

padaro mus savo vaikais, kviečia pasitikėti Juo kaip mus besąlygiškai mylinčiu Tėvu, kviečia grįžti į Jo meilės glėbį. Jis nepalieka mūsų vienu, bet pasilieka tarp mūsų savo Žodyje, sakramentuose, ypač Švč. Sakramente.

Ypatingu būdu Dievas lieka tarp mūsų per Bažnyčią – ne per kokią nors žmonių sukurtą instituciją (kaip kai kurie ją įsivaizduoja), bet per savo sukurtą ir suburtą Tautą, per savo vaikų šeimą, Šventosios Dvasios įgalintą tęsti Dievo darbus. Jis kviečia mus meile atsilipti į Jo meilę, kviečia mylėti Jį ir iš meilės tarnauti vieni kitiems šeimose, parapijose ir visuomenėje. Prisikėlimo istorija, daugelio Viešpaties mokinių susitikimai su prisikėlusiu Kristumi byloja, kad šiandien Dievas pirmiausia kviečia mus į tikrą susitikimą su Juo. Jis trokšta, kad naujai suvokdami tikrąją šios nakties prasmę patirtume tikrąjį savo gyvenimo – savo išganymo – džiaugsmą. Tai džiaugsmas, kurio negalime nesidalyti.

Šią naktį paklauskime savęs, ar mano gyvenime yra šis džiaugsmas. Toks džiaugsmas, kurio nebėgiu sulaukyti savyje. Jei ne, ar noriu, kad jis būtų? Ką reikėtų daryti? Tėra vienintelis kelias – naujai susipažinti su prisikėlusiu Kristumi, grįžti į tikėjimo ištakas, suprasti, kas iš tiesų yra Dievas, – nepasilikti prie mokyklinio vadovėlio Dievo įvaizdžio, bet žvelgti suaugusio žmogaus širdimi, akimis ir protu. Susipažinti su Dievu, kalbančiu mums per Šventąjį Raštą, per Bažnyčios mokymą, šventųjų gyvenimą. Turime kalbėti su Dievu. Jam pasakyti, kad norime Jį geriau pažinti ir labiau pamilti. Melstis iš visos širdies ir prašyti Jo šios malonės. Dalytis su Juo savo gyvenimu, sunkumais, skausmais ir džiaugsmiais – visu savo gyvenimu. Dievas savo įsikūnijimu, gyvenimu tarp mūsų, kančia, mirtimi ir prisikėlimu kviečia mus ir atveria mums kelią bendrauti su Dievu kaip su artimiausiu bičiuliu, kaip su savo Gelbėtoju, kaip su mūsų gyvenimo Viešpačiu. Jis rodo mums savo meilę. Prisikėlęs Kristus ir šiandien nori daryti stebuklus Jūsų gyvenime – leiskite Jam. Pasitikėkite Juo.

Tie, kurie turite Viešpaties artumo patirtį, kurie esate patyrę Dievo veikimą ir stebuklus, kurie turite už ką padėkoti Dievui, – dalinkitės šią gerą žinia su kitais, padėkite kitiems iš tikrųjų atrasti Dievo artumą. Geriausias būdas Dievui atsidėkoti – tai veiksmu ir žodžiu padėti artimui. Ištiesti pagalbos ranką vargstančiam kasdieniuose sunkumuose, skęstančiam nuodėmių liūne ar plaukiojančiam Dievo nepažinimo tamsybėse. Psalminkas klausia: „Kuo gi aš Viešpačiui atsidėkosiu už visa gera, ką man padarė? – ir tęsia, – išganymo taure pakelsiu“ (Ps 115). Didžiojo ketvirtadienio liturgija pabrėžė glaudų ryšį tarp Eucharistijos ir artimo meilės darbų. Kristus mus kviečia mylėti vieniems kitus, kaip Jis mus mylėjo (Jn 15, 12). Kaip Jis mirė ir prisikėlė, taip ir

mus kviečia mirti savo nuodėmėms, savanaudiškumui, kad būtume prikelti amžinajai meilės bendrystei su Juo ir vieni su kitais.

Šią naktį atnaujinkime savo krikšto pažadus, sąmoningai prisiimdami visas krikščionio – Dievo vaiko – teises ir pareigas. Būti mylimam... ir mylėti. Visų pirma būti mylimam, nes Dievas pirmas mus pamilo, kai dar buvome nusidėjėliai. Ir tada mylėti – tikrai ir nuoširdžiai mylėti Dievą, ne formaliai vykdant taisykles, bet puoselėjant vaiko meilės savo Tėvui santykį. Ugdydami tikrą-

Arkivyskupo Liongino Virbalo Velyknakčio pamokslas Kauno arkikatedroje

2017 m. balandžio 15 d.

Laiminga kaltė, sulaukusi tokio didžio Atpirkėjo

Mus supa ypatinga nuotaika. Po gavėnios pasirengimo, po Didžiojo penktadienio dramos susirinkome švęsti vilties, švęsti to, ką tik Dievas gali suteikti, – gyvenimo pergalės prieš mirtį. Į šią šventę mus įvedė Velykinis šlovinimas. Jame išsakyta tai, kas svarbiausia ir esmingiausia. Apie ką giedojome? Apie žvakę, kuri dega prieš mūsų akis ir simbolizuoja patį Kristų, Jo šviesą, Jo pergalę. Šią žvakę Bažnyčia aukoja amžinajam Tėvui. Tačiau tiems, kas atidžiau klausėsi ir širdyje kartojo giesmės žodžius, tikriausiai įstrigo ir kitas žodis – naktis. Negalėjo neįstrigti, nes nuskambėjo net 12 kartų: „Štai ta naktis“, „Štai toji naktis“, „Tikrai šioji naktis palaiminga“. Palaiminga naktis! Ar neprimena ji kitos nakties – Kalėdų nakties? Juk tada giedojome: „Tyli naktis, šventa naktis.“ Kalėdos ir Velykos, o vis giesmė apie naktį. Naktis paprastai primena tai, kas skaudu ir tamsu. Esame laimingi, kai pavyksta ištrūkti į šviesą. Zacharijas, išgirdęs apie savo sūnaus Jono gimimą, džiaugėsi: „Dėl širdingiausio mūsų Dievo gailestingumo mus aplankė šviesa iš aukštybių, kad apšviestų tūnančius tamsoje ir mirties ūksmėje“ (Lk 1, 78–79). Iš tiesų visi laukiame šviesos.

Kalėdose džiaugėmės naktyje sužibusia Dievo Sūnaus šviesa, kelią rodančia žvaigžde. Bet Velyknaktį, atrodo, giriamą pati naktis. Naktis, kuri gašdina, prislegia, naktis, kuri turi tiek daug vardų: vienatvė, praradimas, kaltė, baimė, nežinia. Atsakymą duoda Velykinio šlovinimo giesmėje nuskambėję labai keisti žodžiai: „Tikrai laiminga ta kaltė“, – ir dar priduriame: „kuri susilaukė tokio didžio Atpirkėjo.“ Taigi kaltė, kuri atvedė ne į nusiminimą, bet padėjo sutikti ir priimti Atpirkėją. Kartą tikybos mokytojas kalbėjo su vaikais apie būtent šią giesmę – Velykinį šlovinimą. Kai kurie vaikai atkreipė dėmesį, kad joje kalbama apie nuodėmę, mirtį, kraują. „Labai bažnytinis tekstas, – sakė, – tik bažnyčioje apie tai ir kalbama.“ Bet

ją meilę Dievui, savaime augsime meilėje vieni kitiems. Atnaujindami krikšto malonę savo širdyse, mes susitiksim su Prisikėlusiuoju ir, jei leisime Jam, jei nuo Jo nenusisuksime ir nepasitrauksime, jei pasiliksim arti Jo, Jis pripildys mūsų širdis to, ko jos labiausiai trokšta. Tai mums leis pajusti tą gilų džiaugsmą ir ramybę, kuri išlieka visuose sunkumuose ir išbandymuose. Tokią ramybę, kokios šis pasaulis negali mums duoti. Kristus prisikėlė. Jis tikrai prisikėlė. Įsileiskime Jį naujai į savo širdis ir į savo gyvenimą. Tada atrasime tikrąjį Velykų džiaugsmą, krikščionio gyvenimo džiaugsmą. Amen.

vienas vaikas tarė: „Gal tai, kad giedama apie naktį, turi gilesnę prasmę? Neseniai aplankėme seną tėvo draugą, kuris ilgai ir sunkiai sirgo. Tas žmogus kalbėjo: „Gali pasirodyti keista, tačiau esu dėkingas už šią ligą. Ji man padėjo suprasti, kad turiu daug ką gyvenime keisti, kad toliau nebegalima gyventi taip, kaip seniau.“ Ar nebuvo kalbama apie „laimingą ligą“?

Ir šiais metais Velykas pasitinkame su nerimu, nežinia širdyje. Nerimo nuotaika apima žvelgiant į viso pasaulio įvykius: tiek į tolimus, tiek ir į artimus. Taip pat nežinome, kas laukia kiekvieno iš mūsų. Bet juk liga, nesėkmė, ašaros ir mirtis niekada nebuvo dingę nuo žemės paviršiaus. Prisikėlęs Viešpats su kančios ženklais savo kūne ateina pas mus kaip tik į šį gyvenimą, į šį netobulą pasaulį. Tik Jis gali suteikti prasmę sunkumams ir tamsai. Kryžiaus nereikia atstumti, užmiršti – jis tampa gyvybės medžiu kiekvienam, kas jį neša su Kristumi. Velykų šventė mums primena, kad nors dar nesame išvaduoti iš kančios, prisikėlęs Kristus yra su mumis, ir Jis vienintelis gali atvesti į prisikėlimą. Jėzus iš meilės paaukojo save ir prisikėlė, todėl ši naktis tampa naktimi, kuri „šviesesnė už dieną“.

Viešpats yra su mumis ir mūsų nenuvils niekada. Tai mūsų vilties pagrindas. Kaip sakė popiežius Pranciškus, krikščioniška viltis „nėra paprastas optimizmas ar psichologinis nusiteikimas, padrašinantis kvietimas. Krikščioniška viltis yra dovana, kurią Viešpats mums suteikia, jei išiname iš savęs ir atsiveriame Jam. Ši viltis neapgauja, nes Dvasia buvo išlieta mūsų širdyse. Guodėjas nepateikia visko gražiai, nepanaikina blogio burtų lazdele, tačiau išlieja tikrą gyvenimo jėgą, kuri yra ne problemų nebuvimas, bet tikrumas, jog visada esame mylimi ir kad Kristus mums atleidžia, kad Jis dėl mūsų nugalėjo nuodėmę, mirtį ir baimę. Šiandien yra mūsų vilties šventė, šiandien švenčiame tą tikrumą; niekas ir niekada negalės mūsų atskirti nuo Jo meilės“ (iš popiežiaus Velyknakčio homilijos). Tegul šią naktį Velykų šviesa apšviečia mus visus, o ypač tuos, kurie priima Krikštą ir yra sutvirtinami Viešpaties Dvasia. Viešpaties teikiama viltis tegul teikia drąsos žengti su Kristumi kiekvieną dieną.

IŠTARTI VIEŠPAČIUI „TAIP“

IV Velykų sekmadienis (A)

Apd 2, 14a. 36–41; 1 Pt 2, 20b–25; Jn 10, 1–10

Kažkada Jėzus, matydamas minias, gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti, lyg avys be piemens. Tuomet jis tarė mokiniams: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. Melskite pjūtis šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“ (*Mt 9, 35–38*).

Mieli tikintieji, šiandien taip pat matome daug apleistų, kūnu ir siela suvargusių ir net savo šio skurdo nesuvokiančių žmonių. Jiems reikia pagalbos. Antraip gailėstingumas, tarpusavio meilė ir dvasingumas išblės. Reikia, kad kažkas ateitų pas šias apleistas, gero žodžio, užuojautos ir pagalbos išsiilgusias minias. Nesidairykime ieškodami tų, kurie ryžtųsi paskirti savo gyvenimą pasauliui atnaujinti, evangelizuoti ir krikščioninti. Pažvelkime į save ir pagalvokime, ką mes galime padaryti kilnaus ir gero savo aplinkoje. Pasauliui reikia Kristaus, pasaulis žiūri ieškodamas, pro kurias duris ateis tas, kuris palengvins jo sunkią dalį. Tačiau turime suvokti, jog didysis pasaulio atnaujinimas prasideda nuo mūsų pačių atsinaujinimo Kristuje.

Šventoji Motina Teresė iš Kalkutos kartą papasakojo vieną savo skaudžią, tipiską mūsų dienų patirtį: Vieną 1979 m. dieną, lankydama vienus iš geriausiai ir gražiausiai įrengtų senelių namų Anglijoje, ji pastebėjo, kad šiame prieglobstyje gyvenantys seneliai nesišypso. Visų senelių ir močiūčių akys visą laiką nukreiptos į duris. Motina Teresė nustebusi paklausė vienos seselės: „Kodėl visi jie žiūri į duris?“ „Jie taip daro ištisomis dienomis, – atsakė seselė, – seneliai laukia, kad gal kas nors ateis jų aplankyti. Juos kamuoja vienatvė, štai kodėl jie žiūri į duris. Tačiau niekas neateina.“ Palaimintoji Motina Teresė padarė išvadą, kad jaustis apleistam yra didelis skurdas.

Mes visi privalome būti savo tikėjimo liudytojais, tačiau kai kurie ypatingu būdu tam pasišvenčia. Tai misionieriai, vienuoliai, kunigai ir vyskupai. Kiekvieno gyvenime ateina toks momentas, kai klausiame savęs: „Ką aš galiu padaryti gyvenime didžio ir nepaprasto? Kaip tai įvykdyti?“ Į šį klausimą Bažnyčia tau turi parengusi atsakymą: būk uolus krikščionis. Tačiau jei tau ir šito per mažai – pažvelk, kiek daug nuveikia melsdamiesi, apaštalaudami ir dirbdami socialinį darbą vienuoliai. Kiek pasiaukodami dirba pasaulyje kunigai ir vyskupai. Pagalvok, mielas jaunuoli ir jaunuole, kas būtų atsitikę pasauliui, jeigu Dievo Motina Marija būtų atsakiusi „ne“, aš nesutinku būti Išganytojo motina? Kas būtų at-

sitikę, jeigu Jėzus Getsemanės sode būtų pasakęs „ne“, aš nesutinku kentėti, nesutinku gerti iš Viešpaties kančios taurės? Kas būtų atsitikę su vienuolišku gyvenimu, jeigu šv. Pranciškus Asyžietis būtų taip ir likęs turtingo tėvo namuose ir neatnaujinęs vienuoliško gyvenimo dvasios Europoje? Kas būtų atsitikę su Prancūzijos gyventojais, jeigu šv. Vincentas Paulietis nebūtų atsidavęs socialiniam darbui? Kas būtų ištikę Indijoje ir kitose pasaulio šalyse apleistus, sergančius ir mirštančius žmones, jeigu jų slaugymui nebūtų pasišventusi Motina Teresė iš Kalkutos? Kokiu keliu eitų šiandienė Bažnyčia, jeigu jaunuolis iš Vadovicų Karolis Vojtyla būtų tapęs ne kunigu, bet aktoriumi?

Kristus mus kviečia tapti Dievo tautos ganytojais, Viešpaties misijos tęsėjais, skelbiančiais Evangeliją pasaulio platybėms, idant būtų atnaujintas pasaulio veidas. Dažnai mes neatsiliepiame į Kristaus kvietimą, nes labiau galvojame apie save, savo patogumus ir naudą, apie savo planus ir užsiėmimus. Mes užmirštame, kad du trečdaliai pasaulio dar nepažįsta Kristaus. Užmirštame, kad milijonai vaikų miršta iš bado, jog šimtai tūkstančių jaunuolių ir merginų auga negalėdami lankyti mokyklos, jie nemoka nei skaityti, nei rašyti. Jie sunkiai vergiškomis sąlygomis dirba ir patiria darbdavių nesąžiningumą, išnaudojimą ir pažeminimus.

Jeigu tavo širdyje kyla noras nuveikti gyvenime kažką nepaprasto ir prasmingo, jei tu nori pakeisti tave supantį pasaulį į geresnę pusę, vadinasi, pradedi girdėti Kristaus balsą, kviečiantį tave atsidėti Viešpaties tarnystei. Mielas jaunuoli ir jaunuole, esi kviečiamas būti tarp Kristaus mokinių, tarp misionierių, kunigų ir vienuolių, kurie visomis jėgomis darbuojasi stengdamiesi Kristaus Evangelijos dvasia atnaujinti pasaulį, sukilninti žmonių tarpusavio santykius, pasėti dieviškojo gėrio sėklą žmonių širdyse. Šiandien Jėzui reikia tavęs. Tau jis patiki savo Evangelijos skelbimą.

Kodėl būtent tau neatsiliepus į Kristaus kvietimą? Kodėl nepasiryžus tarnauti Kristaus karių eilėse? Stok į Viešpaties tarnybą, būk Jo didžiojo plano vykdytojas. Be baimės ir atsilaikydami prieš pasaulį, gundantį karjera, pinigais, galia, išstarkime Viešpačiui „taip“.

Visi turime pasitikėti, jog Kristus, lyg piemuo palikęs 99 nepasiklydusias avis, ateis mūsų ieškoti ir tikrai suras. Mes visada galime Kristaus prašyti maldos žodžiais: „Gerasis Ganytojau, Jėzau Kristau, meilingai saugok savo krauju atpirktas avis ir nuvesk jas į amžiną dangaus ganyklą.“

„TEGUL NEIŠSIGĄSTA JŪSŲ ŠIRDYS!“

V Velykų sekmadienis (A)

Apd 6, 1–7; 1 Pt 2, 4–9; Jn 14, 1–12

Mano Tėvo namuose daug buveinių. „Einu jums vietos paruošti!“ Kiekvienas trokštame jaukios, gerumo ir meilės kupinos vietos. Tokia vieta žemėje gali būti tėvų namai, kur gyvena mūsų šeima. Tokia vieta gali būti namai, kuriuose mes gyvename, kur visada traukia sugrįžti. Tačiau ne visada šis poreikis būna patenkintas: ne visi turi savo namus, kai kurių žmonių šeimos laimė sudužusi, sielą prislėgusi vienatvė. Kita vertus, net ir laimingiausias žmogus, turintis puikius namus, supranta, jog anksčiau ar vėliau ateis laikas, kai visa tai teks palikti, ir šios mintys liūdina. Jėzus šio sekmadienio Evangelijoje kreipiasi į mus: „Tegul neišsigąsta jūsų širdys! Mano Tėvo namuose daug buveinių. *Einu jums vietos paruošti!*“ Kaip paguodžiančiai skamba šie Jėzaus žodžiai. Pats Išganytojas rūpinasi, kad mes amžinybėje būtume laimingi, kad kiekvienam iš mūsų ten būtų vieta. Tai nepaprasta buveinė, nes joje gyvena Dievas. Tai ta vidinė būseną, kuomet Dievo artumoje žmogus bus laimingiausias.

Kaip mums patekti į šią dangiškąją buveinę? Vaikas atsakytų labai paprastai – reikia numirti. Tačiau suaugęs žmogus supranta, jog norint pasiekti laimingą amžinybę neužtenka numirti. Dar reikia šios žemės gyvenimą nugyventi šventai, t. y. vykdant Dievo valią. Kartą mačiau itališką atviruką, kuriame nufotografuotas gražus namelis kalnuose. Atviruko apačioje užrašas bylojo, kad namą, kuriame gyvensime amžinybėje, mes pradėdami statyti jau čia, žemėje. Išties mes savo gyvenimu statome amžinąjį savo likimą. Nuo to, ant ko statysime ir iš ko statysime, priklausys, ar būsim amžinybėje laimingi. Kristus yra mūsų tikėjimo ir mūsų gyvenimo uola, ant kurios pastatę savo gyvenimą būsim tikrai laimingi. Savo amžinybės buveinę

statome iš gerų darbų. Ypač tų, kuriuos pats Kristus išvardija kaip gailestingumo darbus artimui. Šeimos paprastai stropiai renkasi ir tarpusavyje aptaria, iš kurių statybinių medžiagų statys savo namus. Kad taip kiekvienas žmogus uoliai ir nuosekliai statytų amžinojo gyvenimo namą! Kiekvienas krikščionis yra savo dvasinio gyvenimo statytojas. Jis privalo laikytis šio pastato statybai duotų įsakymų ir nurodymų – dešimties Dievo įsakymų, Kristaus evangelinių patarimų, didžiųjų dorybių: visa tai garantuoja pastato amžinybėje tvirtumą ir mūsų laimę.

Šv. Augustinas aiškina, jog Kristus, pažadėjęs amžinąjį gyvenimą, nurodė ir kelią, kaip tą gyvenimą pasiekti. Nuo mūsų priklauso, ar užimsime savo vietą amžinybėje, ar ta vieta liks amžiams tuščia.

Todėl turime melsti Viešpatį sau išminties ir atkaklumo nepalaujamai statydintis į Viešpaties rūmus. Apaštalas Paulius ragina: „Siekite to, kas aukštybėse, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje. Rūpinkitės tuo, kas aukštybėse, o ne tuo, kas žemėje“ (*Kol 3, 1–2*). Ištar-damas žodžius: „Kai nuejęs paruošiu, vėl sugrįšiu ir jus pas save pasiimsiu, kad jūs būtumėte ten, kur ir aš“ (*Jn 14, 3*), Jėzus atskleidžia, kad Dievas yra labai artimas. Jėzus atveria žmonijai begalinę antgamtinę perspektyvą – dieviškąjį gyvenimą. Žmogiškasis tikslas glūdi Dieve, būti Dievo artumoje. „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nenuėina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane“ (*Jn 14, 6*). Tikinčiajam, priimančiam šiuos Jėzaus žodžius, istorija turi prasmę, gyvenimas nėra absurdiškas. Laimingi Kristų pasirinkę: tada jų Kelias – tikras, Tiesa – tikra, Gyvenimas – kaip šaltinis.

Viešpatie Jėzau, būk mūsų vadu bei mokytoju kelyje į tobulumą. Vadovauk mūsų širdims ir parodyk, kas jose tau nepatinka. Nuvesk mus į laimingesnį gyvenimą šioje žemėje ir pilnutinę laimę amžinybėje.

TIESOS DVASIA

VI Velykų sekmadienis (A)

Apd 8, 5–8. 14–17; 1 Pt 3, 15–18; Jn 14, 15–21

Kiekvienas žmogus norėtų gyventi ramiai, laimingai ir džiaugsmingai, be problemų, sunkumų ir rūpesčių. Tai vienas didžiausių mūsų širdies troškimų. Atrodo, daug dedame pastangų, kad gyventume laimingai. Tačiau mūsų gyvenimas pažymėtas ir nerimo: ką mums atneš prasidėjusi diena, atėję naujieji metai, būsimi susitikimai su naujais žmonėmis? Kuomet viskas vyksta pagal mūsų planą ir atitinka mūsų lūkesčius, esame ramūs ar net laimingi. Deja, dažnai įvairios gyvenimo aplinkybės neduoda mums ramybės ir neleidžia užmigti. Tada ieškome palaikymo, laukiame linksmesnių žinių, trokštame paguodžiančio žodžio.

Šiandien mus guodžia Jėzus sakydamas: „Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius, – Tiesos Dvasią“ (*Jn 14, 16–17*). Pirmajame skaitinyje girdėjome, kaip Šventoji Dvasia atėjo į pirmųjų krikščionių bendruomenę Samarijoje, nes jos gyventojai anksčiau buvo girdėję ir priėmę Dievo žodį, kurį jiems skelbė apaštalas Pilypas. Šventoji Dvasia ateina tik ten, kur žmonės jau yra priėmę Kristų į savo širdis. Ką reiškia priimti Kristų? Atsako pats Jėzus: „Jei mane mylite, – jūs laikysitės mano įsakymų.“ Būtent, „jei“ laikysimės įsakymų. Mes sakome, kad tikime Kristaus prisikėlimu, Jį vadiname Viešpačiu, tvirtiname Jį myli. „Jei mane mylite, – jūs laikysitės mano įsakymų.“ Kokia mūsų meilė, jeigu nesiklausome Evangelijos? Galbūt priežastis yra ta, kad užmirštame, kas yra meilė. Mes meilę suprantame kaip žodžius, kaip stiprų širdies plakimą, tačiau ne kaip nuoseklų Evangelijos laikymąsi savo gyvenime.

Kristus sako: „(Dangaus Tėvas) duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius.“ Nors kartais ir pamirštame, kas yra meilė, Šventoji Dvasia be paliovos mus moko tiesos ir veda į meilės pilnatvę. Dažnai apie Šventąją Dvasią kalbame kaip apie tą, kuri pašventina, suteikia išminties, žinių, proto ir jėgos. Tačiau Šventoji Dvasia mato ir tai, kad žmogaus poreikiai neapsiriboja darbu ir duona. Mums visiems, idant gyventume, reikia Globėjo ir Suramintojo. Ypač tada, kai mūsų širdis nerami, kai mums šiame pasaulyje vieniša ir baisu, kada mus užvaldo liūdesys ir nuovargis arba net ir abejingumas, kuomet nematome gyvenime jokių perspektyvų arba kai mus išduoda draugai ar pažįstami.

Kas mus gali tuomet paguosti? Kas yra pajėgus pakelti mūsų dvasią? Kas gali pripildyti mūsų širdis džiaugsmo ir vilties? Atsakymas yra vienas – tik Dievas – Šventoji Dvasia, Tiesos Dvasia, Globėjas ir Suramintojas. Guodėjas yra tas, kuris skuba padėti, paguosti. Dievo tarnas kunigas Anri Kaffarelis sakė: „Šventoji Dvasia yra mūsų draugas, Ji palaiko mus, bet ne taip, kaip žemiški draugai: Jos pagalba ateina iš vidaus; Šventoji Dvasia yra ta jėga, kuri stiprina mus ir sutvirtina mūsų valią; Ji toji ugnis, kuri uždega mūsų širdis.“

Šventajai Dvasiai turime be galo daug už ką dėkoti, ypač už pagalbą maldoje: „Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui. Mes juk nežinome, ko turėtume deramai melsti, todėl pati Dvasia užtaria mus neišsakomais maldavimais. Širdžių tyrėjas žino Dvasios siekimus, kad ji užtaria šventuosius pagal Dievo norą“ (*Rom 8, 26-27*). Tačiau, kai sunku, kažkodėl neskubame semtis paguodos iš Dievo, iš Šventosios Dvasios šaltinio. Pirmiausia ieškome paguodos turtuose, valdžioje, pasilinksminimuose, o gal net tuščiai leisdami laiką.

Šv. Klemensas Romietis sako, jog „Šventoji Dvasia – išrinktųjų pasitikėjimas ir viltis, idant tas, kuris su nusižeminimu ir uoliu klusnumu vykdė Dievo duotus nurodymus ir įsakymus, būtų įrikiuotas ir įrašytas tarp tų, kuriuos gelbsti Jėzus Kristus.“ Dievas Globėjas laukia, kada gi žmogus leisis apdovanojamas, kada nusižeminęs atsistos Dievo akivaizdoje ir pripažins savo silpnumą. Paguodos Dievas nori, kad kiekvienas iš mūsų, paguostas Dievo, paguostų ir kitus žmones. Kad suteiktų jiems viltį, palengvintų ligonių kančias, suramintų abejojančius ir nusivylusius gyvenimu. Ar tai yra sunku? Kartais visai nesunku. Juk mes ne vieni. Jeigu visi žmonės, kurie taip gausiai per Mišias eina priimti Eucharistijos, nors po keletą paguodos žodžių per dieną ištartų kitiems, jau būtų padarytas didelis darbas. Eucharistija yra Šventosios Dvasios šaltinis. Šventosios Dvasios dovanomis privalome dalytis su kitais, kad guodžiančioji Dievo Dvasia visus pasiektų.

Prašykime Viešpaties malonės, idant pažintume priežastis, dėl kurių pasaulis negali priimti Šventosios Dvasios, o pažinę mokėtume jas pašalinti iš savo gyvenimo, vengdami pasaulio žalingos įtakos.

Pasižadame šiandien dažnai persikelti mintimis į tą valandą, kai Šventoji Dvasia buvo suteikta apaštalams, ir karštai melstis, kad ir mes tą Dovaną gautume.

ŽENGIMAS Į DANGŲ STIPRINA TIKĖJIMĄ, VILTĮ IR MEILĘ

Šeštinės (A)

Apd 1, 1–11; Ef 1, 17–23; Mt 28, 16–20

Kartais pagalvojame, negi Kristus negalėjo pasilikti žemėje? Vos prisikėles iš numirusių, argi negalėjo fiziškai pasilikti tarp mūsų? Galėtume gyvai su Jėzumi pasitarti, jam pasiguosti, paprašyti jo pagalbos. Atsakymas į šiuos klausimus yra tas, kad Kristus, įžengęs į dangų, yra kur kas labiau su mumis. Jo buvimas jau neapribotas teritorija ir laiku, jis dabar yra tarp mūsų visame pasaulyje, kiekvienoje bažnyčioje, kiekviena-me tabernakulyje. Jis gali pasiekti kiekvieną iš mūsų, ateiti į kiekvieno širdį.

Kristaus įžengimas į dangų neturi mūsų nuliūdinti, lyg kad būtume likę šioje žemėje vieni. Priešingai, Jėzus yra tarp mūsų šventojoje Eucharistijoje, Dievo žodyje, Šventosios Dvasios veikime, todėl mes su viltimi pristatome Jėzui savo kasdienius vargus ir nesėkmes, ligas ir skausmus. Tikėdami į Atpirkėją, patiriame jo paguodą, suraminimą ir sustiprinimą. Stačiatikių kunigas Aleksandras Menis sako, kad „visos religijos – tai laiptai, kuriuos žmogus stato, idant pasiektų dangų, tačiau krikščionybė – laiptai, kuriais Dievas nusileidžia iš dangaus į žemę, ir tais laiptais pas mus ateina Kristus“.

Kristaus į dangų žengimo mums labai reikia: *pirmiausia jis sustiprina tikėjimą*. Būdamas kartu su mokiniais, Išganytojas dažnai jiems priekaištavo dėl jų mažo tikėjimo, tačiau po Šeštinių jų tikėjimas pasidarė toks galingas, kad jokie persekiojimai ir net pati mirtis negalėjo jo palaužti. Mes galime šiandien pasakyti, kad naudinga buvo apaštalams nematyti kūno akimis Kristaus. Tos žmogiškosios Kristaus prigimties pasislėpimas yra ir mums labai naudingas: tai proga

gyventi grynu tikėjimu, kuri Išganytojas laimino sakydamas: „Palaiminti, kurie tiki nematę“ (*Jn 20, 29*). Jėzus laimina tuos, kurie turi dar sunkesnę išbandymą už apaštalus, tuos, kurie net nematę savo kūniškomis akimis Jėzaus, vis tiek Jį tiki ir iškenčia visus pasaulio persekiojimus.

Antra, Kristaus žengimas į dangų stiprina viltį. „Einu jums vietos paruošti. Kai nuėjęs paruošiu, vėl sugrįšiu ir jus pas save pasiimsiu, kad jūs būtumėte ten, kur ir aš“ (*Jn 14, 2–3*). Mes išėjome iš Dievo rankų ir per tėvus gimėme šioje žemėje. Mes džiugios savo gimimo dienos neprisimename. Tačiau tėvams tai buvo nuostabi diena. Vėliau augome, ėjome per gyvenimą skirtingais keliais. Vienų gyvenimas buvo lengvesnis, kitų sunkesnis. Tačiau visiems jis baigsis mirtimi. Ateis sugrįžimo pas Dievą diena. Atrodytų, jog po sunkaus gyvenimo tai turėtų būti labai džiugi diena. Kiekvieno žmogaus nemirtingoji siela mirties valandą gauna amžiną atlyginimą, kai asmeninime teisme jo gyvenimas sugretinamas su Kristumi. Dangus yra žmogaus galutinis tikslas, jo giliausių lūkesčių išsipildymas, aukščiausios ir galutinės laimės būseną. Gyventi danguje reiškia būti su Kristumi. Išrinktieji gyvena Jame, bet išlaiko, tiksliau sakant, suranda savo tikrąjį tapatumą, savo tikrąjį vardą.

Trečia: Kristaus žengimas į dangų stiprina meilę. Apaštalas Paulius rašo: „Dievo meilė mūsų širdyse išlieta Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (*Rom 5, 5*). Dangus yra ten, kur dorieji regės Dievą ir džiaugsis amžina laime. Svarbu ne kurioje vietoje yra dangus, o kaip į jį patekti. Religija labai aiškiai nurodo, kad doras kelias veda į dangų. Šis kelias į dangų prasideda mums gimus.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Popiežiškoji Biblijos komisija

Biblija ir moralė **Biblinės krikščioniškojo elgesio šaknys**

Iš 20, 2–17

Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų. Neturėsi kitų dievų, tik tai mane. Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslo, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje ir kas yra čia, žemėje, ir kas yra vandenyse po žeme. Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš Viešpats, tavo Dievas, esu pavydus Dievas, skiriantis bausmę už tėvų kaltę vaikams – trečiajai ir ketvirtajai karai tų, kurie mane atmeta, bet rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos tiems, kurie mane myli ir laikosi mano įsakymų.

Nenaudosi piktam Viešpaties, savo Dievo, vardo, nes Viešpats nepaliks nenubausto to, kuris naudoja piktam jo vardą.

Atsimink, kad švęstum šabo dieną. Šešias dienas triūsi ir dirbsi visus darbus, bet septintoji diena yra Viešpaties, tavo Dievo, šabas: nedirbsi jokio darbo – nei tu, nei tavo sūnus ar duktė, nei tavo vergas ar vergė, nei tavo galvijai, nei ateivis, gyvenąs tavo gyvenvietėse. Nes per šešias dienas Viešpats padarė dangų ir žemę, jūrą ir visa, kas yra juose, bet septintąją dieną jis ilsėjosi. Todėl Viešpats septintąją dieną palaimino ir ją pašventino.

Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį Viešpats, tavo Dievas, tau skiria.

Nežudysi.

Nesvetimausi.

Nevogsi.

Neliudysi melagingai prieš savo artimą.

Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui.

Mt 5, 3–12

Palaiminti beturčiai dvasia, nes jų yra Dangaus Karalystė.

Palaiminti liūdintys, nes jie bus paguosti.

Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę.

Palaiminti alkstantys ir trokštantys teismo, nes jie bus pasotinti.

Palaiminti gailestingieji, nes jie susilauks gailestingumo.

Palaiminti tyraširdžiai, nes jie regės Dievą.

Palaiminti taikdariai, nes jie bus vadinami Dievo vaikais.

Palaiminti persekiojami dėl teismo, nes jų yra Dangaus Karalystė.

Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia. Būkite linksni ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus.

PRATARMĖ

Laimės ilgesys, tai yra pilnatviško gyvenimo troškimas, nuo amžių giliai šaknijasi žmogaus širdyje. Šio troškimo įgyvendinimas labai priklauso nuo mūsų elgesio, sutampančio, bet kartais ir susikertančio su kitų elgesiu. Kaip galima nustatyti, kas yra tas teisingas elgesys, vedantis pavienius asmenis, bendruomenes, ištisas tautas pavykusio gyvenimo arba, kitaip tariant, laimės link?

Šventasis Raštas krikščionims yra ne tik apreiškimo šaltinis, tikėjimo pagrindas, bet ir būtinas moralės atramos taškas. Krikščionys įsitikinę, jog Biblijoje galima atrasti nurodymų bei normų, kaip teisingai elgtis bei pasiekti visapusišką gyvenimą.

Toks įsitikinimas susiduria su įvairiomis prieštaromis. Pirmasis sunkumas yra tai, kad šiandieniam žmogui būdingas itin ryškus bruožas instinktyviai atmesti normas, įpareigojimus ir įsakymus. Šiandienėje visuomenėje ne mažiau stipriai reiškiasi pilnutinės laimės ir neribotos laisvės, tai yra galėjimo elgtis pagal savo įgeidžius, nevaržomam jokių normų, troškimas. Kai kurie tokią neribotą laisvę laiko esminiu veiksmu pilnutinei ir tikrai laimei pasiekti. Anot tokios mąstysenos, pats žmogaus kilnumas reikalauja nepriimti jokių iš išorės primetamų normų, bet pačiam laisvai ir savarankiškai nuspręsti, kas teisinga ir priimtina. Todėl Biblijoje pateikiamų normų kompleksas, Bažnyčios tradicijos bei Magisteriumo, aiškinančių bei konkretizuojančių tas normas, plėtojimas atrodo kaip kelia į laimę užkertančios kliūtys, kurių būtina atsikratyti.

Antrasis sunkumas kyla iš paties Šventojo Rašto: bibliiniai raštai sukurti mažiausiai prieš tūkstantis devynis šimtus metų ir, vadinasi, priklauso tolimai epochai, kurioje gyvenimo sąlygos labai skyrėsi nuo šiandienių. Daugybė dabartinių situacijų bei problemų bibliiniams raštams visiškai nežinomos, todėl galima manyti, kad juose neįmanoma rasti atsakymų į tas problemas. Tad net ir pripažindami Biblijos kaip įkvėpto bei normatyvinio teksto pamatinę reikšmę, kai kurie žmonės laikosi labai skeptiškos nuostatos ir mano, jog Biblijoje bergždžia ieškoti atsakymo į daugelį šiandienių problemų. Šiandienis žmogus kasdien susiduria su kebliomis moralinėmis problemomis, kurias nuolat iškelia mokslo ir globalizacijos plėtra; net įsitikinusiems tikintiesiems susidaro įspūdis, jog tai, kas anksčiau laikyta neabejotina, šiandien nebegalioja. Užtenka paminėti smurto, terorizmo, karo, imigracijos, turto paskirstymo, pagarbos gamtiniams ištekliams, gyvybės, darbo, lytiškumo, genetinių tyrimų, šeimos ar bendruomeninio gyvenimo temas. Tokios sudėtingos problematikos akivaizdoje jaučiama pagunda Šventąjį Raštą iš dalies ar visiškai marginalizuoti. Šiuo atveju, nors motyvai ir skirtingi, šventasis tekstas pastumiamas į šalį ir didžiųjų bei neatidėliotinių mūsų dienų problemų sprendimų ieškoma kitur.

Popiežiškoji Biblijos komisija jau 2002 m., paprašyta tuometinio pirmininko kardinolo Josepho Ratzingerio, ėmėsi nagrinėti Biblijos ir moralės santykį iškel-dama klausimą, kokia yra įkvėptojo teksto vertė ir reikšmė mūsų laikų moralei atsižvelgiant į minėtuo-sius sunkumus?

Biblijoje esama daug normų, įsakymų, įstatymų, kodeksų rinkinių ir t. t. Tačiau atidžiai skaitant paaiškėja, kad tos normos niekada nėra izoliuotos, paskiros, jos visada susijusios su tam tikru kontekstu. Galima sakyti, bibliinėje antropologijoje pirminis bei pamatinis dalykas yra už žmogaus elgesį pirmesnis Dievo veikimas, jo maloningosios dovanos, jo kvietimas į bendrystę: normų kompleksas yra padarinys, parodantis žmogui, kaip tinkamai Dievo dovaną priimti bei ja gyventi. Toks biblinis požiūris remiasi žmogaus kaip Dievo kūrinio samprata: jis nėra izoliuotas, autonomiškas, nuo visų ir visko atsietas. Jis radikaliai bei esmingai susijęs su Dievu ir brolių bendruome-ne. Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą: pati žmogaus egzistencija yra pirmutinė ir pamatinė iš Dievo gauta dovana. Bibliiniu požiūriu moralės nor-mos traktuotinos ne atsietai, kaip tokios, bet visada biblinio požiūrio į žmogaus egzistenciją kontekste.

Pirmoje dokumento dalyje pateikiami šios biblinės sampratos, kurioje susipina antropologija ir teologija,

bruožai. Laikantis Biblijos kanoninės tvarkos, žmogus iš pradžių pasirodo kaip kūrinys, kuriam Dievas do-vanojo gyvybę, paskui kaip išrinktosios tautos, su ku-ria Dievas sudarė sandorą, narys ir galop kaip Jėzaus, Dievo įsikūnijusio Sūnaus, brolis ir sesuo.

Antroje dokumento dalyje pabrėžiama, kad Šventa-jame Rašte neįmanoma surasti daugybės šiandienių problemų tiesioginių sprendimų. Vis dėlto Biblija, nors ir nesiūlydama parengtų atsakymų, pateikia kriterijų, kuriuos taikydami galime surasti žmogaus elgesio atžvilgiu teisingų sprendimų. Iš pradžių bus pateikti du pagrindiniai kriterijai – biblinio požiūrio į žmogų atitikimas ir Jėzaus pavyzdžio atitikimas, – po to daliniai kriterijai. Iš viso Šventojo Rašto galima išru-tulioti mažiausiai šešias ryškias linijas, vedančias prie tvirtų moralinių pozicijų, paremtų bibliniu apreiški-mu: 1) atvirumą įvairioms kultūroms ir todėl tam tikrą etinį universalizmą (konvergencijos kriterijus); 2) tvirtą nesuderinamų vertybių atmetimą (priešpriešos kriterijus); 3) moralinės sąžinės tobulinimo procesą, pastebimą abiejuose Testamentuose (pažangos kriteri-jus); 4) tendencijos moralinius sprendimus palikti vien subjektyviai, individualiai sričiai pataisymą (bendruo-meninio matmens kriterijus); 5) atvirumą absoliučiai pasaulio ir istorijos ateičiai aiškiai pamatant moralinio elgesio tikslą ir motyvus (galutinumo kriterijus); 6) rū-pestingą moralinių principų ir paliepiamų santykinės ar absoliučios vertės nustatymą kiekvienu atveju (įžval-gumo kriterijus).

Visi šie kriterijai, kurių sąrašas nėra išsamus, giliai ša- knijasi Biblijoje. Jų taikymas tikinčiajam gali būti nau- dingas, nes parodo, kaip konkrečiai biblinis apreiški- mas gali mums šiandien pagelbėti kebliaame teisingo moralinio išžvelgimo procese.

Popiežiškosios Biblijos komisijos nariams dėkoju už kantrų ir daug pastangų reikalavusį darbą. Linkiu, kad šis tekstas padėtų vis geriau atrasti kerinčias krikš- čioniškojo gyvenimo vertybes ir laikyti Bibliją neišse- miamu lobiu bei nuolatine versme nuspręsti, koks yra teisingas elgesys, nuo kurio priklauso individo ir ben- druomenės visapusiška laimė.

Kardinolas William Levada
Pirmininkas

2008 m. gegužės 11-oji,
Sekminių iškilmė

Ižanga

1. Žmogus visados ieško laimės ir prasmės. Pasak šventojo Augustino: „Žmogus trokšta būti laimingas net ir gyvendamas tokį gyvenimą, kuris jo nedaro laimingo“ (*De civitate Dei*, XIV, 4). Toks pasakymas išryškina įtampą tarp žmogaus gilaus troškimo ir jo daugiau ar mažiau sąmoningų moralinių pasirinkimų. Ši įtampa puikiai nusakyta Pascalio: „Jei žmogus nesukurtas Dievo, tai kodėl jis laimingas tiktai Dieve? Jei žmogus sukurtas Dievo, kodėl jis taip nusistatęs prieš Dievą“ (*Pensées*, II, 169).

Pateikdama šiuos kiek įmanoma aiškiau suformuluotus apmąstymus subtilia Biblijos ir moralės saitų tema, Biblijos komisija sąmoningai daro dvi esmines prielaidas: 1) galutinis atsakas į kiekvieno tikinčiojo ir kiekvieno žmogaus laimės bei prasmės paiešką yra Dievas; 2) Šventasis Raštas, aprėpiantis abu Testamentus, yra galiojanti ir naudinga dialogo su šiuolaikiniu žmogumi moralės klausimais vieta.

0.1. Atsakymo ieškantis pasaulis

2. Imantis šio projekto, neįmanoma abstrahuotis nuo dabartinės padėties. Globalizacijos epochoje, esant migracijai, vis sudėtingesniems socialiniams santykiams ir mokslo pažangai, ypač psichologijos, genetikos ir komunikavimo technikos srityje, mūsų visuomenėje daug kur pastebima sparti etinių pasirinkimų kaita. Visa tai daro tokią didžiulę įtaką daugelio žmonių ir grupių moralei sąžinei, kad kartais net randasi reliatyvizmu, tolerancija ir atvirumu naujovėms grįsta kultūra, ne visada pakankamai giliai suvokianti savo filosofinį bei teologinį pamatą. Ši tolerancijos kultūra net ir nemažai krikščionių katalikų skatina į tam tikrus tvirtai Rašte išsakinijusius Bažnyčios moralinio mokymo aspektus žvelgti vis įtariau, negana to, tiesiog nepakančiai. Kaip pasiekti pusiausvyros?

0.2. Mūsų tikslai

3. Šiame dokumente skaitytojas nesuras nei išsamios biblinės moralinės teologijos, nei recepto ar paruošto atsakymo, kaip spręsti senas ar naujas moralines problemas, mūsų dienomis aptarinėjamas visuose forumuose, įskaitant žiniasklaidą. Savo darbu neketiname pakeisti filosofų ir moralės teologų darbo. Norint tinkamai aptarti konkrečias moralės keliamas problemas, prireiktų gilesnio racionalaus pasvarstymo įtraukiant humanitarinius mokslus, kurie yra už mūsų kompetencijos ribų. Mūsų tikslas kuklesnis ir dvejopas:

1) Krikščioniškąją moralę pirmiausia norėtume įkelti į platesnį antropologijos bei biblinės teologijos kontekstą. Tai padėtų nuo pat pradžių labiau išryškinti savitu-

mą bei originalumą lyginant ir su prigimtinė etika bei morale, grįstomis žmogiškąja patirtimi bei protu, ir su moraline kitų religijų pasiūla.

2) Kitas tikslas yra tam tikru būdu praktiškesnis. Siekiant pagilinti moralinius apmąstymus ar atsakyti į keblias moralines problemas ar situacijas, tinkamai pasinaudoti Biblija nėra lengva. Vis dėlto pati Biblija siūlo skaitytojui kelis metodologinius kriterijus, galinčius palengvinti ieškojimus šiame kelyje.

Šiėdu tikslai lemia ir paaiškina dvejopą šio dokumento struktūrą: pirma „Apreikštoji moralė: Dievo dovana ir žmogaus atsakas“ ir po to „Kai kurie bibliniai kriterijai moraliniam apmąstymui“.

Dėl metodo: dėl įvairių motyvų atrodė naudinga, nenustumiant į šalį istorinio-kritinio metodo, pirmenybę mūsų tyrime teikti kanoniniam Rašto aiškinimui (plg. Popiežiškoji Biblijos komisija. Biblijos aiškinimas Bažnyčioje, I, C, 1).

0.3. Pagrindinės gairės dokumento kryptčiai suprasti

0.3.1. Raktinė sąvoka: „apreikštoji moralė“

4. Likdami ištikimi viso Šventojo Rašto kryptčiai, pirmiausia įvedame galbūt neįprastą „apreikštosios moralės“ sąvoką. Mūsų dėstyme tai – raktinė sąvoka. Norint kalbėti apie „apreikštąją moralę“, būtina išsilaisvinti iš kai kurių dabartinių išankstinių sampratų. Susiaurinant moralę iki individualaus ir kolektyvinio elgesio kodekso, praktikuotinių dorybių visumos ar visuotiniu laikomo prigimtinio įstatymo imperatyvų, neįmanoma tinkamai suvokti biblinės moralės gerumo bei nuolatinio aktualumo.

Iškart norėtume pateikti dvi pagrindines mintis, kurias vėliau išplėtosime: 1) moralė, nors ir nėra antraeilė, yra antroje vietoje. Pirmoje vietoje ir pamatinė yra Dievo iniciatyva, teologiškai išreiškiama dovanos sąvoka. Bibliiniu požiūriu moralė šaknijasi pirmesnėje gyvybės, proto ir laisvos valios (sukūrimo) dovanoje, visiškai neužtarnautame pasiūlyme žmogui turėti ypatingą, artimą santykį su Dievu (sandoroje). Moralė pirmiausia yra ne žmogaus atsakas, bet Dievo plano ir Dievo dovanos apreiškimas. Kitaip tariant, moralė, Biblijos akimis, ateina po Dievo patirties, tiksliau po patirties, Dievo dovanojamos žmogui visiškai neužtarnautai; 2) tuo remiantis, pats Įstatymas, neatsiejamas sandoros proceso dėmuo, yra Dievo dovana. Jis savo pirmine prasme yra ne teisinė sąvoka, grįsta elgesiu bei nuostatomis, bet teologinė sąvoka, kuri Biblijoje taikliau perteikiama žodžiu „kelias“ (hebrajiškai *derek*, graikiškai *hodos*): kelias, kuriuo siūdoma eiti.

Dabartiniame kontekste toks požiūris ypač peršasi. Moralinis mokymas, tiesa, yra Bažnyčios misijos esminė dalis, tačiau kaip antrinis, kaip susijęs su Dievo dovanos ir dvasinės patirties – dalykų, kuriuos mūsų laikų žmonėms taip sunku tinkamai suvokti bei suprasti, – branginimu.

„Apreikštosios moralės“ sąvoka nėra nei klasikinė, nei įprasta. Vis dėlto ji išsitenka Vatikano II Susirinkimo dogminės konstitucijos apie Dievo Apreiškimo horizonte. Biblijos Dievas apreiškia pirmiausia ne kodeksą, bet „save“ ir „savo valios slėpinį“. „Tą apreikšimo planą Dievas vykdo artimai tarpusavyje susijusiais veiksmais ir žodžiais, kad išganymo istorijoje jo atlikti darbai atskleistų ir patvirtintų tai, ko mokė ir išreiškė žodžiais, o žodžiai skelbtų darbus ir aiškintų juose glūdintį slėpinį“ (*Dei verbum*, I, 2). Todėl visiems veiksams, kuriais Dievas taip apsieiškia, moralinis matmuo būdingas ta prasme, kad žmonės kviečiami galvoti ir elgtis lygiuodamiesi į dieviškąjį pavyzdį: „Būkite šventi, nes aš, jūsų Dievas, esu šventas“ (*Kun* 19, 2); „Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (*Mt* 5, 48).

0.3.2. Abiejų Testamentų vienybė

5. Visas apreikšimas – tai yra Dievo, kuris trokšta pasidaryti pažįstamas ir atverti visiems išganymo kelią, planas – krypta į Kristų. Pirmosios Sandoros šerdyje „kelias“ žymi ir išėjimą (pirmąpradį išlaisvinimo įvykį), ir didaktinį turinį – Torą. Naujosios Sandoros šerdis yra Jėzaus žodžiai apie save: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (*Jn* 14, 6). Tad jo asmenyje bei misijoje susitelkia visa Dievo išlaisvinamoji dinamika ir sykiu tam tikra prasme visa moralė, teologiškai suvokiama kaip Dievo dovana, tai yra kaip kelias, vedantis į amžinąjį gyvenimą, į visišką suartėjimą su Dievu. Čia išryškėja gilioji abiejų Testamentų vienybė. Hugas Viktoriškis šią išvalgą išreiškė įtaigia formuluote: „Visas dieviškasis Raštas yra viena knyga ir ta viena knyga yra Kristus“ (*De arca Noe*, II, 8).

Todėl moralės srityje, lygiai kaip ir visose kitose, nevalia Senąjį ir Naująjį Testamentą vieną kitam priešpriešinti. Šiuo atžvilgiu ankstesniame Popiežiškosios Biblijos komisijos dokumente pateikiama naudingų nuorodų, kur sąsajos tarp abiejų Testamentų nusakomos tęstinumo, pertrūkio ir pažangos sąvokomis (Žydų tauta ir jos Šventieji Raštai krikščionių Biblijoje, 40–42).

0.4. Dokumento adresatai

6. Suvokiame, kad mūsų svarstymai visų pirma bus naudingi tikintiesiems, kuriems jie pirmiausia ir skiria-

mi. Vis dėlto tikimės paskatinti ir gyvesnį dialogą tarp įvairių kultūrų bei religijų geros valios žmonių, ieškančių kasdienybėje autentiško kelio į laimę ir prasmę.

Pirma dalis

APREIKŠTOJI MORALĖ: DIEVO DOVANA IR ŽMOGAUS ATSAKAS

7. Santykis tarp Dievo dovanos ir žmogaus atsako, tarp Dievo pirmesnio veikimo ir žmogaus užduoties Biblijai bei joje apreikštai moralei yra esminis. Pradėdami nuo sukūrimo, pamėginsime apibūdinti Dievo dovanas atsižvelgdami į įvairias jo veikimo žmonijos bei išrinktosios tautos naudai stadijas bei visada įvardydami užduotis, kurias Dievas susiejo su savo dovanomis.

Be ką tik paminėto santykio biblinei moralei esmingai svarbūs dar du veiksniai. Jai nebūdingas rigoristinis moralizmas. Atleidimas nupuolusiam žmogui yra Dievo dovanos dalis. Kaip aiškiai parodoma Naujajame Testamente, žemiškoji elgsena rutuliojasi įkvepiančiame amžinojo gyvenimo, kuris yra Dievo dovanos atbaiga, horizonte.

1. Sukūrimo dovana ir jos reikšmė moralei

1.1. Sukūrimo dovana

8. Biblijoje, pirmiausia Pradžios knygos pirmuose skyriuose ir keliose psalmėse, Dievas pateikiamas kaip viso, kas egzistuoja, Kūrėjas.

1.1.1. Pradžios knygos pirmuose skyriuose

Didelis pasakojimų ciklas, plėtojamas Penkiaknygėje, pradedamas dviem pasakojimais apie ištakas (*Pr* 1–2).

Kanoniniu požiūriu, dieviškas sukūrimo veiksmas bibliniame pasakojime yra pirmas. Tas pradinis sukūrimas apima viską – „dangų ir žemę“ (*Pr* 1, 1). Šitaip pasakoma, kad visa radosi nusprendus Dievui ir yra laisva Dievo Kūrėjo dovana. Izraeliui Dievo kaip visko Kūrėjo pripažinimas yra ne Dievo pažinimo pradžia, bet jo santykio su Dievu patirties ir jo tikėjimo istorijos vaisius.

Kūrėjo savita dovana žmogui yra tai, kad Dievas jį sukūrė pagal savo paveikslą: „Padarykime žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą“ (*Pr* 1, 26). Pasakojimo seka (*Pr* 1, 1–31) rodo, kad žmogus yra Dievo kuriamojo darbo tikslas. *Pr* 1, 26–28 žmogus apibūdinamas kaip Dievo atstovas ir būtent per jo sąsają su savo Kūrėju – ne-regimu ir be atvaizdo – šis įgalina savo kūrinį, žmogų.

Čia aikštėn iškyla teologinės antropologijos griežtąja prasme programa: apie Dievą galima kalbėti tik kalbant apie žmogų, ir, priešingai, apie žmogų galima kalbėti tik kalbant apie Dievą.

Tiksliu sakant, žmogus yra Dievo „paveikslas“ dėl mažiausiai šešių savybių:

- 1) protingumo, t. y. gebėjimo ir pareigos pažinti ir suprasti sukurtąjį pasaulį;
- 2) laisvės, apimančios gebėjimą bei pareigą spręsti ir atsakomybę už priimtus sprendimus (*Pr* 2);
- 3) vadovavimo, ne absoliutaus, bet paklūstančio Dievui;
- 4) gebėjimo elgtis kaip sukurtam pagal Dievo paveikslą, būtent sekant Dievu;
- 5) kilnumo, kurį teikia buvimas asmeniu, „santykiška“ būtybe, gebančia turėti asmeninį santykį su Dievu ir su kitais žmonėmis (*Pr* 2);
- 6) žmogaus gyvybės šventumo.

1.1.2. Kai kuriose psalmėse

9. Biblijos dalis, kur daug kalbama apie Dievą Kūrėją, yra kai kurios psalmės, pavyzdžiui, 8, 19, 139, 145, 148. Psalmės liudija soteriologinį sukūrimo supratimą, nes jose regimas ryšys tarp Dievo veikimo per sukūrimą ir jo veikimo išganymo istorijoje. Sukūrimas psalmėse aprašomas ne mokslinė, bet simbolinė kalba, pateikiama ne ikimoksliniai pasaulio apmąstymai, bet Izraelio vardu šlovinamas Kūrėjas.

Jose patvirtinama Kūrėjo transcendencija ir preegzistencija: „Pirma negu kalnai užgimė ir žemė bei pasaulį pagimdei, tu esi tas, kuris yra Dievas nuo amžių per amžius“ (*Ps* 90, 2). O pasaulis paženklintas laiko ir istorijos, pradžios ir pabaigos. Dievas nepriklauso pasauliui ir nėra pasaulio dalis. Kita vertus, pasaulis egzistuoja tik todėl, kad jį sukūrė Dievas, ir egzistuoja tik todėl, kad Dievas kiekvieną akimirką išlaiko jį egzistencijoje. Dievas pasirūpina kiekvieno savo kūrinio poreikiais: „Visų akys žvelgia į tave su viltimi, – tu duodi jiems peno, kai reikia. Atveri savo ranką, patenkini kiekvieną gyvūno troškimą“ (*Ps* 145, 15–16).

Visata nėra uždara, pati save remianti visuma. Priešingai, žmonės drauge su visais kitais kūriniais nuolatos ir radikaliai priklauso nuo Kūrėjo. „Nuolatos kurdamas“ Dievas teikia jiems gyvybės jėgą ir išlaiko egzistencijoje. *Pr* 1 kalbama apie Dievą ir jo kuriamąjį darbą, o 104-ojo-

je psalmėje į Dievą Kūrėją kreipiamasi malda, grįsta kūrinijos įstabaus gerumo patyrimu, konstatuojant visko, kas sukurta, priklausomybę nuo jo: „Tau veidą paslėpus, jie nerimsta, o alsavimą iš jų atėmus, jie miršta – sugrįžta į dulkes“ (104, 29–30).

Iš to Dievo, kuris visa sukūrė ir išlaiko, Izraelis laukia pagalbos: „Mūsų pagalba varge yra Viešpats, kuris sukūrė dangų ir žemę“ (*Ps* 124, 8; plg. 121, 2). To Dievo galima neapsiriboja Izraeliu, bet aprėpia visą pasaulį, visas tautas: „Tebijo visa žemė Viešpaties, tegerbia jį visi pasaulio gyventojai“ (*Ps* 33, 8). Šlovinti Kūrėją kviečiama visa kūrinija – dangus ir žemė, saulė ir mėnulis, jūros pabaisos ir laukiniai žvėrys, jauni ir seni (*Ps* 148). Dievas yra visko, kas yra, viešpats.

Kūrėjas žmogui skyrė ypatingą vietą. Nepaisydamas žmogiškojo trapumo ir silpnumo, psalmininkas su nuostaba taria: „Tu padarei jį tik truputį žemesnį už save ir apvainikavai jį garbe ir didybe. Tu padarei jį savo rankų darbų šeimininku, padėjai visa prie jo kojų“ (*Ps* 8, 6–7). „Garbė“ ir „didybe“ yra karaliaus atributai; jais žmogui paskiriama karališkoji padėtis Dievo kūrinijoje. Toks statusas priartina žmogų prie Dievo, savo ruožtu apibūdinamo „garbe“ ir „didybe“ (plg. *Ps* 29, 1; 104, 1), ir iškelia virš visos kitos kūrinijos. Jis pašaukiamas valdyti sukurtąjį pasaulį, tačiau atsakingai, išmintingai ir geranoriškai, kaip savo karalystę valdo pats Kūrėjas.

1.1.3. Pamatiniai žmogaus egzistencijos duomenys

10. Būti Dievo kūriniumi, būti viską gavusiam iš Dievo, iš esmės ir iš pagrindų būti Dievo dovana – štai pamatinis žmogaus egzistencijos ir todėl žmogaus elgesio duomuo. Toks ryšys su Dievu nėra koks nors antrinis ar laikinas žmogaus egzistencijos priedas, bet yra jos nuolatinis ir nepamainomas pamatas. Anot biblinio supratimo, niekas, kas egzistuoja, nekyla nei pats iš savęs, savotiškai pats save susikurdamas, nei iš atsitiktinumo, bet yra iš pagrindų nulemtas Dievo valios bei jo kuriamosios galios. Tas Dievas yra transcendentinis ir nėra pasaulio dalis. Tačiau pasaulis ir žmogus pasaulyje nėra be Dievo, jie radikaliai priklauso nuo Dievo. Žmogus negali pasaulio ir savęs paties teisingai ir realiai suprasti be Dievo, nepripažindamas tos radiklios priklausomybės nuo Dievo. Tokia pirminė dovana yra pamatinė, išliekanti ir vėlesniais Dievo įsikišimais bei dovanomis ne panaikinama, bet tobulinama.

Ši dovana yra Dievo kuriamosios valios vaisius, todėl žmogus negali su ja elgtis ar ja naudotis savavališkai, bet privalo atrasti bei gerbti Kūrėjo savo kūriniumi duotas savybes bei struktūras.

1.2. Žmogaus, sukurto pagal Dievo paveikslą, moralinė atsakomybė

11. Suvokus, kad visas pasaulis sukurtas Dievo ir yra dovana, artimai ir amžinai priklausanti nuo Dievo, privalu stengtis atrasti elgsenas, kurias Dievas įrašė žmogui ir visoje savo kūrinijoje.

1.2.1. Pasakojimuose apie sukūrimą

Kiekviena savybė, daranti žmogų Dievo „paveikslu“, susijusi su svarbiais moraliniais padariniais.

1) Pažinimas ir išvelgimas yra Dievo dovanos dalis. Žmogus geba ir kaip kūrinys privalo ieškoti Dievo plano ir stengtis išvelgti Dievo valią, kad galėtų teisingai elgtis.

2) Dėl dovanotos laisvės žmogus pašauktas išvelgti moralinius dalykus, pasirinkti, apsispręsti. *Pr 3, 22*, po Adomo nuodėmės ir nubaudimo, Dievas taria: „Tik pažiūrėk! Žmogus tapo kaip vienas iš mūsų, žinantis gera ir pikta.“ Šį tekstą sunku paaiškinti. Viena vertus, viskas rodo, kad ištara ironiška, nes žmogus, nepaisydamas draudimo, savavališkai tiesė ranką į vaisių ir nelaukė, kol Dievas jį dovanos tinkamu laiku. Kita vertus, viso pažinimo – taip reikėtų suprasti žodžius „gera ir pikta“ – medžio reikšmė neapsiriboja vien moraliniu aspektu, bet ir žymi geros ir negeros dalios, t. y. ateities ir likimo, pažinimą, aprėpiantį laiko valdymą, kuris išskirtinai priklauso Dievo kompetencijai. Tad žmogui duotos moralinės laisvės nevalia susiaurinti ligi paprasčiausios savireguliacijos ir savideterminacijos, nes jos atramos taškas yra ne „aš“ ir ne „tu“, bet pats Dievas.

3) Žmogui patikėtas vadovavimas apima atsakomybę, pareigą tvarkyti ir administruoti. Žmogui taip pat tenka užduotis „kūrybiškai“ formuoti Dievo sukurtą pasaulį. Jis šią atsakomybę privalo prisiimti dar ir todėl, kad kūrinija nėra išlaikytina tam tikrame apibrėžtame būvyje: ji plėtojasi, o žmogus kaip būtybė, kurioje susijungia prigimtis ir kultūra, irgi priklauso kūrinijai.

4) Šią pareigą būtina vykdyti išmintingai ir geranoriškai, kaip pavyzdį priešais akis turint tai, kaip pats Dievas valdo savo kūriniją. Žmonės gali užkariauti gamtą ir tirti erdvės platybes. Nepaprasta mokslo ir technologijos pažanga mūsų laikais gali būti laikoma Kūrėjo žmonėms duotos užduoties įgyvendinimas, tačiau turi paisyti Kūrėjo nustatytų ribų. Kitaip Žemė virs išnaudojimo, galinčio suardyti trapią gamtos pusiausvyrą bei darną, vieta. Nors ir, be abejo, naivu tikėtis 8-ojoje psalmėje rasti dabartinių ekologi-

nių krizių sprendimą, vis dėlto ji, suvokiama visame Izraelio išrutuliotos sukūrimo teologijos kontekste, verčia suabejoti šiandienėmis praktikomis ir reikalauja naujo atsakomybės už Žemę pajautimo. Dievas, žmonija ir sukurtasis pasaulis yra tarp savęs susiję, kaip ir teologija, antropologija bei ekologija. Nepripažįstant Dievo teisės mūsų ir pasaulio santykiuose, valdymas nesunkiai virsta nevaržomu engimu bei išnaudojimu, vedančiais į ekologinę katastrofą.

5) Žmonių kaip santykiškų būtybių kilnumas kviečia bei įpareigoja juos gyventi teisingu santykiu su Dievu, iš kurio jie yra visa gavę. Esminis santykio su Dievu dėmuo yra dėkingumas (plg. tolesnį skyrelį, 12, apie psalmes). Be to, tai reiškia bendros atsakomybės, pagarbos kitam ir pusiausvyros ne tik tarp lyčių, bet ir tarp individo bei bendruomenės (tarp individualių ir socialinių vertybių) nuolatinės paieškos dinamiką.

6) Žmogaus gyvybės šventumas reikalauja pagarbos jai bei jos visapusiškos apsaugos ir draudžia pralieti žmogaus kraują, „nes pagal savo paveikslą Dievas sukūrė žmogų“ (*Pr 9, 6*).

1.2.2. Psalmėse

12. Dievo kaip Kūrėjo pripažinimas skatina aukštinti ir šlovinti Dievą, nes kūrinija liudija dieviškąją išmintį, galią ir ištikimybę. Kartu su psalmininku aukštindami Dievą už kūrinijos spindesį, tvarką ir grožį, esame kviečiami gerbti pasaulį, kurio dalis yra žmonės. Žmogus yra kūrinijos viršūnė, nes tik žmonės gali turėti asmeninį santykį su Dievu ir šlovinti Dievą kaip kitų kūrinių atstovai. Per žmones ir per bendruomenės kultą Dievą Kūrėją šlovina visa kūrinija (plg. *Ps 148*). Psalmės apie sukūrimą irgi skatina sveikai ir teigiamai vertinti dabartinį pasaulį, nes gyventi šiame pasaulyje iš esmės yra gera. Ankstesniais amžiais, galimas daiktas, krikščioniškajai tradicijai taip rūpėdavo žmonių amžinasis išganymas, kad jai pritrūkdavo prideramo dėmesio gamtiniam pasauliui. Psalmėse išreiškiamo tikėjimo sukūrimu kosminis matmuo reikalauja dėmesio gamtai ir istorijai, žmogiškajam ir nežmogiškajam pasauliui, aprėpiant vienu metu kosmologiją, antropologiją ir teologiją.

Psalmyne neišvengiamai pasitaiko temų, susijusių su žmogaus egzistencija slėpiningame, nesaugiame ir grėsmingame pasaulyje (plg. Raudų psalmes). Vis dėlto psalmininkai išlaiko pasitikėjimą geranorišku Kūrėju, nepaliaujamai besirūpinančiu savo kūrinija. Tai skatina nuolat giedoti šlovinimo bei padėkos himnų: „Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras, nes jo ištikima meilė amžina“ (*Ps 136, 1*).

1.2.3. Pabaiga: Jėzaus pėdomis

13. Naujasis Testamentas perima Senajam Testamentui būdingą sukūrimo teologiją, praturtindamas ją esminių kristologinių matmeniu (plg., pvz., *Jn* 1, 1–18; *Kol* 1, 15–20). Akivaizdu, kad iš to išplaukia moraliniai padariniai. Jėzus panaikina senovinius švarumo ir nešvarumo priesakus (*Mk* 7, 18–19), taip išvien su Pradžios knyga pripažindamas, kad visa, kas sukurta, yra gera. Paulius žengia lygiai ta pačia kryptimi (*Rom* 14, 14; plg. *1 Tim* 4, 4–5). Raktinė „Dievo paveikslas“ sąvoka Pauliaus raštuose taikoma ne tik Kristui, „visos kūrinijos pirmgimiui“ (*Kol* 1, 15), bet ir kiekvienam žmogui (*1 Kor* 11, 7; *Kol* 3, 10). Tad nestebėtina, kad jo laiškuose pasitaiko iš šio pasakymo išplaukiančių antropologinių savybių, susijusių su moraliniu aspektu: protingumas („Įstatymo reikalavimai įrašyti jų širdyse“, „proto įstatymas“: *Rom* 2, 15; 7, 23), laisvė (*1 Kor* 3, 17; *Gal* 5, 1. 13), šventumas (*Rom* 6, 22; *Ef* 4, 24) ir t. t. Vėliau (plg. 97; 99) turėsime galimybę aptarti santykio matmenį, ypač santuokos institucijos atžvilgiu (plg. *Pr* 1, 27: „vyrą ir moterį; sukūrė juos“).

2. Sandoros dovana Senajame Testamente ir žmogaus elgesio normos

14. Sukūrimas ir jo moraliniai padariniai yra pirminė ir pamatinė Dievo dovana, tačiau ne vienintelė ir paskutinė. Negana sukūrimo, Dievas parodė savo begalinį gerumą ir į žmonės ypač atsigrėžė išrinkdamas Izraelio tautą ir sudarydamas su ja sandorą, sykiu apreiškdamas, kaip teisingai elgtis žmogui.

Norint atverti visus sandoros biblinės temos turtais, pravartu apsvarstyti du dalykus – vis didesnę sandoros supratimą Izraelio istorijoje ir jos pasakojamąjį vaizdavimą galutinėje kanoninės Biblijos redakcijoje.

2.1. Vis didesnis sandoros supratimas (istorinė prieiga)

2.1.1. Pirmą pamatinė ir steigiamoji patirtis: bendra kelionė į laisvę

15. Izraelio kaip tautos atsiradimas sutartinai priskiriamas Mozės laikotarpiui. Tiksliau, biblinės teologijos perspektyvoje tapatinamas su pamatiniu bei steigiamuoju istoriniu išėjimo iš Egipto įvykiu.

Tiktai vėliau ir remiantis steigiamuoju įvykiu buvo perimtos bei peraiškintos sakytinės tradicijos apie patriarchų laikotarpio protėvius ir žmonijos ištakos

perteiktos daugiausia teologiniais ir simboliniais pasakojimais. Todėl Pradžios knygoje pasakojamus įvykius apskritai galima laikyti priklausančiais Izraelio kaip tautos priešistoriui.

2.1.2. Pirmą teologinio aiškinimo įžvalga

16. Jei išėjimas iš Egipto leido manyti, kad Izraelis yra įsteigta tauta, tai šitai yra įvykio teologinio aiškinimo vaisius, ir tokio aiškinimo bent pradmeniška būtų nuo pradžių. Tokį teologinį aiškinimą galima apibendrinti kaip Dievo, apsaugojusio iš Egipto traukiančią grupę, vadovojamą Mozės, artumą bei įsikūsimą, kaip Dievo artumo bei įsikūsimą įžvelgimą pirmąpradžiam bei steigiamajame įvykyje – perėjime per jūrą, kuris išgyventas kaip stebuklingas.

Tai liudija simbolinis vardas, kurį apreiškia pats Dievas Globėjas (*Iš* 3, 14). Hebrajų Biblijoje tas vardas dažnai vartojamas JHVH arba sutrumpintai JH. Abu vardai sunkiai išverčiami, tačiau filologiniu požiūriu reiškia dinamišką ir veiklų Dievo artumą savo tautoje. Žydai netaria to vardo, todėl hebrajiško teksto vertime į graikų kalbą jis perteikiamas žodžiu *Kyrios*, „Viešpats“. Išvien su krikščioniškąja tradicija tokios vartosenos laikysimės ir hebrajišką žodį JHVH perteiksime žodžiu „Viešpats“.

Pradinę teologinę įžvalgą galima konkrečiai perteikti keturiais pagrindiniais bruožais: Izraelio Dievas lydi, išlaisvina, dovanoja ir suburia.

1) Lydi: rodo kelią dykumoje, artumą simboliškai žymi, nelygu tradicija, vedantis angelas ar debesis, primenantys neperprantamą slėpinį (*Iš* 14, 19–20 ir kitur).

2) Išlaisvina iš priespaudos ir mirties jungo.

3) Dovanoja dvigubai: viena vertus, dovanoja save kaip gimstančios tautos Dievas; kita vertus, tai tautai dovanoja „kelią“ (*derek*), tai yra išėjimo į santykį su Dievu bei jame pasilikimo priemonę kaip atsaką dovantoti save Dievui.

4) Suburia gimstančią tautą aplink bendrą sumanymą „gyventi drauge“ (suformuoti *qahal*, kurį atitinka graikiškas žodis *ekklesia*).

2.1.3. Įžvalgą išreiškianti pirminė teologinė sąvoka: sandora

17. Kaip šį santykį tarp savęs ir Dievo, kuris nuo pradžių lydi, išlaisvina, dovanoja ir suburia, Izraelis išreiškė savo šventojoje raštijoje?

a) Nuo žmogiškųjų sandorų prie teologinės sandoros

Sunku pasakyti, kuriuo tiksliai momentu Izraelio teologams pasisiūlė platesnė aiškinamoji sąvoka – sandoros idėja.

Tema tapo tokia svarbi, kad nuo pat pradžių, bent retrospektyviai, lėmė santykio tarp Dievo ir išrinktosios tautos sampratą. Bibliiniame pasakojime istorinį pamatinį ir steigiamąjį įvykį tarsi iškart lydi sandoros sudarymas: „Trečią mėnesį po išėjimo iš Egipto“ (Iš 19, 1); tai – ir dieviškojo laiko, ir pradžios simbolis. Tai reiškia: pamatinis ir steigiamasis įvykis savo metaistorine prasme taip apima sandoros sudarymą prie Sinajaus, kad, diachroninės biblinės teologijos požiūriu, pirmąpradis įvykis nusakytinas išėjimo ir sandoros sąvokomis.

Negana to, ta aiškinamoji sąvoka, taikoma išėjimo iš Egipto įvykiams, retrospektyviai etiologijos pavidalu išplečiama, kad aprėptų ir praeitį. Juk ji aptinkama ir Pradžios knygoje. Sandoros idėja nusakomas Viešpaties Dievo ir Abraomo, protėvio, santykis (*Pr* 15; 17), o dar tolesnėje bei slėpinesnėje praeityje santykis tarp Viešpaties Dievo ir tvaną patriarcho Nojaus „laiskais“ išgyvenusiu gyvųjų būtybių (*Pr* 9, 8–17).

Senovės Artimuosiuose ir Viduriniuose Rytuose sandoros tarp žmonių egzistavo sutarčių, susitarimų, sandorių, santuokų, taip pat draugystės paktų pavidalu. Žmogiškųjų sandorų sudarymo liudytojais bei garantais būdavo globojantieji dievai. Tokio pobūdžio sandorų yra ir Biblijoje.

Tačiau, kol nebus įrodyta kitaip – ir nebus atrasta tai paneigiančių archeologinių dokumentų, – sandoros idėjos teologinis taikymas yra originali biblinė naujovė: tik joje galima aptikti sandoros tarp dieviškojo ir vieno ar daugiau žmogiškųjų partnerių idėją.

b) Sandora tarp nelygių partnerių

18. Neabejotina, kad Izraelis nuo pat pradžios negalėjo nė svajoti ypatingą santykį su Dievu, visiškai Kitokiu, Transcendentiniu, Visagaliu, išreikšti horizontalios lygybės schema:

Dievas ↔ Izraelis

Kai tik atsirado sandoros teologinė sąvoka, ji spontaniškai traktuota kaip nelygių partnerių sandoros, kurios gerai pažįstamos užbiblinių senovės Artimųjų Rytų diplomatinėje ir teisinėje praktikoje, – kaip garsiosios vasalinės sutartys.

Sunku visiškai atmesti vasalystės politinės ideologijos įtaką teologinei sandoros sampratai. Iniciatyvą rodančio ir per visą sandoros procesą išlaikančio dieviškojo partnerio suvokimas yra beveik visų didesnių sandorinių tekstų Senajame Testamente fonas.

Dievas

↕

Izraelis

Tokio pobūdžio santykio tarp partnerių atveju suverenas įsipareigoja vasalui ir šį įpareigoja savo atžvilgiu. Kitaip tariant, įsipareigoja vasalui lygiai taip, kaip ir šį įpareigoja savo atžvilgiu. Sandoros sudarymo procese jis yra vienintelis, kuris kalba; vasalas šioje stadijoje tyli.

Šis dvigubas judesys teologijos srityje išreiškiamas dviem pagrindinėmis temomis – Malonės (įsipareigoja pats VIEŠPATS) ir Įstatymo (VIEŠPATS įpareigoja tautą, kuri tampa jo „nuosavybe“: Iš 19, 5–6). Šiame teologiniame kontekste malonę galima apibrėžti kaip dovaną (kai kuriuose tekstuose – besąlygišką), kuria Dievas dovanoja pats save. O Įstatymas yra dovana, kurią Dievas žmonėms dovanoja kaip priemonę, kelią, etinę-kultūrinę kelionę (*derek*), įgalinančią juos įžengti į „sandoros situaciją“ ir joje pasilikti.

Vėlesnėje stadijoje ši sandoros dinamika sutraukiama į stereotipinį posakį, paprastai vadinamą „sandoros formule“ (*Bundesformel*) – „būsiu tavo Dievas, o tu – mano tauta“ ar panašiai. Jis aptinkamas abiejuose Testamentuose, ypač Jeremijo skelbtos „naujosios sandoros“ kontekste (31, 31–34). Tai pakankamas ženklas, jog tai – pagrindinė tema, pastovi konstanta.

Panaši schema tinka Dovydui ir jo palikuonims: „Aš būsiu jam tėvas, o jis bus man sūnus“ (2 *Sam* 7, 14).

c) Žmogaus laisvės vieta

19. Šiame teologiniame kontekste žmogaus moralinė laisvė nesireiškia kaip sandorai būtinas bei ją steigiantis „taip“ – tuo atveju sandora būtų tarp lygių partnerių. Laisvė įsiterpia vėliau kaip padarinys, kai visas sandoros procesas jau atliktas. Visuose šiuo atžvilgiu reikšminguose bibliiniuose tekstuose skiriamas, viena vertus, sandoros turinys ir, kita vertus, sandoros dovaną lydinčios apeigos ar ceremonijos. Tautos įpareigojimas priesaikos forma priklauso ne sąlygų ar kliauzulių, bet vien teisinės garantijos elementų šventimo kontekste sričiai.

Štai šitaip gimsta apreikštoji moralė, „moralė sandoros situacijoje“ – visiškai neužtarnauta Dievo dovana,

kuri, kartą pasiūlyta, žmogaus laisvę ragina visiškai pritarimui, visko priėmimui: ko nors rimtumo sumenkimas prilygsta atmetimui. Tokia apreišktoji moralė, išreikšta sandoros kontekste, yra pavyzdžio neturinti naujovė lyginant su etikos bei kulto kodeksais, vyravusiais aplinkinių tautų gyvenime. Ji iš esmės yra atsakas į malonę, Dievo išpareigojimą.

d) Padariniai moralei

20. Tad akivaizdu, kad moralė yra daugiau nei elgesio ir nuostatų kodeksas. Ji reiškiasi kaip apreiškta ir dovanota „kelionė“ (*derek*). Šis leitmotyvas toliau itin plėtojamas Pakartoto Įstatymo knygoje, Pranašų knygoje, Išminties raštijoje ir didaktinėse psalmėse.

Ypač pabrėžtini du santraukos elementai:

1) Biblijos akimis, šią „kelionę“ nuo pat pradžių ir pirmiausia reikėtų suprasti globaliai, jos giliaja teologine prasme: ja žymimas Įstatymas, suvokiamas kaip Dievo dovana, kaip suverenaus Dievo, išpareigojančio sandoroje ir įpareigojančio savo žmogiškąjį partnerį, išskirtinės iniciatyvos vaisius. Tas Įstatymas skiriasi nuo daugelio įstatymų, kuriais konkrečiai išreiškiamas raštu ant akmens, pergamento, popieriaus ar kitais būdais.

2) Ta moralinė „kelionė“ neateina netikėtai. Biblijoje ji priklauso išganymo, išlaisvinimo kelionei, kuriai tenka pirmapradis, steigiamasis pobūdis. Iš tokio konstatavimo išplaukia itin svarbus padarinys: apreišktoji moralė neužima pirmos vietos, bet kyla iš Dievo patyrimo, iš „pažinimo“ bibline prasme, apreiškto per pirmapradi įvyki. Apreišktoji morale, taip sakant, tęsiamas išlaisvinimo procesas, pradėtas išėjimo archetipu: ja laiduojama to tvarumas. Taigi gimusi iš gautosios laisvės patirties, „sandora grindžiama moralė“ siekia tą laisvę, ir vidinę, ir išorinę, išlaikyti bei išplėtoti kasdienybėje. Tikinčiojo moralinis apsisprendimas kaip prielaidą turi asmeninę Dievo patirtį, net ir neįvardytą bei daugiau ar mažiau sąmoningai suvokiamą.

2.2. Sandoros įvairios išraiškos (kanoninė prieiga)

21. Apžvelkime sandoros temą taip, kaip ji pateikiama Biblijos kanoninėje tvarkoje.

2.2.1. Sandora su Nojumi ir „visais gyvūnais“

a) Bausmė ir sandora

Žodis „sandora“ Senajame Testamente pirmą kartą pasitaiko pasakojime apie tvaną (*Pr* 6, 18; 9, 8–17). Toje

teologinėje tradicijoje stipriai pabrėžiamas dieviškosios iniciatyvos neužtarnautumas ir besąlygiškumas.

Kosminė bausmė proporcinga dalykų būvio dydžiui: „Betgi Dievo akyse žemė buvo sugedusi ir pilna smurto. Dievas matė, kad žemė buvo sugedusi, nes visi marieji buvo sudarę savo kelius žemėje. Tuomet Dievas tarė Nojui: *Aš nusprendžiau padaryti galą visiems mariešiams*“ (*Pr* 6, 11–13).

Tačiau tuojau pat atsiranda sandoros planas. Kai dėl partnerių, tai sandora sudaroma koncentriniais ratais, t. y. vienu metu su pačiu Nojumi (6, 18), jo šeima ir būsimais palikuonimis (9, 9), su „visais gyvūnais“ (9, 10–17) ir galop su „žeme“ (9, 13). Tad galima sakyti, kad kosminė sandora proporcinga sugedimo ir bausmės būviui.

Dievas duoda šios sandoros „ženklą“, aiškiai kosminį ženklą: „Savo lanką padėjau į debesis...“ (9, 13–16). Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tuo įvaizdžiu tiesiog žymima vaivorykštė, po lietaus pasitaikantis meteorologinis reiškinys. Tačiau neatmestina ir labai tikėtina karinė reikšmė, turint galvoje tai, kad Dievas sako: „savo lanką“ ir kad „lankas“ (išskyrus *Ez* 1, 28) visada žymi karo ginklą, o ne vaivorykštę. Simboliniu požiūriu paminėtinos dvi smulkmenos. Pirma, pats lanko pavidalas, nukreiptas į dangų, o nebe į žemę, perša mintį apie taiką, visiškai neužtarnautos Dievo iniciatyvos vaisių: iš tokios padėties neįmanoma paleisti strėlės į žemę. Antra, liesdamas dangų ir remdamasis į žemę tarsi tiltas, lankas simbolizuoja atkurtą ryšį tarp Dievo ir atgimusios, išgelbėtos žmonijos.

b) Padariniai moralei

22. Šiandieniam skaitytojui čia prieš akis pirmiausia aiškiai išnyra trys aspektai:

1) Ekologijos perspektyvoje: žmogaus sugedimas ir smurtas smarkiai atsiliepia aplinkai (6, 13). Dievo kūrybos darbą rizikuojama vėl paversti chaosu (plg. *Oz* 4, 2–3).

2) Antropologijos perspektyvoje: net ir sugedusiame pasaulyje žmogus išsaugo savo kaip „Dievo paveikslą“ kilnumą (9, 6; plg. 1, 26–27). Kad žmogus, išgelbėjamas Dievo, galėtų vykdyti savąją vaisingumo užduotį, jis privalo pastatyti nuo blogio saugančią užtvanką.

3) Išteklių administravimo perspektyvoje: žmogui duota tam tikra galia disponuoti gyvūnų gyvybe (plg. 9, 3 ir 1, 29). Nepaisant to, kiekviena gyvybė gerbtina kaip tam tikras slėpiningas dalykas (9, 4). Sandoros

išplėtimas, kad ji aprėptų visa, kas gyva, ir žemę, išryškina žmogaus kaip visų sukurtųjų būtybių partnerio padėtį. Šiame kontekste dėmesio vertas Nojui, naujajam Adomui, adresuojamas pakoreguotas paraginimas. Vietoje: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją...“ (1, 28) sakoma tiktai: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, daugėkite žemėje ir ją užvaldykite!“ (9, 7). Tačiau gyvūnai duodami žmogui maistui (9, 3). Konkreti blogio, „smurto“, patirtis, regis, metė šešėlį ant idealios žmogaus užduoties, patikėtos pirmutinio kuriamojo akto metu: valdymo ir vadovavimo aplinkos atžvilgiu vaidmuo šiek tiek reliatyvizuotas. Tačiau *Pr* 9, 1–2 nedviprasmiškas rėmimasis *Pr* 1, 26–27 rodo, kad moralinis *Pr* 1 horizontas neanuliuotas. Pradžios knygos skaitytojams jie lieka pagrindinis atramos taškas.

2.2.2. Sandora su Abraomu

a) Pasakojimai apie Abraomą, Izaoką ir Jokūbą

23. „Abraomo-Izaoko ciklas“ (*Pr* 12, 1–25, 18; 26, 1–33) literatūrinio požiūriu artimai susijęs su „Jokūbo ciklu“ (*Pr* 25, 19–34; 26, 34–37, 1). Pasakojimai apie Abraomą bei Izaoką ir Jokūbą panašūs iki smulkmenų. Abraomas ir Jokūbas keliauja tais pačiais keliais, kerta kraštą nuo Šiaurės į Pietus to paties kalvagūbrio ketera. Šios topografinės nuorodos suteikia *Pr* 12–36 literatūriniam kompleksui rėmus (plg. *Pr* 12, 6–9 ir *Pr* 33, 18–35, 27). Literatūriniai duomenys kviečia pasakojimus apie Abraomą skaityti platesniame sekos, susijusios su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu, kontekste.

b) Sandora, palaiminimas ir įstatymas

Iš VIEŠPATIES dovanotos sandoros išplaukia trys dalykai: pažadas, atsakomybė ir įstatymas.

1) Pažadas, susijęs su žeme (*Pr* 15, 18; 17, 8; 28, 15) ir palikuonimis, yra pažadas, duodamas Abraomui, paskui Izaokui ir galiausiai Jokūbui (plg. *Pr* 17, 15–19; 26, 24; 28, 14). Vėliau tema sudvasinama (plg. Popiežiškoji Biblijos komisija. Žydų tauta ir jos Šventieji Raštai krikščionių Biblijoje, 56–57).

2) Atsakomybė, patikima Abraomui, susijusi ne tik su paties klanu, bet ir plačiau – su visomis tautomis. Ši atsakomybė Biblijoje išreiškiama palaiminimu: Abraomas turi tapti didele ir galinga tauta, ir jame bus palaimintos (*brk*) visos žemės tautos (*Pr* 18, 18). Ši Abraomo kaip tarpininko funkcija parodoma iškart po to pateikiamu Sodomos užtarimu. Tad sandora ne tik dovanojama paveldimoji Dievo dovana (palikuonys, žemė), bet ir sykiu duodama užduotis.

3) Abraomo įsipareigojimas sandorai reiškiasi klusnumu įstatymui: „Juk aš išrinkau jį, kad galėtų pamokyti savo vaikus ir savo būsimą šeimą laikytis VIEŠPATIES kelio, darant kas teisu ir teisinga“ (*Pr* 18, 19).

c) Padariniai moralei

1) Teologinė sąsaja tarp sandoros ir visuotinės atsakomybės Abraomo cikle leidžia patikslinti ypatingą Dievo tautos pašaukimą: išrinkta šia savita sandora ji per tai paveldi nepakartojamą atsakomybę tautų atžvilgiu, tapdama joms dieviškojo palaiminimo tarpininke. Tokia teologinė prieiga padeda nusakyti biblinės moralės ypatingą matmenį bei visuotinį galiojamumą.

2) Abraomo ir Jokūbo cikluose pabrėžiamas istorinis moralinio gyvenimo matmuo. Abudu, Abraomas ir Jokūbas, eina atsivertimo keliu, kurį pasakojimuose stengiamasi tiksliai aprašyti. Dievo siūloma sandora susiduria su žmogaus pasipriešinimu. Bibliiniame pasakojime atsižvelgiama į laiką, kuriame žmogus gyvena ištikimybė sandorai bei klusnumu Dievui.

2.2.3. Sandora su Moze ir Izraelio tauta

24. Dėstydami apie laipsnišką sandoros supratimą, pabrėžėme tam tikrus esminius bruožus. Steigiamoji sandoros patirtis įvyksta prie Sinajaus. Ji pateikiama kaip steigiamasis istorinis įvykis. Tai – visiška Dievo dovana, jo iniciatyvos vaisius, bei saisto ir Dievą (Malonė), ir žmones (Įstatymas). Naujagimiui Izraeliui suteikiamas visateisės tautos statusas. Kartą sudaryta, sandora reikalauja žmogaus laisvo atsako, kuris iš pradžių suprastinas kaip „gyvenimo kelio“ (Įstatymo teologine prasme) priėmimas ir tik paskui kaip tikslų nuostatų (įstatymų) praktikavimas. Tokį atsaką pateiksime ne jo globaliu teologiniu ir nekin-tamu aspektu (kaip Įstatymą), bet kaip jo daugialypės bei smulkios ir galiausiai prie aplinkybių pritaikomas apraiškas (kaip įstatymus).

Su Sinajaus sandoros sudarymu susijusi visa virtinė normų. Tarp jų ypatinga vieta tenka Dekalogui. Pirmą aptarsime Dekalogą, o paskui apžvelgsime įstatyminius kodeksus ir pranašų moralinį mokymą.

2.2.3.1. Dekalogas

25. Kiekviena tauta pirmiausia turi parūpinti sau konstituciją. Izraelio konstitucija atspindi pusiau nomadinio klanu, koks ir iš pradžių buvo, paprastą gyvenimą. Apskritai, atmetus padailinimus bei paplėtojimus, „dešimt žodžių“ gerai atspindi esminį Sinajaus pagrindinio įstatymo turinį.

Jo redakcinė vieta (*Iš 20, 1–17*) tiesiai priešais „Sandoros kodeksą“ (*Iš 20, 22–23, 19*) ir jo pakartojimas su kai kuriais variantais (*Ist 5, 6–21*) „Pakartoto Įstatymo kodekso“ (*Ist 4, 44–26, 19*) pradžioje rodo jo ypatingą svarbą „Toros“ visumoje. Hebrajų kalba „Tora“ reiškia „nurodymą, pamokymą“, vadinasi, turi platesnę bei gilesnę reikšmę nei mūsų žodis „įstatymas“, vartojamas kone visų vertėjų.

Paradoksalu, bet savo originaliu tekstu Dekalogas atspindi vienu metu ir pradinę, ir potencialiai labai turtingą etiką.

a) Pradinė etika

26. Ribotumą parodo trys aspektai: išoriškumas, iš esmės bendruomeninis pobūdis ir negatyvi moralinių reikalavimų formuluotė.

1) Dauguma egzegetų, ieškančių tiesioginės prasmės, pabrėžia, kad iš pradžių kiekvienas draudimas buvo susijęs su išoriniais, regimais ir patikrinamais veiksmais, įskaitant žodį *hamad* (geisti), kuriuo prasideda du paskutiniai įsakymai (*Iš 20, 17*); juo išreiškiama ne mintis ar bevaisis, visiškai vidinis („geisti“) sumanymas, bet veikiau konkretus planas blogam sumanymui įgyvendinti („veiksmais pasireiškiantis geismas“, „nusiitaikymas į ką nors“, „pasirengimas kam nors“).

2) Be to, kartą išėjusiai iš Egipto, išlaisvintai tautai neatidėliotinai reikėjo tikslų taisyklių savo bendram gyvenimui dykumoje tvarkyti. Dekalogas iš esmės atitinka tokią poreikį ta prasme, kad jį galima laikyti pagrindiniu įstatymu, primityvia nacionaline chartija.

3) Aštuoni iš dešimties įsakymų suformuluoti negatyviai ir yra draudimai, šiek tiek primenantys tilto turėklus. Tik du suformuluoti pozityviai, kaip vykdytini priesakai. Tad akcentuojamas susilaikymas nuo socialiai žalingų veiksmų. Akivaizdu, jog šitai neaprepia moralės, siekiančios skatinti žmogaus elgesiu įgyvendinti gėrį, visų galimybių.

b) Potencialiai turtinga etika

27. Tačiau trys kiti bruožai daro pradinį Dekalogą įkvepiančios bei šiuolaikinės pasaulėjautos paisančios moralės nepamainomu pagrindu: tai – jos praktiškai visuotinė reikšmė, priklausomybė teologinei sandoros struktūrai ir jos šaknijimasis istoriniame išlaisvinimo kontekste.

1) Atidžiau pažvelgus, visiems įsakymams būdinga aiškiai konkrečios tautos, taip pat Dievo išrinktosios

tautos, ribas peržengianti reikšmė. Jais skatinamas vertybes galima taikyti visų pasaulio sričių ir visų istorijos laikotarpių žmonijai. Vėliau pamatysime, kad net pirmi du draudimai, nors ir išsiskiriantys kalbėjimo apie „VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą“ savitumu, išreiškia visuotinę vertybę.

2) Dekalogo priklausomybė teologinei sandoros struktūrai dešimt įsakymų, kaip jie vadinami, pajungia paties Įstatymo idėjai – Įstatymo, suvokiamo kaip neužtarnauta Dievo dovana, „globalinis“ kelias, kaip aiškiai nubrėžtas takas, leidžiantis ir palengvinantis žmonijai iš pagrindų sukti link Dievo – rinktis artumą, bendravimą su Juo, laimę, o ne vargą, gyvenimą, o ne mirtį (plg. *Ist 30, 19* ir t.).

3) Dekalogo įžangoje VIEŠPATS primena savo išlaisvinamąjį veiksma: jis išvedė savuosius iš „vergijos namų“ (*Iš 20, 2*). Dabar tauta, troškusi išsilaisvinti iš smaugsio išorinio jungo ir ką tik pasiekusi šį tikslą, turi neieškoti lygiai taip pat ją pavergsiančio bei smaugsiančio vidinio jungo. Dekalogas atveria kelią šio socialinio išlaisvinimo moralei. Ta laisvė Izraelyje branginama taip, kad net apima žemę, kultivuojamą dirvą: kiekvienus septintus metus (šabo metai) ir dar po keturiasdešimt devynerių metų (jubiliejaus metais) žemę privalu palikti ramybėje, laisvą nuo bet kokios prievartos, nepalietą kauptuko ir plūgo (plg. *Kun 25, 1–54*).

c) Padariniai šiandienei moralei

28. Ar Dekalogas iš tiesų gali būti mūsų dienoms bei šiandienų žmonių pasaulėjautai pritaikytų moralinės teologijos bei moralinės katechezės pagrindas?

1) Tariami sunkumai

Izraeliečių pradinės etikos išoriškumas, iš esmės bendruomeninis pobūdis ir kone visada neigiamos formuluotės lemia, kad Dekalogas, pateikiamas kaip tiksliai toks, koks yra, menkai pritaikytas tinkamai išreikšti tokią moralinio gyvenimo idealą, kokį savo amžininkams siūlo Bažnyčia.

1) Šiandienis žmogus, paveiktas psichologijos atradimų, labai pabrėžia savo išorinių veiksmų vidines, net nesąmoningas, ištakas, kildindamas juos iš minčių, troškimų, slaptų motyvų ir sunkiai suvaldomų impulsų.

2) Nors kolektyvinio gyvenimo imperatyvai ir yra suvokiami, sykiu linkstama prieštarauti globalizacijos reikalavimams ir vis labiau atrandama individo, „aš“, asmeninio vystymosi siekių reikšmė.

3) Pagaliau daugelyje visuomenių jau kelis dešimtmečius jaučiama vis didesnė alergija bet kuriems draudimams: visi draudimai aiškinami kaip laisvės apribojimas ir suvaržymas.

2) Realūs privalumai

29. Kita vertus, praktiškai visuotinė biblinės moralės reikšmė, jos priklausomybė teologinei sandoros struktūrai ir jos šaknijimasis istoriniame laisvės kontekste mūsų laikais gali būti ir gana patrauklūs dalykai.

1) Kas nesvajoja apie vertybių sistemą, pranokstančią ir sujungiančią tautas ir kultūras?

2) Teologinės prieigos, o ne vengtinų ar praktikuotinių gausių elgsenų akcentavimas tuos, kurie alergiški laisvę, regis, varžantiems įstatymams, gali skatinti labiau susidomėti biblinės moralės pagrindais.

3) Konkrečių aplinkybių, kuriomis istorijoje susiformavo Dekalogas, suvokimas gali dar geriau parodyti, kad šiuo pamatiniu bei pagrindiniu tekstu norima ne riboti ir engti, bet, priešingai, tarnauti ir individualiai, ir kolektyvinei žmogaus laisvei.

3) Vertybių atradimas per pareigas

30. Dekalogas išties apima visus būtinus elementus subalansuotam ir mūsų laikui pritaikytam moraliniam apmąstymui pagrįsti. Vis dėlto neužtenka hebrajišką originalą išversti į šiuolaikinę kalbą. Savo kanoninėje formuluotėje jis išreiškiamas apodiktinių įstatymų forma ir priklauso pareigų moralei (arba deontologijai).

Niekas netrukdo izraeliečių chartijos turinį perteikti kitaip, bet ne mažiau ištikimai – būtent vertybių moralės (arba aksiologijos) sąvokomis. Pasirodo, kad taip perteiktas Dekalogas pasidaro aiškesnis ir patrauklesnis mūsų laikams. Taip padarius neprarandama nieko, o laimima labai daug gelmės. Draudimai, kaip tokie, susiję vien su vengtinomis elgsenomomis ir kraštutiniu atveju skatina tik stabdžių pobūdžio moralę (pavyzdžiui, susilaikyti nuo svetimavimo, siekiant kito moters prielankumo). Savo ruožtu pozityvus priesakas gali skatinti tenkintis koku nors veiksmu ar kokia nors nuostata sąžinei nuraminti bei kraštutiniu atveju kreipti į minimalių veiksmų moralę (pavyzdžiui, manyti, jog laikomasi šabo, pamaldoms skiriant vieną valandą per savaitę). Įsipareigojimas vertybėms, priešingai, primena visada atvirą, neužbaigtą statybą, nuolatos reikalaujančią daugiau.

Perteikti vertybių terminologija, Dekalogo priesakai veda prie štai tokio sąrašo: Absoliutas, religinė pagarba, laikas, šeima, gyvybė, vyro ir moters poros tvarumas, laisvė (hebrajiškas veiksmažodis *gnb* tikriausiai reiškia pagrobimą, o ne materialių objektų vagystę), reputacija, namai ir namiškiai, namai ir materialinės gėrybės.

Kiekviena iš šių vertybių atveria „programą“, t. y. moralinę užduotį, kurios niekada neįmanoma iki galo atlikti. Tolesnės ištaros, pradedamos veiksmažodžiu, parodo dinamiką, kuriai pradžia duoda kiekviena iš vertybių.

Trys vertikalios vertybės (susijusios su žmogaus santykiu su Dievu):

1) garbinti vienatinį Absoliutą;

2) gerbti Dievo buvimą bei užduotį pasaulyje (tai, kas simbolizuojama „vardu“);

3) branginti sakralinį laiko matmenį.

Septynios horizontalios vertybės (susijusios su santykiais tarp žmonių):

4) gerbti šeimą;

5) skatinti teisę į gyvybę;

6) palaikyti sutuoktinių poros, vyro ir žmonos, vienybę;

7) ginti kiekvieno žmogaus teisę į visuotinę jo laisvės bei kilnumo pagarbą;

8) sergėti kitų gerą vardą;

9) gerbti asmenis (priklausančius namams, šeimai, verslo įmonei);

10) nesikėsinti į kitų materialinę nuosavybę.

Analizuojant dešimt Dekaloge pateikiamų vertybių, nesunku pastebėti, kad jos išdėstytos nuo svarbiausios iki mažiausiai svarbios – pirmoje vietoje pateikiamas Dievas, paskutinėje – materialinės gėrybės. Kalbant apie žmonių tarpusavio santykius, sąrašo viršuje atsiduria šeima, gyvybė, tvari santuoka.

Žmonijai, taip trokštančiai vis didesnės autonomijos, siūloma teisinis ir moralinis pagrindas, galintis pasirodyti vaisingas ir tvarus. Vis dėlto dabartiniame kontekste tai skatinti gali būti sunku, nes vertybių skalė, kurios laikomasi mūsų pasaulyje, priešinga bibliniam

siūlymui – pirma žmogus, paskui Dievas, o sąrašo viršuje materialinės gėrybės, t. y. tam tikra prasme ekonomika. Politinė ir socialinė sistema, daugiau ar mažiau atvirai besiremianti klaidingomis aukščiausiomis vertybėmis (arba aukščiausiųjų vertybių konkurencija), kai gėrybių mainai ar vartojimas yra svarbesni už darnius žmonių santykius, yra iš pagrindų sugedusi ir pasmerkta anksčiau ar vėliau žlugti.

Dekalogas, priešingai, atveria kelią išlaisvinančiai moralei: pirmą vietą palikti Dievo viešpatavimui pasauliui (vertybės Nr. 1 ir 2), kiekvienam suteikti galimybę turėti laiko Dievui ir konstruktyviai tvarkytis su laiku (Nr. 3), remti šeimos gyvenimo erdvę (Nr. 4), saugoti gyvybę, taip pat kenčiančią ir tariamai neproduktyvią, nuo savavališkų sistemos sprendimų ir subtilių manipuliacijų viešąja nuomone (Nr. 5), neutralizuoti susiskaldymo pradmenis, griauinančius, pirmiausia mūsų laikais, santuokinį gyvenimą (Nr. 6), stabdyti visas kūno, širdies ir minties išnaudojimo formas (Nr. 7), ginti asmenį nuo pasikėsimų į jo gerą vardą (Nr. 8) ir nuo visokių apgaulės, išnaudojimo, piktnaudžiavimo ir prievartos formų (Nr. 9 ir 10).

4) Teisiniai padariniai

31. Dekalogą grindžiančios vertybės teikia aiškų pagrindą teisių ir laisvių chartijai, kuri galioja visai žmoniškai:

- 1) teisei į religinį ryšį su Dievu;
- 2) teisei į pagarbą religiniams įsitikinimams bei simboliams;
- 3) teisei į laisvę praktikuoti religiją ir, antra, teisei į poilsį, laisvalaikį, gyvenimo kokybę;
- 4) šeimų teisei į jų atžvilgiu teisingą ir palankią politiką, vaikų teisei į paspirtį iš savo tėvų bei gerą socializaciją, pagyvenusių tėvų teisei į vaikų pagarbą bei jų paramą;
- 5) teisei į gyvybę (į gimimą), į pagarbą gyvybei (augti ir mirti natūraliu būdu), į švietimą;
- 6) asmenų teisei į laisvą sutuoktinio pasirinkimą, porų teisei į pagarbą, palaikymą ir paramą iš valstybės bei visuomenės, vaikų teisei į tėvų stabilumą (emocinį, jausminį, finansinį);
- 7) teisei į pagarbą pilietinėms laisvėms (kūno neliečiamumui, gyvenimo ir karjeros pasirinkimui, laisvei judėti ir reikšti savo nuomonę);

8) teisei į gerą vardą ir, antra, į pagarbą privačiam gyvenimui, į neiškraipytą informaciją;

9) teisei į saugumą ir ramybę namų bei profesinės veiklos aplinkoje ir, antra, teisei į veikimo laisvę;

10) teisei į privačią nuosavybę (įskaitant materialinių gėrybių pilietinę apsaugą).

„Apreikštosios moralės“ požiūriu šios neatimamos žmogaus teisės absoliučiai pajungtos dieviškajai teisei, t. y. visuotinei Dievo valdžiai. Dekalogas pradamas taip: „Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės“ (*Iš 20, 2; Įst 5, 6*). Ta dieviškoji valdžia, pasireiškusį steigiamajame išėjimo įvykyje, vykdoma ne vadovaujantis autoritarine ir despotiška schema, taip dažnai būdinga žmogaus elgesiui teisių ir laisvių atžvilgiu, bet siekiant asmens ir žmogiškosios bendruomenės išlaisvinimo. Ji, be kita ko, reikalauja išskirtinio kulto, maldai skirto asmeninio ir bendruomeninio laiko, pripažinimo, jog galutinę galią tvarkyti savo kūrinių gyvenimą, valdyti žmones bei tautas, teisti turi Dievas. Galiausiai bibliniai tekstai apie Dievo aukščiausiąją valdžią perša požiūrį, kad Dievo nuosavybė galiausiai yra ne tik Bažnyčia, bet ir kosmosas, visa aplinka ir visos žemės gėrybės (plg. *Iš 19, 5*).

Vienu žodžiu, remdamosi pamatiniu Dekalogo turiniu, moralinė teologija ir iš jos kylanti katechezė gali pasiūlyti šiandienai žmonijai subalansuotą idealą, neteikiančią pirmenybės teisės pareigų sąskaita bei atvirkščiai ir, kita vertus, išvengiantį grynai sekuliaristinės etikos, neatsižvelgiančios į žmogaus ryšį su Dievu.

5) Pabaiga: Jėzaus pėdomis

32. Pateikiant Dekalogą kaip visuotinės moralės amžinąjį pamatą, pasiekiami trys svarbūs tikslai: atveriamas Dievo žodžio lobis, parodoma jo vertė, atrandama kalba, galinti užgauti šiandienų vyrų ir moterų jautrią stygą.

Siūlydami Sinajaus pamatinį Įstatymą skaityti aksiologiškai, remiantis jame glūdinčiomis vertybėmis, nedarome nieko kita, kaip tik žengiamo sekdami Jėzaus pėdomis. Štai keli ryškesni pavyzdžiai.

1) Kalno pamoksle Jėzus primena kelis Dekalogo priekus ir jų prasmę išplėtoja trejopai – pagilindamas, suvidujindamas, iškeldamas iššūkių pranokti save siekiant kone dieviško tobulumo (*Mt 5, 17–48*).

2) Aiškindamas, kas yra švaru ir nešvaru, Jėzus parodo, kad žmogų iš tikrųjų nešvarų padaro tai, kas išsina

iš vidaus, iš širdies ir skatina Dekalogui priešingiems veiksams (*Mt 15, 19*).

3) Epizodas apie turtingąjį jaunuolį (*Mt 19, 16–22* ir par.) leidžia gerai suvokti, kas yra tas Jėzaus reikalaujamas „daugiau“. Nuo iš esmės bendruomeniškos ir negatyviai suformuluotos minimalios moralės (eil. 18–19) pereinama prie personalizuotos, „programinės“ moralės, kurios esmė yra „sekti paskui Jėzų“, prie moralės, pagrindinį dėmesį skiriančios neprisirišimui prie daiktų, solidarumui su vargšais ir meilės, kurios versmė yra danguje (21 eil.), dinamikai.

4) Paklaustas, koks įsakymas didžiausias, pats Jėzus išryškina du Rašto priesakus, grįstus viena vertybe – svarbiausiąja, kuri yra meilė, – bei atveriančius niekada neužbaigiamą moralinę programą (*Mt 22, 34–40* ir par.). Paimdamas tai, kas geriausia, iš dviejų didžiausių teisinių Senojo Testamento tradicijų (deuteronominės ir kunigiškosios), Jėzus įstabiai sujungia gausybę įstatymų, simbolizuojamų „dešimties žodžių“ skaitmeniu. Simbolikos srityje „trys“ paprastai žymi dieviškosios, neregimosios tvarkos visumą, o „septyni“ – regimosios tvarkos visumą. „Dievo meilės“ vertybe apibendrinami trys pirmi Dekalogo įsakymai, „artimo meilės“ – likusieji septyni.

5) Sekdamas Jėzumi, Paulius, cituodamas Dekalogo priesakus, artimo meilę laiko Įstatymo įvykdymu (plg. *Rom 13, 8–10*). Vėl cituodamas Dekalogą (*Rom 2, 21–22*), Paulius ilgu aptarimu patvirtina, kad Dievas pagal tą pačią normą teisia ir žydus, pamokytus Įstatymo, ir pagonis, vykdančius Įstatymo reikalavimus „iš prigimties“ (*Rom 2, 14*).

2.2.3.2. Įstatymų kodeksai

33. Tokiais paprastai laikomi Sandoros kodeksas (*Iš 21, 1–23, 33*), Šventumo įstatymas (*Kun 17, 1–26, 46*) ir Pakartoto įstatymo kodeksas (*Ist 4, 44–26, 19*). Jie artimai susiję su sandoros Sinajuje sudarymu ir išvien su Dekalogu konkretizuoja ten apreišką bei siūlomą „gyvenimo kelią“. Pateiksime tris tuose kodeksuose ypač ryškias temas.

a) Vargšai ir socialinis teisingumas

Sandoros kodekso, Pakartoto įstatymo kodekso ir Šventumo įstatymo apodiktiniais įstatymais sutartinai nustatomos priemonės, skirtos apsaugoti vargšus nuo vergijos, ir net numatomas periodinis skolų panaikinimas. Tokie potvarkiai kartais utopiški, kaip antai įstatymas dėl šabo metų (*Iš 23, 10–11*) ar dėl jubiliejaus metų (*Kun 25, 8–17*). Vis dėlto jais izraeliečių vi-

suomenei keliamas tikslas kovoti su skurdu bei skurdą įveikti, realistiškai suvokiant tokios kovos sunkumus (plg. *Ist 15, 4* ir *Ist 15, 11*). Kova su skurdu suponuoja sąžiningą ir nešališką teisingumą (plg. *Iš 23, 1–8; Ist 16, 18–20*). Šis teisingumas vykdomas paties Dievo vardu. Jį pagrįsti stengiamasi įvairiomis teologinėmis kryptimis. Sandoros kodekso apodiktiniai įstatymai remiasi pranašiška išvalga, kad Dievas ypač artimas vargingiausiems. Pakartoto Įstatymo knygoje savo ruožtu pabrėžiamas ypatingas Dievo izraeliečiams patikėtos žemės statusas: Izraelis, dieviškojo palaiminimo gavėjas, yra ne absoliutus žemės savininkas, bet tik jos naudotojas (plg. *Ist 6, 10–11*). Todėl socialinio teisingumo įgyvendinimas aikštėn iškyla kaip tikėjimo kupinas Izraelio atsakas į Dievo dovaną (plg. *Ist 15, 1–11*): įstatymu nustatomos naudojimosi dovana taisyklės ir primenama, kad žemės suvereną yra Dievas.

b) Ateivis

34. Ateiviams įvardyti hebrajiškoje Biblijoje vartojami įvairūs žodžiai: žodžiu *ger* žymimas Izraelyje nuolat gyvenantis ateivis. Sąvoka *nokri* įvardijamas kraštą kertantis ateivis, o *tôshab* ir *sakir* Šventajame įstatyme – ateivis samdiny. Toros teisiniuose tekstuose nuolat reiškiamas rūpinimasis *ger*: grynai humanitarinis rūpinimasis (*Iš 22, 20; 23, 9*; rūpinimasis, grįstas vergijos Egipte ir Dievo dovanoto išlaisvinimo atminimu *Ist 16, 11–12*). Šventumo įstatyme ateivio atžvilgiu formuluojama drąsiausia taisyklė: *ger* nebėra įstatymo „objektas“, bet tampa „subjektu“, drauge su vietiniais šalies gyventojais atsakingu už jo pašventinimą bei švarumą. „Vietinius“ ir „ateivius“ sieja bendra atsakomybė ir ryšys, nusakomas meilės žodynu (plg. *Ist 19, 33–34*). Tad Šventumo įstatymu numatomos ateivių – bent *gerim* – integracijos į Izraelio sūnų bendruomenę procedūros.

c) Kultas ir etika

35. Pranašų literatūroje neabejotinai pirmą kartą atkreipiamas dėmesys į ryšį tarp Dievui teikiamo kulto ir pagarbos teisei bei teisingumui. Ši teologinė išvalga ypač ryški Amoso (plg. *Am 5, 21*) ir Izaijo (plg. *Iz 1, 10–20*) skelbime.

Pakartoto įstatymo kodekse savo ruožtu sugretinami kulto įstatymai ir socialinės etikos įsakai: įstatymai, susiję su Dievui skirtos šventovės vienatimumu ir stambeldystės draudimu (plg. *Ist 12–13*), pateikti pirma socialinių įstatymų *Ist 14, 22–15, 18*; kita vertus, kulto ir etikos imperatyvai artimai susiejami. Šitai trimetė dešimtinė, iš pradžių kulto mokestis, kultą centralizavus Jeruzalėje, įgyja naują paskirtį – pamaitinti našles, našlaičius, ateivius ir levitus (plg. *Ist 14, 28–29; 26,*

12–15). Pagaliau piligriminės šventės reikalauja vargšų dalyvavimo (*Ist* 16, 11. 12–14): Dievui skirtas kultas Jeruzalės šventykloje negalioja be etinių pastangų, grįstų vergijos Egipte, Izraelio išlaisvinimo ir krašto dovanojimo atminimu. Tad Toros įstatymai verčia atsižvelgti į kiekvieno kultinio šventimo etinius padarinius bei socialinės etikos teologinį matmenį.

Šiame poskyryje pateiktos „moralinio mokymo“ temos rodo, kad Toros teisiniuose kodeksuose ypatingas dėmesys skiriamas socialinei moralei. Izraelio turimas Dievo suvokimas skatina ypatingą dėmesį vargingiausiems, ateiviams, teisingumui. Kultas ir etika yra glaudžiai susiję: kultiška garbinti Dievą ir rūpintis artimu yra dvi neperskiriamos to paties tikėjimo išpažinimo apraiškos.

2.2.3.3. Pranašų moralinis mokymas

36. Teisingas moralinis elgesys yra visų pranašų pagrindinė tema, tačiau, kaip tokia, netrakuoja atskirai ir sistemingai. Apie etiką jie visi kalba visuomet turėdami priešais akis tai, kad per istoriją Izraelį veda Dievas. Tai daroma retrospektyviai: kadangi Dievas išlaisvino Izraelį iš Egipto vergijos ir dovanojo jam kraštą, izraeliečiai privalo gyventi pagal Dievo ant Sinajaus kalno Mozei duotus įsakymus (plg. dešimties įsakymų kontekstą *Ist* 5, 1–6. 28–33). Bet kadangi jie to nedarė, bet perėmė tautų įpročius, Dievas pakėlė prieš juos svetimus išiveržėlius nuniokoti jų žemę ir išgabenti tautą į tremtį (*Oz* 2; *Jer* 2, 1–3, 5). Tai taip pat daroma žvelgiant į ateitį: Dievas išgelbės likusią tautą nuo išsibarstymo tarp tautų ir leis jai sugrįžti į savo šalį, kurioje ji galop gyvens kaip ištikima bendruomenė, susibūrusi aplink šventyklą ir laikydamosi senųjų įsakymų (*Iz* 4; 43). Tokia esminė etikos ir istorijos (dabarties ir ateities) sąsaja plėtojama *Ez* 20, didžiojoje atgimusių Izraelio chartijoje.

Remdamiesi Dievo dalyvavimu Izraelio istorijoje, pranašai rodė tautai jos faktinę gyvenseną, iš pagrindų prieštaraujančią Dievo „Įstatymui“ (*Iz* 1, 10; 42, 24; *Jer* 2, 8; 6, 19; *Ez* 22, 26; *Oz* 4, 6; *Am* 2, 4; *Sof* 3, 4; *Zch* 7, 12). Ši dieviškoji Izraelio elgesio taisyklė aprėpė visus nuostatus ir papročius, kylančius iš gentinės ir vietinės jurisdikcijos, šeimos tradicijų, kunigiškojo mokymo ir išminties tradicijos. Pranašų moraliniame skelbime akcentuojama socialinė „teisingumo“ sąvoka (*mishpath, tsedaqah*) (*Iz* 1, 27; 5, 7; 28, 17; 58, 2; *Jer* 5, 1; 22, 3; 33, 15; *Ez* 18, 5; *Oz* 5, 1; *Am* 5, 7). Pranašai izraeliečių visuomenei priešais akis visais aspektais iškėlė šį žmogiškąjį bei dieviškąjį modelį: įvairius vaidmenis teisiniame procese nuo karaliaus iki teisėjo, nuo liudytojo iki kaltintojo (*Iz* 59, 1–15; *Jer* 5, 26–31; 21, 11–29, 19; *Am* 5,

7–17), valdančiųjų klasių sugedimą (*Ez* 34; *Oz* 4; *Mal* 1, 6–29), socialinių klasių ir individų, pirmiausia marginalizuotųjų, teises (*Iz* 58; *Jer* 34), didėjančią atotrūkį tarp didžiųjų žemvaldžių ir neturtingų žemdirbių (*Iz* 5, 8. 12; *Am* 8; *Mch* 2), neatitikimą tarp kulto tarnystės ir visuotinio elgesio (*Iz* 1, 1–20; *Jer* 7) ir viešosios moralės nuosmukį (*Iz* 32, 1–8; *Jer* 9, 1–9).

Norint tinkamai suprasti pranašų raštų etiką, būtina atsižvelgti į tai, kad ir viešoji, ir privačioji moralė kyla galiausia iš paties Dievo, jo teisumo (*Iz* 30, 18; 45, 8; *Jer* 9, 24; *Sof* 3, 5) ir šventumo (*Iš* 15, 11; *Iz* 6, 3; 63, 10–11; *Ez* 37, 28; *Oz* 11, 9).

2.2.4. Sandora su Dovydu

37. Ši sandora ypatingu būdu yra gryna Dievo dovana, nes nepriklauso nuo žmogaus nuostatų, trunka amžinai ir atbaigiama mesijine Jėzaus užduotimi (plg. *Lk* 1, 32–33).

Ši sandora atsirado tada, kai tauta iš Dievo paprašė karaliaus nesuvokdama, kad jos tikrasis karalius yra pats Dievas. Dievas leido įsteigti monarchiją (*1 Sam* 8; *Ist* 33, 5). Karalius nėra iškeltas už Dievo sandoros su savo tauta ribų, bet yra į ją įtrauktas ir, vadinasi, privalo laikytis Dievo nustatytų įstatymų. Dovydo karalystėje įgyvendinamas kitoks santykis su Viešpačiu (*1 Sam* 16, 1–13; *2 Sam* 5, 1–3; plg. *Ist* 17, 14–20). Pasakojime apie šios dinastijos įsteigimą žodis „sandora“ nepasitaiko. Natano pranašystėje nėra išreikštų sąlygų, ji yra tvirtas pažadas. Viešpaties įsipareigojimas absoliutus (*2 Sam* 7, 1–17). Jei Dovydo įpėdiniai, pradėdant nuo Saliamono, nepateisins vilčių, Dievas juos sudrausmės, be ne tam, kad nubaustų, bet kad pataisytų. Jo tėviška nuostata Dovydo palikuonių atžvilgiu išliks visada (*2 Sam* 7, 14–15; plg. *Ps* 2, 6–7). Todėl šio Dievo išrinktojo karalystė truks amžinai (*2 Sam* 7, 13–16), nes, pasak psalmininko, Dievas aiškiai prisiekė: „Savo sandoros su juo laikysiuos“ (*Ps* 89, 35).

2.2.5. „Naujoji sandora“ pagal Jeremiją

38. *Jer* 31, 31–34 tekste vieninteliame aiškiai kalbama apie „naują sandorą“:

„Ateina dienos <...> kada sudarysiu naują sandorą <...> ne tokią sandorą, kokią buvau sudaręs su jų tėvais <...> jie sulaužė manąją sandorą <...> O šitokia yra sandora, kurią sudarysiu <...> įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį. Tada aš būsiu jų Dievas, ir jie bus mano tauta. Ir nebereikės bičiuliui raginti savo bičiulį <...> Visi, maži ir dideli, pažins mane <...> nes jų kalbę atleisiu ir jų nuodėmės daugiau neatmėnsiu.“

Pažymėtini šie momentai:

1) Pradžioje ir pabaigoje yra dvi ištaros apie VIEŠPATIES įsikišimą dėl sandoros: tokiu įrėminimu pabrėžiamas sandoros naujumas ta prasme, kad Dievas atleis ir daugiau neatmins. Pats Izraelis tiesiog nieko nedarys: neminimas joks kaltės išpažinimas ar išpirkimas, jokia iniciatyva sugrįžti pas Dievą. VIEŠPATS visiškai pats sužadins Izraeliui teigiamą nuostatą.

2) Priduriami du naujosios sandoros bruožai. Dabar Tora yra įdėta į dvasią ir įrašyta į širdį (plg. Ez 36, 26–27). Todėl Dievą pažins visi, t. y. turės, anot hebrajiško veiksmožodžio reikšmės, su juo artimą ryšį, apimantį ir teisingumo praktikavimą (plg. Jer 22, 15–16).

3) Dvejomis antitezėmis pabrėžiamas savitas naujosios sandoros pobūdis lyginant su sudarytąja su tėvais dukumoje. Anoji, įrašyta akmenyje, buvo sulaužyta jų ir vėlesnių kartų; antroji absoliučiai nauja tuo, kad bus įrašyta širdyje. Be to, mokytojas bus pats VIEŠPATS, o ne žmogiškieji tarpininkai.

4) Ištraukos viduryje išsiskiria sandoros formulė, kuria patvirtinama VIEŠPATIES ir jo tautos abipusė priklausomybė. Ši formulė yra nepakeista, tebegalioja ir sudaro ištraukos šerdį.

5) Apskritai naujoji sandora nesiskiria nuo senosios partnerių, išpareigojimo laikyti Toros ir ryšio su VIEŠPAČIU atžvilgiu. Ankstesnė egzegezė verčia daryti išvadą, kad naujoji sandora yra vien VIEŠPATIES išpareigojimas Izraeliui, šiai per amžius keliaujančiai tautai, nors ir pripažintina, kad savo faktiniu pavidalu sandora įvairiose Izraelio istorijos epochose patyrė pokyčių, o tremties metu – radikalią reformą. Pačią Dievo besąlyginės ištikimybės paženklintos sandoros sampratą galima aptikti ir kituose tekstuose (*Kun* 26, 44–45; *Ez* 16, 59–60), istorijoje apie aukso veršį (*Iš* 32–34) ir paraleliniame pasakojime (*Iš* 34, 1–10).

6) Naujosios sandoros sąvoka nereikia priešpriešos tarp Naujojo ir Senojo Testamentų, krikščionių ir žydų (plg. Žydų tauta ir jos šventieji raštai krikščionių Biblijoje, 39–42). Tačiau pačios sandoros istorijoje ji yra pamatinė naujovė: atleisdamas kaltes ir dovanodamas Šventąją Dvasią, VIEŠPATS dovanoja savo tautai įgimtą gebėjimą gyventi pagal Torą. Krikščionių akimis, tai tapo tikrove per Kristaus išganomąją mirtį nuodėmėms atleisti.

2.2.6. Išminties raštijos moralinis mokymas

39. Išminties knygomis siekiama pamokyti žmones teisingo elgesio. Todėl jos yra svarbi biblinės etikos

apraiška. Vienos jų yra labiau sąlygotos žmogiškosios patirties (pavyzdžiui, Patarlių knyga) bei žmogaus būvio apmąstymų ir yra vertinga sąsaja su kitų tautų išmintimi, kitos artimiau susijusios su Sandora ir Tora. Pirmajai grupei priklauso Koheleto knyga, antrajai – Siracido. Šias dvi knygas pasitelksime kaip pavyzdį.

a) Koheleto knyga

Koheletas priklauso išminties sąjūdžiui ir išsiskiria kritiniu požiūriu. Pradedama konstatuojama: „Rūkų rūkas! – sako Koheletas. – Rūkų rūkas! Viskas yra rūkas!“ ir tą patį pakartoja pabaigoje (12, 8).

Žodis „rūkas“ (*hebel*) paraidžiui reiškia kvapą, garą, dvelksmą ir žymi viską, kas efemeriška, greitai praėina, netvaru, nesuprantama, paslaptina. Koheletas šiuo žodžiu nusako visus žmogaus gyvenimo reiškinius. Žmonės gyvena pasaulyje, kurio nekontroliuoja, pasaulyje, kupiname nenuoseklumo, net prieštaravimų. Niekas iš to, ką galima šiame pasaulyje gauti, nėra tvaru: išmintis, turtai, malonumai, darbas, jaunystė, pats gyvenimas. Žmonės gali arba negali gauti to, ko nusipelnė. Visa pavaldumui mirties šmėklai, vieninteliu gyvenimo veiksmui, kuris neišvengiamas ir nuo kurio niekas nepabėga. Nepaisydami gyvenimo nenuoseklumo bei permainingumo, žmonės gali priimti deramą poziciją santykio su Dievu srityje. Būtent tai reiškia Koheleto išpėjimas: „Turėk pagarbios Dievo baimės!“ (5, 6).

Įvairiems žmogaus mėginimams ir pastangoms gyvenimą suvaldyti bei suprasti Koheletas priešpriešina vienintelę realistinę alternatyvą – susitaikyti su tai, kad kontrolė neįmanoma, ir leisti dalykams rutuliotis savaime. Tik taip galima atrasti džiaugsmą ir pasitenkinimą viskuo, kas vyksta. Septynis kartus Koheletas nedviprasmiškai ragina žmones džiaugtis visada, kai tam pasitaiko proga (2, 24–26; 3, 12–13. 22; 5, 18–20; 8, 15; 9, 7–10; 11, 7–12, 1), nes tai Dievas duoda kaip vaistą nuo gyvenimo vargų. Tačiau jis niekur nesiūlo hedonistinės gyvensenos.

Net jei Koheleto etika nereikalauja radikalių struktūrų kaitos, joje esama įdomių politinės ir socialinės kritikos elementų. Autorius plaka tam tikrus skandalus bei piktnaudžiavimus, būdingus monarchijos sistemai: karaliaus, kuris susensta ir todėl tampa sukvailėjęs bei autokratiškas, žlugimą (4, 13), nusikaltėlio ar karjeristo valdžios uzurpavimą (4, 14–16), pareigūnų korupciją, dėl kurios kenčia vargšai ir žemdirbiai (3, 16; 4, 1; 5, 7–8), nenaudingą viešųjų administratorių, stokojančių išminties, gausėjimą (7, 19), nevertai suteikiamus paaukštintumus bei pareigas (10, 5–7), nuolatines šventes

karaliaus, kuris dar jauniklis, dvare (10, 16). Socialiniu požiūriu smerkiamas toks elgesys: pavydas ir konkuruojimas (4, 4), dykadiuoniavimas ir tinginiavimas (4, 5), persidirbimas ir aktyvizmas (4, 6), individualizmas ir naudos troškimas (4, 7–12). Vienu žodžiu, šioje Išminties knygoje, kai kuriais aspektais kone šiuolaikinėje, yra gausybė naudingiausių apmąstymų, galinčių įkvėpti siekti subalansuoto ir asmeninio, ir kolektyvinio gyvenimo.

b) Siracido knyga

40. Siracido akimis, išmintis susijusi ne tik su žmogaus patirtimi ir kilme iš Dievo, bet ir su išganymo istorija bei Mozės Tora (24, 23). Siracido knygoje artimai sujungtos, bet viena kitos nepanaikina dvi tikrovės – apreiškimas ir patirtis. Todėl Siracidas gali pateikti Izraelio didvyrius (44–50) kaip išminties pavyzdžius bei primygtinai raginti laikytis Toros ir sykiu branginti kūrinių grožį bei darną (42, 15–43, 33), mokytis iš gamtos ir priimti pirma jo gyvenusių išminčių pastabas bei maksimas.

Knyga didžia dalimi yra įvairių pamokymų, paragimimų bei maksimų, aprėpiančių visą su dorybingu gyvenimu ir etiniu elgesiu susijusių temų gamą, rinkinį. Moraliniam charakteriui ugdyti nurodomos pareigos Dievo atžvilgiu, namų pareigos, socialiniai įpareigojimai bei atsakomybė, praktikuotinos dorybės ir vengtinios ydos. Aukštinamas nepakartojamas Izraelio paveldas, ypač pabrėžiamas reikalavimas Dievo tautai ypatingu būdu būti Dievo išminties dalininke, nes ji, turėdama Torą, disponuoja dar vienu išminties šaltiniu.

Išminties pradžia ir vainikas, tobulybė ir šaknis yra „pagarbi Viešpaties baimė“ (1, 10. 14. 16. 18. 20). Si-

racido požiūriu išmintis ir pagarbi Viešpaties baimė praktiškai yra sinonimai ir reiškiasi klusnumu Mozės įstatymui (24, 22).

Išmintis taip pat pasireiškia plėtojant santykius šeimoje: vaikų pareigas tėvų atžvilgiu (3, 1–16; 7, 27–28); tėvų pareigas vaikų atžvilgiu (7, 23–25; 16, 1–14); santykius su moterimis: žmona (7, 19; 23, 22–26; 25, 12–26, 18), dukterimis (7, 24–26; 22, 4–5), moterimis apskritai (9, 1–9).

Išmintis siejama ir su įvairiais socialinio gyvenimo aspektais: tikrų ir netikrų draugų skyrimu (6, 5–17; 12, 8–18); atsargumu nepažįstamųjų atžvilgiu (11, 29–34); nuostatomis turto atžvilgiu (10, 30–31; 13, 18–26); santūrumu ir apdairumu reikaluose (11, 7–11; 26, 29–27, 3) ir daug kitų dalykų.

Išminčiai nėra dėmesio nevertos gyvenimo srities. Gyvenimas kasdien kupinas nesuskaičiuojamų situacijų, reikalaujančių tam tikrų nuostatų, sprendimų ir veiksmų, kurie neaprepti didžiųjų įstatymų. Tai tradicinės išminties sritis. Įsitikinęs, kad visas gyvenimas kontroliuojamas Dievo, Izraelis savo Kūrėją sutinka ir kasdieniame gyvenime. Siracidas asmeninę patirtį bei tradicinę išmintį jungia su dieviškuoju apreiškimu Toroje, liturgine praktika ir asmeniniu maldingumu.

Išminčiai apmąsto pasaulį, kurį Dievas sukūrė ir kurio grožis, tvarka ir darna kažkiek atspindi jo Kūrėją. Per išmintį Izraelis sutinka savo Viešpatį gyvame santykiuje, kuris atviras ir kitoms tautoms. Izraelietiškos išminties atvirumas tautoms ir aiškiai tarptautinis išminties sąjūdžio pobūdis gali suteikti biblinį pagrindą dialogui su kitomis religijomis ir visuotinės etikos paieškai. Dievas, žydu ir krikščionių Išganytojas, yra ir Kūrėjas, apsireiškiantis savo sukurtame pasaulyje.

(Tėsinys kitame numeryje)

Nauji leidiniai

Joseph Ratzinger. Pradžioje Dievas sukūrė. Keturi pamokslai apie sukūrimą ir nuopuolį. Tikėjimo sukūrimu atgarsiai. – Vilnius: Aidai, Bernardinai.lt, 2017. – 88 p.

Josephas Ratzingeris (dabar popiežius emeritas Benediktas XVI) glaustai, bet suprantamai ir raiškiai svarsto sukūrimo temas. Šios nedidelės knygelės žinia yra paprasta: nors ir išmokęs technologiškai valdyti pasaulį, žmogus neranda atsakymo į didžiuosius gyvenimo klausimus, jei pamiršta, jog pasaulis ir pats žmogus yra kūriniai.

„Dievas sukūrė pasaulį, kad galėtų tapti žmogumi ir išlieti savo meilę mums bei pakviestų mus meile atsiliėti j Jo meilę.“

Vyskupas Kęstutis Kėvalas paskirtas Telšių vyskupijos koadjutoriumi

Popiežius Pranciškus ketvirtadienį, balandžio 20 dieną, vyskupą Kęstutį Kėvalą, Kauno arkivyskupo augziliarą ir generalinį vikarą, paskyrė Telšių vyskupijos koadjutoriumi. 45 metų vyskupas Kėvalas nuo dabar bus pirmasis Telšių vyskupo Jono Borutos padėjėjas, įgaliotas ateity perimti Telšių vyskupo sostą.

73-uosius metus einantis vyskupas Boruta sulaukė naujo padėjėjo ir įpėdinio vyskupo Kėvalo paskyrimo likus kiek daugiau nei dvejiems metams iki Kanonų teisės kodekse numatyto išėjimo į emeritus.

Iš Garliavos kilęs dabartinis Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ eina Telšių Bažnyčios ganytojo pareigas nuo 2002 metų. Jis eis ordinario pareigas iki kol popiežius patenkins jo prašymą pasitraukti. Tai įvykus, koadjutorius automatiškai tampa ordinaru.

Telšių vyskupas Jonas Boruta buvo konsekruotas Vilniuje 1997 metais, kai jį šv. Jonas Pauliaus II paskyrė Vilniaus arkivyskupijos vyskupu augziliaru.

Telšių vyskupijos koadjutorius vyskupas Kęstutis Kėvalas gimė Kaune 1972 metų vasario 17 dieną. Priėmė kunigystės šventimus Kaune 2000 metų birželio 29 dieną, buvo konsekruotas Kauno arkivyskupijos pagalbininku ir tituliniu Abziri vyskupu 2012 metų lapkričio 24 dieną. Kun. Kęstutį Kėvalą vyskupu konsekravo Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius SJ.

Vyskupas Kęstutis Kėvalas yra Lietuvos Vyskupų Konferencijos Socialinių reikalų tarybos pirmininkas ir Švietimo komisijos narys.

Telšių vyskupijos koadjutorius vyskupas Kęstutis Kėvalas gimė Kaune 1972 m. vasario 17 d. Mokėsi Šančių vidurinėje mokykloje bei Kauno 1-ojoje muzikos mokykloje. Baigęs vidurinę mokyklą 1990–1992 m. studijavo Kauno technologijos universiteto Radioelektronikos fakultete. 1993 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją.

1997 m. Kauno arkivyskupo metropolito Sigitos Tamkevičiaus SJ siuntimu išvyko tęsti studijų Šventosios Marijos seminarijoje ir universitete Baltimorėje JAV. 2000 m. čia baigė pagrindines teologijos studijas ir įgijo teologijos bakalauro bei magistro mokslinius laipsnius.

2000 m. birželio 29 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje arkivyskupo Tamkevičiaus iššventintas kunigu. 2001 m. tęsė studijas Šv. Marijos seminarijoje ir universitete Baltimorėje bei įgijo teologijos mokslo licenciato laipsnį, parašydamas darbą „Catholic Social Teaching and Economical Development: A Case Study of Lithuania“ („Katalikų socialinis mokymas ir ekonominis vystymasis: Lietuvos situacija“). Nuo 2001 m. rugsėjo paskirtas Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso vadovu bei jaunimo pastoracijos kapelionu Kauno arkivyskupijos Jaunimo centre. Nuo 2002 m. vasario pradėjo dėstyti Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete. Jame iki šiol dėstė įvairius kursus teologijos ir religijos studijų bakalauro studijų programose: bendrosios moralinės teologijos, spec. moralinės teologijos; taip pat magistro studijų programoje kursas: pastoracijos vadyba ir jaunimo sielovada.

LR prezidentė lankėsi Caritas bendruomenėje

Balandžio 7 d. Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė lankėsi priklausomų asmenų bendruomenėje „Aš esu“, kur susitiko su jos nariais, Vilniaus priklausomybių ligų centro atstovais, psichologais ir socialiniais darbuotojais. Susitikime aptarta, kokių priemonių reikėtų imtis, kad gydymas nuo priklausomybių siekiantiems išsivaduoti žmonėms taptų dar efektyvesnis ir prieinamesnis, o gydytis ateitų vis daugiau žmonių.

Nuo priklausomybių šiuo metu gydos daugiau nei 50 000 šalies gyventojų, tačiau spėjama, kad žmonių, kuriems reikia pagalbos vaduojantis iš priklausomybių, yra tris kartus daugiau. Priklausomybės ir jų sukeltos socialinės bei ekonominės pasekmės paliečia daugiau nei pusę milijono Lietuvos gyventojų, tačiau valstybės mastu nėra sukurta jokio darniai veikiančio kompleksinės pagalbos modelio, galinčio efektyviai kovoti su šia problema.

Susitikime pažymėta, kad pavienės priemonės ir bandymai kovoti su priklausomybėmis dažniausiai nėra efektyvūs ir neatneša ilgalaikio rezultato. Gydytojų įstaigų šalyje netrūksta, tačiau jos nepadeda gydymą baigusiam žmogui sugrįžti į visuomenę ar įsidarbinti.

Ne mažiau svarbi kovoje su priklausomybėmis yra ir prevencija. Besaikis alkoholio vartojimas, anot šalies vadovės, – milžiniška Lietuvos problema, todėl būtina visomis įmanomomis priemonėmis mažinti alkoholio prieinamumą.

Pasak prezidentės, žmonės, kenčiantys nuo priklausomybių, yra pagydomi ir jiems galima padėti, tačiau tai reikia daryti visiems kartu – savivaldybėms, nevyriausybinėms organizacijoms, bendruomenėms. Tik visas kompleksas priemonių gali tapti veiksminga priemone besigydančiajam, o toks pagalbos modelis būtinas kiekvienai savivaldybei.

Pagalba kovoje su priklausomybėmis yra vienas iš prezidentės inicijuotos kampanijos „Už saugią Lietuvą“ tikslų. Kampanijos sutelkta specialistų ir ekspertų grupė padeda parengti konkrečiai savivaldybei pritaikytą kovos su priklausomybėmis modelį, dalijasi gerąja patirtimi. Tokie modeliai jau sukurti Ukmergėje, Varėnoje, Elektrėnuose.

Kampanijos ambasadoriaus kunigo Kęstučio Dvarecko įkurta bendruomenė nuo priklausomybių besigydanantiems asmenims „Aš esu“ – puikus kompleksinės pagalbos žmogui pavyzdys. Tai viena iš nedaugelio reabilitacijos įstaigų Lietuvoje, kur dirbama tiek su žalingų priklausomybių turinčiu žmogumi, tiek su jo šeima. Centre ne tik gydoma, bet ir padedama integruotis į visuomenę, susirasti darbą ar spręsti iškilusias teisines problemas.

-vilmensis.lt

Karių piligriminė kelionė

Kovo 22 d. Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono kariai turėjo unikalią galimybę visi kartu apsilankyti Kryžių kalne. Tai paskutinė šio šaukimo karių kultūrinė išvyka už bataliono ribų, nes jau po savaitės jie baigs šaukimo kario kelią ir išeis į civilinį gyvenimą. Šiaulių katedroje Kauno įgulos kapelionas kpt. Tomas Karklys aukojo šv. Mišias už tarnaujančius karius, jų artimuosius ir tuos, kurie jau iškeliavo į amžinybę. Šv. Mišių aukos pabaigoje kapelionas palaimino kryžių, kurį kariai nuvežė į Kryžių kalną. Jo papėdėje kapelionas papasakojo šios šventos vietos istoriją, priminė dalykus, kurie daugeliui jaunosios kartos žmonių yra pamiršti ar visiškai nežinomi. Po prasmingų ir susimąstyti verčiančių žodžių bataliono kariai pastatė katedroje palaimintą kryžių ir įsiamžino bendroje nuotraukoje.

-jvibi-

Paskirti ekstraordinariniai šv. Komunijos dalytojai

Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas 6 moteris ir 27 vyrus pasauliečius

2003 m. rugsėjį pradėjo doktorantūros studijas Vytauto Didžiojo universitete ir paskirtas Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso bei Jono Pauliaus II namų Šiluvoje vadovu. 2003–2007 m. dalyvavo Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo darbe kaip Jaunimo sielovados komisijos pirmininkas. 2005 m. paskirtas Kauno kunigų seminarijos dvasios tėvu. 2006 m. rugpjūtį išvyko į JAV rašyti daktaro darbo ir būti kapelionu Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijoje Putname, Konektikuto valstijoje. Nuo 2007 m. rugsėjo tęsė darbą Vytauto Didžiojo universitete. Mokslinė domėjimosi sritis – katalikų socialinis mokymas, etika, laisvoji ekonomika. 2008 m. sausio 18 d. Vytauto Didžiojo universitete apgynė teologijos daktaro disertaciją tema „The Origins and Ends of the Free Economy as Portrayed in the Encyclical Letter *Centesimus Annus*“ („Laisvosios ekonomikos šaltiniai ir tikslai pagal encikliką *Centesimus Annus*“). 2009–2011 m. – Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete prodekanas.

2010 m. įteiktas Aktono instituto (JAV) Novako apdovanojimas už studijas gilinant sąsajas tarp moralės ir ekonomikos disciplinų bei laisvosios ekonomikos temos nagrinėjimą tarpdalykiniame kontekste. Nuo 2010 m. vasario dirbo *Marijos radijo* Lietuvoje programų direktoriumi.

2012 m. rugsėjo 27 d. Šventasis Tėvas Benediktas XVI paskyrė kun. dr. Kęstutį Kėvalą titulinu Abziri vyskupu ir Kauno arkivyskupijos augziliaru. 2012 m. lapkričio 24 d., Kristaus Visatos Valdovo iškilmių išvakarėse, arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui SJ vadovaujant, arkivyskupui Luigi Bonazzi ir vyskupui Gintarui Grušui asistuojant, dalyvaujant Lietuvos bei užsienio vyskupams, kunigams ir visai Dievo tautai, susirinkusiai Kristaus Prisikėlimo šventovėje Kaune, iššventintas vyskupu. Kauno arkivyskupo S. Tamkevičiaus dekretu paskirtas arkivyskupo generalvikaru.

2013 m. vasario 14 d. LVK plenariniame posėdyje išrinktas LVK Socialinių reikalų tarybos pirmininku. 2014 m. spalio 29 d. perrinktas šioms pareigoms.

-vr-

Kunigų susirinkimai

Vilniaus arkivyskupijos

Balandžio 5 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko Vilniaus arkivyskupijoje tarnaujančių kunigų susirinkimas. Po Valandų liturgijos maldos – *Dieninės* vyskupas Arūnas Poniškaitis pasakojo apie kovo 28–31 d. Barselonoje vykusią Europos vyskupų konferencijų tarybos (CCEE) surengtą simpoziumą.

Simpoziumo tema: „*Jis ėjo kartu* (Lk 24, 15): padėti jaunuoliams laisvai atsakyti į Kristaus kvietimą“. Dalyvavo Europos vyskupų konferencijų deleguoti asmenys, atsakingi už sielovados koordinavimą penkiose srityse, išreikštos šiais raktiniais žodžiais: mokykla, universitetas, katechezė, pašaukimas, jaunimas. Buvo klausomasi įvairių pranešimų, liudijimų, kartu meldžiamasi, organizuotos grupelės, diskusijos, taip pat surengta gerųjų patirčių mugė, kurioje buvo galima sužinoti apie kai kuriuos sėkmingai vykstančius jaunimo pastoracijos projektus.

Pranešimuose ne kartą semtasi išvalgos iš Evangelijos pasakojimo apie mokinius iš Emauso. Jie nusivylę traukiasi iš Jeruzalės, tačiau Jėzus prieina prie mokinių, užkalbina juos, išklauso ir palydi. Atsiremdamas į jų patirtį,

Jėzus palengva atskleidžia jiems Raštų prasmę. Klausantis Jėzaus, net ir iš karto neatpažinto, užsidega mokinių širdys, atsiveria akys, ir jie sugrįžta į bendruomenę kupini vilties ir nešini Gerąja Naujiena. Ir šiandien gebėjimas išklausti taip, kad žmonės pasijustų išgirsti, suprasti ir priimti tokie, kokie yra, – tai nepakeičiama vaisingo sielovadinio darbo su jaunimu prielaida. Svarbu sielovadininkams eiti ten, kur jauni žmonės leidžia laiką, juos užkalbinti, domėtis, palaikyti kontaktą, pažinti juos asmeniškai, o ne tik iš kitų studijų ir statistikų. Dievo Žodžio skelbėjas pats turi gyventi Viešpaties Žodžiu, nes tik tada jaunimui jo liudijimas bus tikėtinas. Jaunimas susiduria su skausmingomis gyvenimo situacijomis, išsūkiams, ieško atgaivos svaigaluose, bet gali remtis ir į tuos, kurie besąlygiškai priima, išklauso, myli ir palydi. Kelios tylios paguodos akimirkos, tiesiog buvimas šalia sunkią valandą jaunam žmogui gali tapti Dievo artumo patyrimo laiku, kuris turės didelę reikšmę visam jaunuolio gyvenimui. Nesavanaudiška meilė, tarnystė, solidarumas, bendradarbiavimas patraukia prie Kristaus.

Viena iš daugiau kaip dvidešimties simpoziume pristatytų iniciatyvų – „Vienas milijonas popiežiui“ („One Million for the Pope“). Šia iniciatyva siekiama atsilipti į popiežiaus Pranciškaus troškimą, išsakyti naujai išleistos jaunimui skirtos knygos „DOCAT“ apie Bažnyčios socialinę doktriną įvade. Popiežius sako, kad norėtų turėti ne pavienes grupes, diskutuojančias apie Bažnyčios mokymą, bet milijoną jaunų žmonių ar netgi visą jų kartą, kuri konkrečiai įgyvendintų šį mokymą.

Kita iniciatyva – Ispanijoje parengta 50 susitikimų programa pagal „YOU-CAT“ temas. Susitikimuose pateikiamos jaunimo autoritetų mintys įvairiais gyvenimo ir tikėjimo klausimais, skatinama dalyvių diskusija, pristatomi „YOU-CAT“ atsakymai pagal Katalikų Bažnyčios mokymą. Susitikimai užbaigiami asmenine malda – pokalbiu su Viešpačiu apie tai, kas buvo išgirsta, suprasta, naujai patirta.

Dar viena iniciatyva, atsiradusi Šiaurinėje Italijoje, kviečia jaunuolius visus metus vieną savaitę per mėnesį praleisti bendruomenėje, kurią palydi kunigas ir sutuoktinių pora. Šis būdas neatitraukia jų nuo pamokų lankymo ir kitų įsipareigojimų, nepaima visiškai iš šeimos, tačiau sudaro galimybę rimčiau pamąstyti apie savo pašaukimą.

Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas kvietė bendradarbiauti su katechetais, jaunimo sielovados darbuotojais, kad galima būtų labiau palaikyti ryšį su jaunais žmonėmis, padėti jiems ne tik atrasti, bet ir įgyvendinti savo pašaukimą. Arkivyskupas priminė, jog pranešimo civilinės metrikacijos įstaigai apie sudarytą bažnytinę santuoką forma pasikeitė.

Birželio 23 d. Vilniuje prasideda Lietuvos jaunimo dienos (LJD). Pirmoji LJD diena bus ypatingai skirta akademinėi bendruomenei. Birželio 24 d. 19 val. LJD Gailastingumo ir šlovinimo vakare „Siemens“ arenoje reikės kunigų nuodėmklausio tarnystei atlikti.

Birželio 25 d. Katedros aikštėje pirmą kartą Lietuvos istorijoje vyks unikalus įvykis – garbingojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacija. Į sostinę iš Kaišiadorių katedros specialiaame sarkofage bus atvežtas arkivyskupo kūnas. Iškilmei vadovaus Šventųjų skelbimo kongregacijos prefektas kardinolas Angelo Amato. Dalyvaus ne tik Lietuvos, bet ir kaimyninių šalių vyskupai bei kunigai. Katedros aikštė bus suskirstyta sektoriais, kurie atidaromi nuo 10 val.

treiems metams paskyrė ekstraordinariniais šv. Komunijos dalytojais. Visi 33 naujai paskirti asmenys Vilniaus arkivyskupijoje išklausė ekstraordinarių šv. Komunijos dalytojų parengimo kursą.

Dalyti šv. Komuniją pasauliečiai dvasininkams padės Vilniaus Šv. Vyskupo Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedroje bazilikoje, Vilniaus Šv. Kazimiero, Šv. arkangelo Rapolo, Šv. Mikalojaus bažnyčiose, Šv. Jono kongregacijos Vilniaus vienuolyno Išganytojo bažnyčioje, taip pat Naujosios Vilnios Švč. Mergelės Marijos Taikos Karalienės, Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo, Ignalinos Švč. Mergelės Marijos Gimimo, Visagino Šv. apaštalo Pauliaus, Grigiškių Šventosios Dvasios, Parudaminio Kristaus Atsimainymo bažnyčiose bei Vilniaus respublikinėje universitetinėje ligoninėje.

Pagal Kanonų teisę vyskupas gali paskirti pasaulietį ekstraordinariu šv. Komunijos dalytoju konkrečiu atveju ar konkrečiam laikotarpiui. Ekstraordinarinis šv. Komunijos dalytojas Komuniją gali dalyti tik esant būtinybei: kai nėra kunigo ar diakono, kai kunigui kliudo liga, senyvas amžius ar kokia nors kita rimta priežastis arba kai Komunijos einančių tikinčiųjų tiek daug, kad Mišių šventimas per ilgai užtruktų, jei Komuniją dalytų tik dvasininkai.

Ekstraordinarinis šv. Komunijos dalytojas tarnystę gali atlikti tik toje parapijoje, kuriai jis buvo deleguotas. Bažnyčios klebonui leidus, šv. Komuniją jis taip pat gali nešti ligoniams parapijos ribose.

-vlnensis.lt

Susikaupimo diena

„Kur aš, o kur Dievas?“ – į taip pavadintą Susikaupimo dieną Kulautuvoje kovo 28-ąją susirinko beveik trys dešimtys Kauno arkivyskupijos kurijos ir institucijų darbuotojų, o su jais drauge ir Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas. Susikaupimo dienai vadovo

svečias iš Telšių vyskupijos, kan. Vilius Viktoravičius, Klaipėdos Švč. Mergelės Marijos Taikos Karalienės parapijos klebonas ir dekanas, vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui.

„Ar kas pasikeistų, jei mūsų nebūtų?“ – iškart nuo klausimų Susikauptimo dieną pradėjęs kun. Vilius vėrė prieš akis platesnį horizontą, nei pastebime prie darbo stalo ar kitur kasdienybėje. „Kas aš prieš didžiąją galaktiką?“ – kvietė mąstyti ir pasidalyti ne tik tuo, ką žinome, pavyzdžiui, apie žvaigždžių ir kitų dangaus kūnų sistemas, bet ir tuo, ar dažnai apskritai pakeliame akis į žvaigždes – šis žvilgsnis taip pat padėtų apsisaugoti nuo susireikšminimo. Žmogus siekia pažinti visatą ir save, tačiau sunkiai pajėgia atsiplėsti nuo žemės, yra (pasak prel. A. Rubšio) dužlus žemės vaikas. Tačiau suvokimas, kad jis nėra atsitiktinumas, kun. Viliaus mintimi, teikia žmogui džiaugsmą, leidžia atpažinti savo vietą ir išgyventi darną su Kūrėju, patirti Dievą ir pažinti meilę. Po šios įžangos visi, pakviesti į gamtą paieškoti Dievo ženklų, su džiaugsmu ėmėsi šios skautiškos užduoties.

Per antrą užsiėmimą atkreipdamas dėmesį į išminčių kelionę pagal žvaigždę danguje, šv. Juozapo, Marijos Sužadėtinio, suvoktą realybę ir priimtus protingus sprendimus išsaugojant Šventąją Šeimą, kun. Vilius kalbėjo apie žmogaus tiesos paieškas, kuriose krikščionys turi pagundą nebūti Dievo žmonėmis. Pasak kunigo, visa yra Dievo tikrovė, kuri paliečia širdį ir gydo, jei ta širdis yra atvira Dievui, kitiems žmonėms, pasauliui, be įsikirtimo į savo tiesą.

Čia pat gavus antrą skautišką užduotį – eiti ir padaryti po vieną gerą darbą, vėliau ne vienas prisipažino, jog tai iš pradžių neatrodė lengva.

„Stengiamės būti Dievo ženklais vieni kitiems, bet turime didįjį ženklą – patį Jėzų Eucharistijoje. Tai visa nušviečia ir dovanoja nuolatinę Jo artumą – ir tada, kai išgyvename kančią, nesėkmę,

Bus įrengti ekranai, kad stovintys toliau galėtų geriau matyti iškilnę. Programa prasidės nuo 12 val. Iškilmingos šv. Mišios bus aukojamos 14 val. Katedros aikštėje. Vilniaus arkivyskupijos bažnyčiose, remiantis Vilniaus arkivyskupo dekretu, birželio 25 d. rytinės šv. Mišios prasidės ne vėliau kaip 9 val., o vakare – ne anksčiau kaip 17 val. Norintys kartu su kitais piligrimais vykti į istorines beatifikacijos iškilnes kviečiami registruotis pas savo parapijos kleboną. Kiekvienas iškilnių dalyvis dovanų gaus specialią piligrimo knygele, turės galimybę budėti prie būsimą palaimintojo relikvijų. Birželio 26 d. sarkofagas su arkivyskupo Teofiliaus relikvijomis bus išvežtas į Kaišiadorių katedrą ir įkeltas į altorių tam skirtoje koplyčioje.

Rengiantis beatifikacijos iškilnėms visuotinėje Mišių maldoje žmonės raginami melstis už pasirengimo darbus, dėkoti už garbingąjį arkivyskupą Teofilijų, prašyti, kad kuo daugiau žmonių išgirstų apie šio asmens ištikimybę, drąsą, kuklumą ir ištvermę, jo užtarimu išmelstų reikalingos pagalbos savo šeimai, mūsų tėvynei ir visam pasauliui. Parapijose jau dabar dalijami lankstinukai, paveikslėliai, rodomas filmas, rengiama būsimam palaimintajam skirta diena, rengiama tekstų ir nuotraukų paroda.

Spalio 19–22 d. Fatimoje (Portugalija) organizuojama Lietuvos piligrimystė minint Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo šimtąsias metines. Bus specialus lėktuvas Vilniaus arkivyskupijos piligrimams, numatyta melstis ne tik Fatimoje, bet ir Santjago de Komposteloje, prie šv. Jokūbo kapo. Norintys vykti kviečiami registruotis pas savo parapijos kleboną.

-ksb-

Telšių vyskupijos

Kovo 20 d. Telšiuose vykusį Telšių vyskupijos kunigų susitikimą pradėjo, visus vyskupo Jono Borutos SJ vardu pasveikino jo generalvikaras kan. Remigijus Saunorius, kuris vadovavo ir bendrai Valandų liturgijos maldai – *Rytmetinei*.

Po bendros maldos į susirinkusiuosius kreipėsi Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kun. Ramūnas Norkus. Jis yra Telšių vyskupijos atstovas garbingojo Dievo tarno Teofiliaus Matulionio paskelbimo palaimintuoju iškilnės organizaciniame komitete. Rektorius išsamiai aptarė birželio 25 dieną Vilniuje vyksiančią iškilnę, kalbėjo apie organizacinius dalykus, pristatė programą, nuvykimo į iškilnes detales, atsakinėjo į su šia tema iškilusius klausimus. Taip pat buvo analizuojama, kaip skleisti žinią apie garbingąjį Dievo tarną Teofilijų Matulionį – organizuoti konferencijas, dalyti paveikslėlius, lankstinukus, bažnyčiose pakabinti būsimąjo palaimintojo atvaizdus, apie jį geriau informuoti rajoninius laikraščius. Buvo pristatyta, kokie bus siuvami arnotai iškilnei, relikvijoriaus projektas, kokia bus metodinė medžiaga, bei apžvelgti organizaciniai klausimai vyksiant į Kaišiadorių katedrą aplankyti Dievo tarno.

Mintimis apie Lietuvos jaunimo dienas, jų organizavimą ir šūkį „Tiesa padarys jus laisvus“ dalijosi Telšių vyskupijos jaunimo centro direktorius kun. Viktoras Daujotis. Kunigas išryškino esminius Jaunimo dienų elementus – katechezes, teminius užsiėmimus, Švenčiausiojo Sakramento adoraciją, šventąsias Mišias. Jaunimo centro direktorius kalbėjo ir apie Žemaičių Kalvarijos didžiuosiuose atlaiduose būsimą Jaunimo dieną – liepos 8-ąją nuo 16 val. vyksiančius užsiėmimus jaunimui, taip pat aptarė savanorių rengimo programą, kviesdamas klebonus organizuoti iš savo parapijų jaunus žmones atvykti ir

rengtis didžiajam Telšių vyskupijos renginiui, kai rugpjūčio 19–20 d. Varniuose bus švenčiamas Žemaičių vyskupijos įsteigimo 600 metų jubiliejus.

Baigdamas konferenciją Telšių vyskupijos vyskupo generalvikaras kan. Remigijus Saunorius padėkojo kalbėjusiems prelegentams ir priminė, perduodamas negalėjusio susirinkime dalyvauti vyskupo žinią, jog reikia organizuoti Didįjį penktadienį Kryžiaus kelią miestų ir miestelių gatvėmis, įtraukiant į tokią maldos praktiką ir organizacijų – mokyklų, policijos, priešgaisrinės sistemos, savivaldybių, seniūnijų – žmones. Kanauninkas taip pat priminė būtinybę kuo greičiau parengti bažnyčių evakuacijos planus bei strategiją, bažnyčiose ištikus kokiai nors nelaimėi. Generalvikaras aptarė ir artėjančių Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlydų aktualijas.

Telšių katedroje šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Telšių vyskupijos vyskupo generalvikaras kan. Remigijus Saunorius. Liturgijai patarnavo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai, giedojo vargonininkė Dalia Pleškienė. Sakydamas pamokslą Telšių kunigų seminarijos prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas kalbėjo apie šv. Juozapą, jo pavyzdinę gyvenimą ir savybes, kurių pakviesti mokyti yra visi tikintieji.

-kasab-

Šiaulių vyskupijos

Kovo 30 d. vyko Šiaulių vyskupijos kunigų nuolatinio ugdymo susitikimas. Po vidudienio Valandų liturgijos maldos kun. kancleris Evaldas Alūza pristatė arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijai skirtus pasirengimo organizacinius darbus ir rūpesčius.

Po to vyskupijos Šeimos centro vadovė Edita Gulbinienė peržvelgė praeitų metų darbo su sužadėtiniais rezultatus, trumpai pristatė dekanatų vizitaciją ir pasidalijo įžvalgomis, kaip bus dirbama ateityje su besirengiančiais Santuokos sakramentu.

Šią temą praplėtė Šeimos centro kapelionas kun. Arūnas Jankauskis. Baigęs šeimos klausimus, kun. Arūnas dar kartą ragino kunigus rimtai žiūrėti į besiantinančias Lietuvos jaunimo dienas ir kviešti kuo daugiau jaunimo vykti į šį renginį, kuris sutaps su pirmą kartą Lietuvos istorijoje Lietuvoje vyksiančia beatifikacijos iškilme.

Pabaigoje Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis apžvelgė minėtas temas, paragino aktyviau burti jaunimą ir, sukalbėjus maldą, visus palaimino.

-irat-

Arkivyskupas L. Virbalas priėmė Armėnijos Respublikos ambasadorių

Balandžio 11 d. Kauno kurijoje arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas priėmė Armėnijos Respublikos ambasadorių Lietuvoje Tigraną Mkrtchyaną. Susitikime buvo sutarta, jog armėnų tautos genocido 102 metinėms paminėti balandžio 23 d. 18 val. Kauno arkikatedroje bazilikoje šv. Mišiose bus meldžiamasi už armėnų tautą ir jos 1915 m. genocido aukas. Eucharistijos liturgijai vadovaus Kauno arkivyskupas, dalyvaus Armėnijos ambasadorius Lietuvoje, kviečiama (taip pat ir giedoti) armėnų bendruomenė, gyvenanti Kaune bei visoje Lietuvoje.

kai nusiviliamo. Jėzus nuolat kviečia: „Aš esu čia“, tad švęskime Jo artumą“, – sakė vėliau arkivyskupas Lionginas, pradėdamas šv. Mišias. Jose malda buvo užtarta ir visa Kauno arkivyskupijos bendruomenė – vyskupai, kunigai, seserys ir broliai vienuoliai, institucijose dirbantys žmonės, jau iškeliavusieji pas Viešpatį ir visi tikintieji, arkivyskupijos šeimos nariai.

Homiliją sakęs kun. Vilius atkreipė dėmesį į vandens įvaizdį – per panardinimą į Krikšto vandenį tapome naujais žmonėmis, Evangelijos pasakojime apie išgydymą Betzatoje Viešpats yra tas, kuris sujudina vandenį, kad sergantieji pasveiktų. „Jėzus yra tas, kuris sujudina vandenį, sujudina žmogaus širdį. Jis kviečia judėti iš savo tingėjimo, nerangumo, nenoro keistis“, – sakė kun. Vilius Viktoravičius, prašydamas šios Susikaupimo dienos dalyvius priimti Jėzaus kvietimą – per visas savo negalias ir nenorus eiti su Juo.

Balandžio 1 d. per 50 Švč. Sakramento adoruotojų (adoruojančių Kauno arkikatedroje ir Švč. Sakramento bažnyčioje) dalyvavo gavėnios Susikaupimo dienoje „Būkite šventi, nes aš esu šventas“ (1 Pt 1, 16). Šios dienos maldai vadovavo ir konferencijas vedė Šv. Jono kongregacijos broliai Matas ir Jonas Chrizostomas. Pirmojoje paskaitoje aptarta, ką apie šventumą sako Biblija, antroji skirta santykiui su šventumu.

Susikaupimo diena vyko Kauno arkikatedros parapijos namuose. Be paskaitų, Švč. Sakramento adoruotojai drauge meldėsi, garbino Jėzų Eucharistijoje, šventė Mišias, skaitė Šventąjį Raštą *lectio divina* būdu, dalijosi agapėje.

Remdamasis Šventuoju Raštu, br. Matas atskleidė Dievo troškimą, kad Jo išrinktoji tauta būtų šventa. Senajame Testamente, Kunigų knygoje (17–26 skyriai), pvz., plačiai kalbama apie šventumo įstatymą, parodanti, ką daryti, kad tauta nusigręžtų nuo to, kas nėra Dievas, ir atsigręžtų į tikrą

Dievą. Senajame Testamente pabrėžiamas ryšys tarp Viešpaties artumo ir apeiginio švarumo. Tačiau argi Dievui reikia tautos meilės? Argi Dievas jaučiasi vienišas be jos? Dievas galvoja ne apie save – Jis galvoja apie savo tautą. Vėliau Naujojo Testamento raginimą siekti šventumo pagrįsdamas šv. Petro, šv. Pauliaus žodžiais („šventas yra tasai, kuris jus pašaukė“, plg. 1 Pt 1), br. Matas atkreipė dėmesį, koks svarbus yra gavėnios metas atsigręžti į Viešpatį. „Pats Jėzus yra mūsų šventumo pavyzdys. Jis yra nužymėjęs šventumo kelią. Jis pats yra Kelias“, – sakė br. Matas, pastebėdamas, jog Jėzaus meilė buvo plačiai atvertos rankos visiems.

Vėliau švęsta Eucharistija, jai vadovavo ir homiliją pasakė br. kunigas Jonas Chrizostomas.

-kait-

Caritas savanorių susitikimas

Kovo 29 d. Kauno arkivyskupijos *Caritas* Benamių ir nuteistųjų integracijos programos bendradarbiai organizavo joje dalyvaujančių savanorių susitikimą. Pagrindinės programos veiklos sritys, kuriose gausiai dalyvauja savanoriai, – tai prieš kelerius metus pačių savanorių inicijuotas savaitgalinis skurstančiųjų maitinimas Benamių dienos centre, kuriame savanoriai ir centro lankytojai susitinka ir kartu papietauja, nuolatinės gyvenamosios vietos neturinčių asmenų užimtumo veikla saugioje Benamių dienos centro aplinkoje ir nuteistųjų lankymas patalpose namuose kartu vykdant įvairias programas.

Minėtos programos koordinatore Milita Žičkutė-Lindzienė pristatė savanoriams *Caritas* organizacijos struktūrą, atkreipė dėmesį į pasaulinį, kontinentinį, nacionalinį, vyskupijos ir konkrečių programų lygmenis ir atvirai dalijosi savo socialinio darbo patirtimi. Pasak koordinatore, kiekvieno savanorio tarnystė leidžia kurti gyvą pagalbos tinklą ir nuostabius gailėstingumo darbus kasdienybėje. Kauno arkivyskupijos

Susitikime Kauno kurijoje prisiminta skaudi armėnų tautos – vienos pirmųjų pasaulyje priėmusios krikščionių tikėjimą – istorija, ypač baisusis genocidas, kai 1915–1916 metais buvo pražudyta apie 1,5 mln. armėnų, daugybė jų turėjo pasitraukti iš gimtinės. Ir šiomis dienomis apie 20 tūkst. armėnų tautos žmonių, gyvenusių Sirijoje, turėjo bėgti iš karo kamuojamo krašto. Susitikime taip pat paliesta kita skaudi istorinė tikrovė, kuomet iki genocido Turkijoje būta per 2 tūkst. armėnų bažnyčių, kurios XX amžiuje buvo tapusios net pratybų taikiniai turkų karinėms pajėgoms, o dabar jų belikę apie 200.

Arkivyskupas Lionginas Virbalas pakvietė armėnų genocido paminėjimo proga Kaune prie arkikatedros eksponuoti parodą apie viduramžių Armėnijos bažnyčias. Šiuo metu iki Velykų paroda eksponuojama Rygos katedroje. Ambasadorius mielai priėmė šį pakvietimą.

-kait-

2018-ieji paskelbti Trakų Dievo Motinos paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejaus minėjimo metais

Seimas, siekdamas puoselėti Lietuvos ir Europos kultūros paveldą per Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejų, šios iškilios ir reikšmingos sukakties minėjimą pritaikant pažintinei, kultūrinei, edukacinei, piligriminei ir turistinei veiklai, 2018 metus paskelbė Lietuvos Globėjos, Trakų Dievo Motinos, paveikslų karūnavimo 300-ųjų metinių minėjimo metais.

Priimdamas tokį nutarimą Seimas atsižvelgė į tai, kad 2018 metais bus švenčiamas Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejus, ir pabrėžė, kad Trakų šventovė ir joje esantis malonėmis garsėjantis Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslas, artimai susiję su Lietuvos Didžiuoju Kunigaikščiu Vytautu ir Lietuvos valstybingumo istorija, yra neatskiriama Lietuvos dvasinio ir kultūrinio gyvenimo dalis.

Nutarimu taip pat primenama, kad Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslas yra seniausias Dievo Motinos paveikslas Lietuvoje, pirmasis Romos popiežiaus karūnuotas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir antrasis Abiejų Tautų Respublikoje, paveikslų karūnavimas atspindi Lietuvos svarbos pripažinimą ir tai, kad Trakų šventovėje minimi Švč. Mergelės Marijos Gimimo (Trakinės) atlydai yra seniausi ir iškiliausi pagarbos Dievo Motinai Lietuvoje ženklai; atkreipiamas dėmesys į tai, kad Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslas yra gerbiamas katalikų, stačiatikių bei musulmonų, o Trakų šventovė nuo seno gausiai lankoma piligrimų iš Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, Latvijos ir kitų kraštų.

Vyriausybei pasiūlyta iki 2017 m. birželio 1 d. patvirtinti Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejaus minėjimo planą ir valstybės biudžete numatyti lėšų jam įgyvendinti.

-vilnensis.lt-

Švč. Mergelės Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslas po restauravimo sugrįžo į Pivašiūnus

Artėjant garbingojo Dievo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijos iškilmėms, po daugiau nei metus trukusių restauravimo darbų į

Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos bažnyčią sugrįžo altorinis Švč. Mergelės Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslas.

Tai yra vienas seniausių ir meniškiausių šios šventovės dailės kūrinių, malonėmis garsėjantis ir tikinčiųjų itin branginamas Dievo Motinos atvaizdas. Švč. Mergelė Marija Nuliūdusiųjų Paguoda traukia maldininkus į Pivašiūnus, kur jie patiria dvasinių ir fizinių malonių. Tai liudija paveikslo šonuose kabantys votai – padėkos Dievui ženklai už Marijos užtarimu gautąsias malones. Apie votus užsimenama jau 1797 metais. Nuo neatmenamų laikų tikintieji eina keliais aplink paveikslą. Iš kartos į kartą perduotas įsitikinimas, kad Pivašiūnų šventovėje meldžiantis prie Dievo Motinos paveikslo per Jos užtarimą iš Dievo galima patirti malonių.

Prieš restauravimą paveikslas buvo išimtas iš altoriaus. Atskyrus paveikslą nuo skydo su aptaisais, jo nugarinėje pusėje buvo rastas itin retas užrašas „Karo audrų apsaugota Pivašiūnų parapija restauruoja kaip po padėkai darydama atminimą“ su trumpa kūrinio restauravimo istorija, iš kurios paaiškėjo, kad 1943 m. restauracijos darbus aprobavo ir leidimus jiems davė Kaišiadorių vyskupijos vyskupas Teofilius Matulionis. Ką tik iš restauracijos sugrįžęs paveikslas, pasak Kaišiadorių vyskupo J. Ivanausko, „tai kartu dovana artėjančiai arkivyskupo Teofiliaus Matulionio istorinei beatifikacijai“.

Restauravimo darbams buvo pradėta ruošti 2015 metų pabaigoje. Atlikti išsamūs biologiniai, cheminiai, fizikiniai ir fotogrametriniai tyrimai. Restauravimo tarybos protokolu patvirtinta konservavimo – restauravimo darbų programa ir metodika.

2016 m. skyrus lėšas, Manto Matuizos personalinėje dailės kūrinių restauravimo įmonėje, vadovaujant M. Matuizai, buvo pradėti paveikslo, rėmų ir aptaisų konservavimo – restauravimo darbai. Tapybos restauravimo darbus atliko aukščiausios kategorijos molbertinės tapybos restauratorius M. Matuiza. Taip pat daug pastangų ir kruopštaus darbo restauruojant šį unikalų meno kūrinių įdėjo metalo, medžio, rėmų ir auksuotės aukščiausios kategorijos specialistai. Ankstesnių restauracijų metu paveikslas ne kartą buvo valytas ir pertapytas storu dažų sluoksnių užtapant autentišką tapybą, taip pakeičiant paveikslo koloritą bei kompozicines detales. Nuosekliai šalinant užtapymus atsidenė ryškių spalvų ir aiškios kompozicijos barokinis, profesionalaus XVII a. nežinomo dailininko kūriny. Restauravus aptaisus ir rėmus jis vėl suspindėjo aukso ir sidabro blizgesiu.

1988 m. rugpjūčio 14 d. kardinolas V. Sladkevičius paveikslą vainikavo popiežiaus Jono Pauliaus II palaiminta karūna ir suteikė Nuliūdusiųjų Paguodos titulą. Nuo to laiko kiekvieno mėnesio 15 dieną maldininkai iš visos Lietuvos susirenka pagerbti Pivašiūnų Švč. Mergelę Mariją Nuliūdusiųjų Paguodą ir paprašyti jos dangiškos globos bei užtarimo. Kitąmet švęsimė paveikslo vainikavimo 30-metį.

-vm-

Palaimintas restauruotas Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios titulo altorius

Balandžio 7 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje švęsti Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios atlidai. Iškilmingose šv. Mišiose jų liturgijai vadovavęs Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas palaimino restauruotą altorių, kuriame

Caritas direktorius Arūnas Kučikas pasiūlymo išvalgomis apie *Caritas* vaidmenį visuomenėje ir Bažnyčioje ir padėkojo savanoriams.

Vėliau savanoriai grupėse dalijosi savanorystės patirtimi, asmeniniais džiaugsmams, diskutavo apie kylančius sunkumus ir kalbėjo apie lūkesčius, kad savanorystė būtų visapusiška.

Savanorius skatina ir prasmę veiklai teikia sugrįžtantis džiaugsmas, galimybė prisiliesti ir būti arti sunkumų patiriančių žmonių, atsiliesti į esamą poreikį ir įprasminti savo profesines žinias. Pabrėžta, kad socialiai pažėdžiamais žmonėms svarbi savanorių pagalba. Kai kurie įvardijo tiesioginio susitikimo su žmonėmis svarbą, per tai išgyvenamą tikėjimo slėpinį.

Iš sunkių ir nerimų keliančių dalykų minėtas skaudus susidūrimas su realybe, kai žmonėmis nesirūpinama, jie patiria skurdą. Kilo klausimas apie ribas, kur yra savanorystė ir kada ji baigiasi, kaip suderinti laiką ir prisidėti prie veiklų įgyvendinimo. Sunku ir tada, kai nesimato pastangų vaisių žvelgiant iš ilgalaikės perspektyvos.

Susitikimo dalyviai pageidavo daugiau tarpusavio bendrystės, ugdymosi ir formavimo seminarų, tobulėjimo galimybių, psichologinio palydėjimo, drauge kelti naujas idėjas ir veiklos gaires. Savanoriai dalijosi lūkesčiu aiškiau matyti veiklos, kuriai skiria savo laiko ir pastangų, rezultatus.

-kaci-

Diskusija kavinėje

Balandžio 6-osios vakarą Kauno senamiesčio kavinėje *Vero Cafe* tęstas susitikimų ciklas „Kunigai (ir ne tik) kavinėse“. Kauniečių jau pamėgti tokio pobūdžio susitikimai šiemet vyksta nauju formatu – kaip diskusijų vakarai.

Nuodėmė ir kaltė, bausmė, atgaila ir atleidimas – šie ypač gavėnios laikui tinkantys apmąstyti klausimai tapo

ir balandžio 6-osios vakaro kontekstu su ypatingais diskusijos svečiais diskutuojant tema „Bausti negalima pasigailėti“. Kavinėje su žmonėmis mielai pabendraavo, atsakė į jų gausius klausimus Kauno apygardos vyriausiasis prokuroras Darius Valkavičius ir kun. Linas Šipavičius, dirbantis nuteistųjų sielovadoje. Diskusijai vadovavo arkivyskupijos atstovas spaudai Darius Chmieliauskas.

Prokuroras D. Valkavičius, turintis daugiau kaip dviejų dešimtmečių tarnybos teisės saugos sistemoje patirtį, rodė į savo „ginklą“ – Baudžiamąjį kodeksą, kuriuo vadovaujantis palaikomas valstybinis kaltinimas ir siūlomos bausmės nusikaltimus padariusiems asmenims. Kasdienybė žiauri (Kauno apskrityje kasdien įvyksta apie 50 kriminalinių įvykių), tačiau į kiekvieną atvejį gilinama, galima tarti, ieškoma, kur galima taikyti gailėstingumą. Prokuroro nuomone, mirties bausmės nereikia, nes nusikaltėliu ne gimstama, o tampama dėl daugybės priežasčių.

„Dauguma kalinčiųjų – be *nusikaltėlio veido*“, – sakė kun. L. Šipavičius, lankantis nuteistuosius Pravieniškėse ir tvirtai teigiantis, jog mirties bausmė nėra sprendimas. Net ir Biblijos laikų gyventojai stengėsi išvengti mirties bausmės taikymo pinigineis išpirkimo. Ir Biblijos požiūriu bausmės atžvilgiu vyrauja lygybės įstatymas, tai yra bausmė neturi būti didesnė už tai, kas padaryta. Visuomenė į nuteistuosius žiūri negatyviai, mes juos smerkiame/teisiame, tačiau šie žmonės, pasak kun. Lino, yra suklydę, padarę neteisings sprendimus. Jo požiūris į nuteistuosius keitėsi iš ačia juos pažįstant.

Diskusiją vedęs D. Chmieliauskas, taip pat kaip savanoris lankėsis įkalinimo įstaigoje, irgi paliudijo, jog asmeniškai susitikimai su bausmę atliekančiais žmonėmis keičia požiūrį į juos, skatina mąstyti apie bausmę, kuri nesužlugdytų, bet prikeltų žmogų. Priminė jautrų žvilgsnį, kuriuo į nusikaltusius ir nuteistuosius žvelgia popiežius Pranciškus,

gerbiamas maloningasis Sopulingosios Dievo Motinos atvaizdas – vienas seniausių šventovės dailės kūrinių (XVI ir XVII amžių sandūros), vaizduojantis Dievo Motiną, prilaikančią kančios iškankintą, bejėgį, smunkantį iš rankų Kristaus kūną (jo ikonografinis tipas kitaip vadinamas *Pieta*).

Į iškilmingas šv. Mišias susirinkusiesiems arkivyskupas L. Virbalas priminė, jog ši gavėnios penktadienį, likus savaitei iki Didžiojo penktadienio, kai žvelgsime į Kristaus kryžių, žvelgsime į tuos žmones, kurie buvo po Viešpaties kryžiumi. Tai Jėzaus Motina Marija, tarsi iš anksto patyrusi skausmą, teksiantį jos Sūnui, išgyvenusi visa, kas palietė jos Sūnų. „Kaip moteris, motina, Mergelė Marija yra arti mūsų skausmo, išgąščio, baimių, nerimo. Galime patikėti jai ir Jėzui savo gyvenimą, apmąstyti dabarties laikus, kas vyksta pasaulyje, jo kryžius ir begales žmonių, kenčiančių po šiais kryžiais, žinodami, jog po Didžiojo penktadienio išaušta Velykų rytas“, – sakė arkivyskupas, kviesdamas į bendrą Mišių maldą pasitikint Dievu.

Kaip tik tą dieną Kauno arkikatedroje prasidėjusių rekolekcijų homiliją sakęs prel. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS atkreipė dėmesį į šią šventovę – vyskupijos širdį, kurioje daugybė žmonių su meile ir nuoširdumu artinasi prie Viešpaties altoriaus, taip pat ir prie Sopulingosios Dievo Motinos altoriaus. Apie patirtas malones Dievo Motinos užtarimu čia byloja votai – padėkos ženklai. Tačiau, pasak prelado, tai tik maža dalis šių malonių liudijimo. Didžiausi Dievo stebuklai vyksta žmonių širdyse, šeimose, bendruomenėse, tautoje, istorijoje. Homilijoje buvo trumpai apžvelgta Sopulingosios Dievo Motinos atvaizdo, kuriame susipina unikali jo meninė vertė ir sakralumas, istorija.

Restauruoto Sopulingosios Dievo Motinos altoriaus palaiminimo proga Kauno arkikatedros administratorius kun. Evaldas Vitulskis padėkojo restauratoriams ir lėšas skyrusiam Kultūros paveldo departamentui.

-kait-

Mirė kunigas Anicetas Tamošaitis SJ (1922–2017)

Balandžio 2 d., eidamas devyniasdešimt penktuosius metus, iš kurių 63 m. tarnavo kaip kunigas ir 74 m. buvo Jėzaus Draugijos narys, Kaune mirė t. Anicetas Tamošaitis. Velionis buvo pašarvotas Kauno jėzuitų Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje, laidotuvių Mišios aukotos balandžio 4 d. Palaidotas jėzuitų sklypelyje Petrašiūnų kapinėse.

Anicetas Tamošaitis gimė Rozalime (Pakruojo r.) 1922 m. rugsėjo 14 d. Stanislovo ir Teklės (Augustinavičiūtės) Tamošaičių šeimoje. Kartu su seserimi augo Meldinių kaime, lankė Rozalimo mokyklą, Šeduvos progimnaziją, Linkuvos gimnaziją. 1942 m. birželio 21 d. Pagryžuvyje įstojo į Jėzaus Draugiją. Artėjant frontui, pasitraukė iš Lietuvos ir su kitais karo išblaškytais jėzuitais studentais atsidūrė Vokietijoje, netoli Miuncheno. 1947–1950 m. studijavo filosofiją Pulache, atliko mokytojo praktiką Švarcvalde, Šv. Blažiejaus jėzuitų gimnazijoje, kur buvo ir muzikos prefektas. Lietuviams jėzuitams buriantis JAV, 1950–1954 m. Vest Badene, Indianoje, studijavo teologiją, ten pat 1953 m. birželio 17 d. įšventintas kunigu. 1954–1955 m. Port Tovnsende, Vašingtono valstijoje, praleido dvasingumo metus. 1956–1959 m. studijavo Popiežiškajame Grigaliaus universitete, kur apgynė teologijos daktaro disertaciją tema „Bažnyčia ir valstybė Mariteno mokyje“, skirdamas ją ryžtingai vengrų tautai pagerbti.

1960–1970 m. ir 1972–1994 m. gyvendamas lietuvių jėzuitų bendruomenėje Čikagoje pamokslavo jėzuitų koplyčioje, vadovavo rekolekcijoms, talkino lietuvių parapijose, ypač Rokfordo Šv. Petro lietuvių parapijoje (už 150 km), rūpinosi Gerojo Ganytojo senelių prieglauda, kapelionavo Dainavos, Neringos vasaros stovyklose bei anksčiau jėzuitų rengtoje berniukų stovykloje. Tuo pat metu tvarkė ir katalogavo 40 tūkst. tomų jėzuitų biblioteką, skaitė korektūrą ir sudarė vardų bei vietovardžių rodykles Broniaus Kviklio 6 tomų leidiniui „Lietuvos Bažnyčios“, kitiems lietuviškiems albumams. 1968 m. į lietuvių kalbą išvertė ir pritaikė kasdienį mišiolą, didįjį sekmadienio ir šventadienių mišiolą, 1967–1968 m. – Vatikano II Susirinkimo dokumentus, išleistus knygų serijoje „Krikščionis gyvenime“. Bendradarbiavo jėzuitų mėnraštyje „Laiškai lietuviams“, į lietuvių kalbą išvertė Jėzaus Draugijos Konstitucijas bei kitus dokumentus, daug knygų ir straipsnių. 1970–1972 m. t. Anicetas Tamošaitis Madride rengė Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto išlaikomas lietuviškas radijo laidas, per Filipinų transliuotas ir į Sibirą, kurių transliaciją visokeriopai trukdė sovietų valdžia.

1995 m. pakviestas į Lietuvą, iki 2000 m. buvo Šiaulių Šv. Ignaco bažnyčios rektorius (čia įrengė kambarėlį Sutaikinimo sakramentui su užsidegančiomis lemputėmis – raudona, kai užimta, žalia, kai laisva), taip pat namų vyresnysis, pradžios mokyklos kapelionas; rūpinosi pritaikyti namus naujokynui. Vėliau buvo Klaipėdos Šv. Juozapo Darbininko parapijos vikaras (iki 2003 m.), šešerius metus – provincijolo asistentas Vilniuje. Atlikęs šią tarnystę, vėl grįžo į Šiaulius, o 2014 m. prisidėjo prie vyresnio amžiaus bendrabrolių būrelio jėzuitų namuose Kaune.

2015 m. išėjo t. A. Tamošaičio pamokslų rinkinys „Raktai mūsų rankose“, 2016 m. antroji knyga – „Svečias Kristus“ (Šiaurės Lietuvos leidykla). T. Anicetas mokėjo lotynų, anglų, vokiečių, italų, ispanų, prancūzų, rusų, lenkų kalbas ir, aišku, tobulai – lietuvių kalbą. Pasižymėjo neblėstančiu optimizmu ir puikiu humoro jausmu. Iš t. Jono Raibužio ir vėliau savarankiškai išmoko daug amatų – rišti knygas, veisti sodą ir sodinti daržą, statyti burlaivį ir valtį žvejybai, įrengti prieplaukas, įvesti elektrą, remontuoti įvairius prietaisus; buvo pasigaminęs didelį teleskopą. Dviračiu ir motociklu apvažinėjo plačias JAV, Kanados, Ispanijos teritorijas, apsistodamas ir stovyklaudamas gamtoje. Pėsčiomis keliauvo Apalačų taku JAV rytuose.

Savo autobiografijoje t. Anicetas Tamošaitis rašė: „Bene giliausias jausmas pergalvojant asmeninį gyvenimą yra padėka Dievui, kurio regiu save labai praturtintą. Dievas dažnai daro mūsų gyvenime didelių dalykų iš palyginti mažų... Visa galima nuveikti kruopščiu darbu...“

-lji-

Mirė kunigas Kazys Meilius (1958–2017)

Kovo 28-osios naktį po sunkios ligos mirė kunigas, bažnytinės teisės daktaras, profesorius Kazys Meilius. K. Meilius gimė 1958 m. gruodžio 8 d. Ignalinos r. Bališkių kaime (Vidiškių parapija). 1959 m. sausio 11 d. pakrikštytas Vidiškių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijos bažnyčioje. Augo Rimšėnų kaime, 1964–1976 m. lankė Ignalinos vidurinę mokyklą.

1977 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. 1982 m. kovo 28 d. buvo išventintas diakonu, o tu pačių metų birželio 6 d., per Švč. Trejybės iškilme, Kauno arkikatedroje priėmė kunigo šventimus. Kunigiškąją tarnystę

skatinantis tikėti Viešpaties atleidimu ir žmogaus prisikėlimu iš didžiausių kalčių.

„Galimybė pasitaisyti žmogui visada yra“, – sakė ir D. Valkavičius, minėdamas ir paties žmogaus tikslą sugrįžti į visavertį gyvenimą. Svečias pabrėžė, kokie svarbūs žmonės, kurie savanoriauja kalėjimuose, ieško būdų, kaip parodyti šviesą ir keisti visuomenės požiūrį, padėti integruotis į ją atlikus bausmę. Jį patį asmeniškai palietė vyskupo Kęstučio Kėvalo atlikta kojų mazgojimo apeiga su kaliniais Didįjį ketvirtadienį.

Be kita, susitikimo dalyviai, tarp kurių buvo nemažai jaunų žmonių, buvo pakviesti pasitikėti savo valstybe, jos teisėsauga, tikėti ateitimi, nes gyvenimas tikrai keičiasi į gera.

-kait-

Aptarta jaunimo sielovada

Balandžio 5 d. Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos konferencijų salėje vyko Kauno I dekanato parapijų ir rektoratų tikybos mokytojų bei katechetų posėdis, kuriame dalyvavo Kauno arkivyskupijos jaunimo centro atstovai Domas Antanas Raižys, Marija Šulcaitė bei parapijų Jaunimo centrų atstovai.

Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigaravičius su parapijų ir rektoratų tikybos mokytojais bei katechetais aptarė garbingojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijai skirtus renginius, piligrimystę, sekant būsimą palaimintojo dvasingumo ir tarnystės keliu, kalbėjo apie moksleivių ruošimąsi šią vasarą vykšančioms Lietuvos jaunimo dienoms Vilniuje, apžvelgė jaunuolių rengimosi Sutvirtinimo sakramentui situaciją. Buvo aptarti klausimai dėl tolesnio jaunuolių įsitraukimo į parapijų bendruomenės gyvenimą, jų bendrystę su parapijoje veikiančiomis Jaunimo centrų grupelėmis.

Konkrečius pasiūlymus dėl tolesnės veiklos ir bendradarbiavimo tarp pa-

rapijų katechetų ir jaunimo vadovų pateikė KAJC atstovas Domas Antanas Raižys. Daugelyje parapijų jau vyksta aktyvus bendradarbiavimas, Jaunimo centro atstovai lanko mokyklas, kviesdami jaunimą dalyvauti LJD, vasaros stovyklose, dalyvauja parapijose su-tvirtinamiesiems vedamuose *Alfa* kur-so ir lytiškumo savaitgaluose.

-kmc-

Mokytasi būti arkiv. Teofiliaus ambasadoriais

Balandžio 8 d. Vilniuje vyko seminaras „Kaip pristatyti bendruomenei arkivyskupą Teofilijų“. Jame dalyvavę parapijų, rektoratų ir bendruomenių nariai išsiųsti į labai svarbią misiją – savo bendruomenėse profesionaliai skleisti žinią apie būsimą palaimintą arkivyskupą Teofilijų Matulionį.

Per keturiasdešimt mokymuose dalyvavusių Vilniaus arkivyskupijos parapijų ir bendruomenių (maldos grupių, šeimų bendruomenių ir pan.) atstovų sužinojo arkivyskupo Teofiliaus biografijos svarbiausius faktus, asmenybės bruožus, pamaldumą; išgirdo pagrindinę informaciją, kaip vyks beatifikacijos iškilnės Vilniuje, kaip atvykti ir dalyvauti; kokia naudinga Teofiliaus metų medžiaga egzistuoja ir kur ją gauti. Taip pat susipažino su konkrečiomis idėjomis, kaip pristatyti arkivyskupą Teofilijų parapijoje ar bendruomenėje.

Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos dvasios tėvas kun. Saulius Bužauskas išsamiau supažindino su arkivyskupo Teofiliaus dvasingumu, o Kaišiadorių vyskupijos generalvikaras mons. Algirdas Jurevičius – su arkivyskupo Teofiliaus beatifikacijos procesu. Seminaro dalyviams buvo parodytas režisieriaus D. Ramanausko 1999 m. sukurtas filmas „Palaimintas kankinys. Žvilgsnis į arkivyskupą Teofilijų Matulionį“.

-vilmensis.lt-

pradėjo Vilniaus Šv. Teresės parapijoje vikaru. Ten stengėsi įgyvendinti naujoviškus pastoracinius metodus, sutelkė jaunus žmones į jaunimo chorą. 1991 m., arkivyskupijai atgavus Vilniaus Visų Šventųjų bažnyčią, paskirtas šios parapijos klebonu. Nuo 1994 m. studijavo kanonų teisę Romoje, Popiežiškajame Laterano universitete, ir 1996 m. įgijo kanonų teisės licenciatų laipsnį. Tais pačiais metais grįžęs į Lietuvą, pradėjo dirbti Vilniaus arkivyskupijos tribunolo vice-oficiolu, taip pat paskirtas rezidentu Vilniaus Šv. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijoje. Po metų vėl išvyko į Romą ir 1999 m. apgynė kanonų teisės daktaro disertaciją. Sugrįžęs į Lietuvą, tęsė tarnystę arkivyskupijos tribunole ir buvo paskirtas Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo parapijos rezidentu. Vadovavo Vilniaus arkivyskupijos bažnytinio meno komisijai. Dėstė Vilniaus pedagoginiame universitete, Vytauto Didžiojo universitete, Mykolo Romerio universitete, kur 2006 m. jam suteiktas profesoriaus pedagoginis vardas. Nuo pat studijų seminarijoje buvo apibūdinamas kaip doras, draugiškas, pamaldus, paslaugus, mėgstantis tvarką, pareigingas.

Kovo 28 d. vakare velionio kūnas buvo pašarvotas Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo bažnyčioje. Kovo 29 d. šioje bažnyčioje už mirusįjį aukotos gedulinės šv. Mišios. Kovo 30-osios rytą karstas išlydėtas į gimtąją Vidiškių parapiją, kur po laidotuvių šv. Mišių velionis palaidotas Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios šventoriuje.

-Vn-

Mirė kunigas Leonidas Nestiukas (1955–2017)

Kovo 23 d. Vilniuje po ligos mirė kun. Leonidas Nestiukas. L. Nestiukas gimė 1955 m. liepos 24 d. Sibire, Vologodsko srityje, Charovsko r. netoli Semigordniajos, Petro ir Bronislavos Nestiukų šeimoje. Iki 1961 m. augo Daržininkų kaime, Lietuvoje. 1961 m. su šeima išvyko į Šachtinsko miestą Kazachstane, kur 1962–1970 m. mokėsi aštuonmetėje mokykloje. Grįžęs į Lietuvą 1970–1972 m. mokėsi Vilniaus 3-ioje vidurinėje mokykloje, 1974 m. baigęs Vilniaus 21-ąją technikos mokyklą, iki 1977 m. tarnavo kariuomenėje.

1977 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Seminarijoje pasižymėjo kruopštumu restauruojant paveikslus. 1982 m. baigė seminariją ir priėmė diakono šventimus, o 1982 m. birželio 6 d. Kauno arkikatedroje iššventintas kunigu ir įkardinuotas Vilniaus arkivyskupijoje.

Tarnavo Dieveniškių, Norviliškių, Eišiškių parapijose. 1984 m. tikinčiųjų iš Ivjos parapijos prašomas išvyko tarnauti į Baltarusiją. 1991 m. metais įkardinuo-tas į naujai susikūrusią Gardino vyskupiją Baltarusijoje. Uoliai tarnavo Gervėčių parapijoje, rūpinosi ten gyvenančių lietuvių sielovada, būrė bendruomenę. Kunigas Leonidas atnaujino Gervėčių Šv. Trejybės bažnyčią ir jos aplinką, daug prisidėjo, kad Gervėčiai taptų traukos centru.

Kovo 24 d. pašarvotas Vilniaus Šv. Kryžiaus bažnyčioje. Šv. Mišios už mirusįjį šioje bažnyčioje aukotos kovo 24 d. Kitos dienos rytą karstas išlydėtas į Gervėčius, Baltarusiją. Laidotuvių šv. Mišios aukotos kovo 27 d. Gervėčiuose.

-Vn-

Popiežius Krizmos Mišiose: džiugaus skelbimo ikonos

Didžiojo ketvirtadienio ryte popiežius Pranciškus aukėjo Krizmos Mišias Šv. Petro bazilikoje. Homilijoje Šventasis Tėvas ragino brolius kunigus džiugiai skelbti Gerąją Naujieną atsigręžiant į savo Motiną Mariją. Jis sakė, kad visa, ką skelbia kunigas, yra džiugi žinia, o kunigas visu savo asmeniu padaro šį skelbimą džiaugsminga. Sakydamas homiliją, jei įmanoma, trumpą, kunigas paliečia žmonių širdis džiaugsmu per Dievo žodį, kuriuo buvo pats Viešpaties paliestas maldoje. Popiežius pabrėžė, kad džiaugsmą padeda skelbti „maži dalykai“: telefonu paskirtas susitikimas, kitiems dovanojamas laikas.

Šventasis Tėvas paaiškino, kad „džiugus skelbimas“ gali atrodyti tiesiog kitaip nusakoma „Evangelija“ arba „Geroji Naujiena“; tačiau tuo pasakymu norima perteikti Evangelijos džiaugsmą, kuris yra džiugus savaime. Džiugus skelbimas yra Evangelijos perlas. Tai nėra objektas, bet misija (plg. *Evangelii gaudium*, 10). Džiugus skelbimas kyla iš Patepimo. Pirmasis Jėzaus patirtas „kunigiškasis patepimas“ įvyko Marijos iščiose veikiant Šventajai Dvasiai.

Popiežius apibendrino tris Evangelijos malones: tiesą, gailestingumą bei džiaugsmą ir pabrėžė, kad jų nevalia išskirti, bet reikia priimti visas drauge. Džiugaus skelbimo tiesa negali būti abstrakti, be konkretaus įkūnijimo gyvenime, antraip ją būtų patogiau matyti atspausdintą knygoje. Džiugaus skelbimo gailestingumas negali tapti apsimestiniu pasigailėjimu, paliekant nusidėjėlių jo bėdoje, neištiesiant jam rankos keltis ir nepalydint jo. Šis skelbimas taipogi negali būti liūdnas ar abejingas.

Popiežius pabrėžė, kad apie „Evangelijos džiaugsmus“ reikia kalbėti daugiskaita, nes Dvasia juos perteikia skirtingai kiekvienam žmogui, amžiui ar kultūrai. Jie išliejami į „naujus vynmaišius“, kuriais išreiškiamas šio skelbimo naujumas.

Šventasis Tėvas pavaizdavo džiugųjų skelbimą trimis ikonomis. Pirmoji – Kanos vestuvių indai (plg. *Jn* 2, 6). Šiuo įvaizdžiu vaizduojama Mergelė Marija, kuri yra tobulas indas. „Marija yra užkrečiamos pilnatvės naujasis vynmaišis. Be Dievo Motinos niekuomet negalėsime žengti pirmyn savo kunigystėje“, – sakė Pranciškus.

Antra džiugaus skelbimo ikona yra ašotis su samčiu, kurį dienos kaitroje prie šulinio atsinešė samarietė (plg. *Jn* 4, 5–30). Tai išreiškia konkrečių dalykų svarbą. Pasak popiežiaus, „imlaus konkretumo vynmaišiu“ tapo Motina Teresė. Jos pavyzdys moko kunigus švelnumo ir konkretumo.

Trečioji džiugaus skelbimo ikona yra pervertos Viešpaties Širdies didžiulis Vynmaišis. Iš Viešpaties turime mokytis, kad džiugiai skelbti varguoliams įmanoma tik laikantis pagarbos ir didžiulio nuolankumo. Džiugus evangelizavimas gali būti tik toks: konkretus, švelnus ir nuolankus.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

I. e. p. kun. Kęstutis Smilgevičius

Nariai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Linas Baltrušaitis
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 600 egz.

ISSN 1392-6098